

Latvijas Kultūras akadēmija
Kultūras socioloģijas un menedžmenta katedra

KULTŪRAS PASĀKUMI BĒRNIEM LATVIJAS KULTŪRAS
CENTROS PIEREDZES EKONOMIKAS UN KULTŪRPOLITIKAS
KONTEKSTĀ

Maģistra darbs

Autore:
Akadēmiskās maģistra studijas programmas „Mākslas”
Kultūras menedžmenta un radošo industriju apakšprogrammas
2. kursa studente Inta Kalniņa
(ID Nr. 20144605)

Darba vadītāja: Mg.art., doc. Agnese Hermane

Rīga

2016

KULTŪRAS PASĀKUMI BĒRNIEM LATVIJAS KULTŪRAS CENTROS PIEREDZES EKONOMIKAS UN KULTŪRPOLITIKAS KONTEKSTĀ

SATURS

IEVADS.....	4
1. PRODUKTA KĀ PIEREDZES UZTVERE JAUNĀS EKONOMIKAS LAIKMETĀ. KULTŪRAS PASĀKUMS KĀ PIEREDZE J.B.PAINA UN H.DŽ.GILMORA PIEREDZES EKONOMIKAS MODELĪ.....	7
2. KULTŪRAS PIEEJAMĪBA BĒRNU AUDITORIJAI LATVIJAS KULTŪRPOLITIKAS KONTEKSTĀ.....	16
2.1. Bērnu pasākumu piedāvājuma tēmas aktualizācija sabiedrībā.....	16
2.2. Bērnu auditorijas nozīmība valsts plānošanas dokumentu skatījumā.....	27
2.3. Bērnu pasākumu organizēšanu ietekmējošie normatīvie akti.....	34
3. KULTŪRAS CENTRU DAUDZFUNKCIONĀLĀ LOMA LATVIJAS REĢIONOS UN KULTŪRAS PASĀKUMI BĒRNIEM KĀ NOZĪMĪGS ŠO CENTRU DARBĪBAS SEGMENTS.....	44
4. KULTŪRAS PASĀKUMI BĒRNIEM LATVIJAS KULTŪRAS CENTROS – PIEDĀVĀJUMS UN AKTUĀLĀKĀS PROBLĒMAS.....	53
4.1. Pētījuma metodoloģija.....	53
4.2. Latvijas kultūras centros notiekošo pasākumu bērniem žanriskais dalījums.....	54
4.3. Kultūras pasākumos gūstamā emocionālā pieredze.....	63
4.4. Kultūras pasākumu bērniem organizatoriskā problemātika.....	68
NOBEIGUMS.....	79
TĒZES	80
AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS.....	82
SUMMARY.....	88
PIELIKUMI.....	89

1. pielikums. Latvijas kultūrpolitikas plānošanas dokumenti.....	89
2. pielikums. Bērnu pasākumu organizēšanu ietekmējošie normatīvie akti Latvijā.....	91
3. pielikums. Latvijas kultūras centros notiekošo pasākumu bērniem žanriskais dalījums.....	93
4. pielikums. Respondentu saraksts.....	94
5. pielikums. Interviju vadlīnijas.....	95
6. pielikums. Intervija ar Ilzi Reinholci.....	96
7. pielikums. Intervija ar Armandu Ekštetu.....	102
8. pielikums. Kultūras centru darba plāni.....	110

IEVADS

Temata izvēle un aktualitāte: Maģistra darba tēmas “Kultūras pasākumi bērniem Latvijas kultūras centros pieredzes ekonomikas un kultūrpolitikas kontekstā” izvēli, pirmkārt, noteica jautājuma aktualitāte Latvijas kultūrpolitikas, Latvijas kultūras centru darbības stratēģiskā plānojuma un perspektīvas kultūrvides attīstības kontekstā. Otrais būtiskais tēmas izvēles pamatojums ir tās aktualitāte ilgtermiņā un pastiprinātās uzmanības pievēršana bērnu mērķauditorijai kultūras pasākumos pēdējo gadu laikā. Trešais minētā temata izvēles priekšnosacījums ir Latvijas pašvaldību pārziņā esošajās kultūras iestādēs, visbiežāk kultūras centros, notiekošo kultūras pasākumu bērniem piedāvājuma un daudzveidīgās problemātikas apzināšanās.

Pētījuma pamatproblēma: Mūsdienu sabiedrībā ir aktualizējusies tēma par kultūras institūciju atvērtību bērnu mērķauditorijai. Daudzos Latvijas reģionos kultūras centri ir prioritāra kultūras pasākumu norises vieta, tajā skaitā arī kultūras pasākumu bērniem norises īstenošanai. Līdz ar to aktuāls kļūst jautājums, kāda ir situācija darbā ar bērnu mērķauditoriju Latvijas kultūras centros.

Pētnieciskie jautājumi:

1. Cik regulāri un kāda veida pasākumi bērniem tiek organizēti Latvijas pašvaldību kultūras centros, kāda veida emocionālā pieredze tajos ir gūstama?
2. Cik lielā mērā bērnu mērķauditorija ir akcentēta Latvijas kultūrpolitikas plānošanas dokumentos un citos normatīvajos aktos, un kā tas veicina kultūras centru pasākumu bērniem plānošanu?
3. Kādas ir galvenās problēmas saistībā ar pasākumu organizēšanu bērniem kultūras centros?

Darba mērķis: Noskaidrot, kāds ir kultūras pasākumu piedāvājums bērniem Latvijas kultūras centros, novērtēt tajos gūstamo emocionālo pieredzi un analizēt galvenās ar bērnu pasākumu rīkošanu saistītās problēmas.

Lai mērķi izpildītu, tiek izvirzīti attiecīgi **darba uzdevumi:**

1. Skaidrot pieredzes jēdziena un kultūras pasākuma jēdziena saistību.
2. Raksturot kultūras centru darbības, tajā skaitā pasākumu bērniem organizēšanas sasaisti ar Latvijas kultūrpolitikas plānošanas dokumentiem.

3. Veicot padziļinātās daļēji strukturālās intervijas ar kultūras centru vadītājiem un darbiniekiem, kā arī mākslinieciskā piedāvājuma veidotājiem, izvirzīt galvenās problēmas kultūras pasākumu bērniem organizācijas procesā.
4. Apkopot normatīvos aktus, kas jāievēro, organizējot kultūras pasākumus bērniem.
5. Vadoties no intervijās un kultūras centru vai pašvaldību mājas lapās gūtās informācijas, analizēt un salīdzināt dažādu Latvijas kultūras centru organizētos pasākumus bērniem no kalendārā aspekta, pasākumu regularitātes un žanriskā piedāvājuma viedokļa.

Darba struktūra: Maģistra darbs strukturēts četrās nodaļās. Pirmajā nodaļā sniegts ieskats pieredzes ekonomikas galvenajās prioritātēs, aplūkots produkta kā pieredzes traktējums jaunajā ekonomikā, kā arī sīkāk raksturoti J.B. Paina un H.Dž. Gilmore pieredzes ekonomikas modeļi un to iespējamā interpretācija kultūras pasākumu kontekstā.

Otrās maģistra darba nodaļas ietvaros izvērtēta kultūras pieejamība bērnu auditorijai Latvijas kultūrpolitikas kontekstā, iztirzāta bērnu pasākumu piedāvājuma tēmas aktualizācija plašākā sabiedrības kontekstā un apkopoti bērnu pasākumu organizāciju ietekmējošie normatīvie akti.

Trešajā nodaļā raksturota kultūras centru daudzfunkcionālā loma Latvijas reģionos, un kultūras pasākumi bērniem akcentēti kā nozīmīgs šo centru darbības segments.

Ceturtajā - empīriskajā nodaļā tiek iezīmēta pētījuma metodoloģija. Izpētes un interviju rezultāti tiek rezumēti detalizēta kultūras pasākumu bērniem Latvijas kultūras centros žanriskā piedāvājuma izklāstā, pasākumos gūstamās potenciālās pieredzes aprakstā, kā arī aktuālākās organizatoriskās problemātikas konstatēšanā.

Pētījuma noslēgumā apkopoti secinājumi par to, vai darba gaitā izdevies realizēt izvirzītos uzdevumus, atbildēt uz galveno pētniecisko jautājumu un sasniegt darba mērķi. Tā kā maģistra darba tēma Latvijā zinātniskajā līmenī vēl nav pietiekami pētīta, šī darba virsuzdevums ir gan rast Latvijas kultūras centriem noderīgas, praktiskajā darbībā pielietojamas atziņas, gan radīt akadēmisku pienesumu šīs jomas problēmu analīzei Latvijā.

Maģistra darbs nav visaptverošs un noslēdzošs pētījums, bet gan selektīvs kvalitatīvs ieskats pastāvošajās tendencēs Latvijas pašvaldību pārziņā esošajos gandrīz sešsimt kultūras centros attiecībā uz kultūras pasākumiem bērniem.

Maģistra darbā netiek pētīta katra Latvijas pašvaldības kultūras institūcijas darbība. Tiek izvērtēti atsevišķi kultūras centri dažādos Latvijas reģionos, lai rastu ieskatu kultūras pasākumu bērniem piedāvājuma atšķirībās.

Maģistra darba empīriskās daļas izstrādē tiek veiktas deviņas padziļinātās daļēji strukturētās intervijas gan ar kultūras centru vadītājiem un darbiniekiem, gan ar mākslinieciskā piedāvājumu radītājiem.

Darbā iekļauti 8 pielikumi un 80 nosaukumi avotu un literatūras sarakstā.

Darba rezultātā tiek iegūts priekšstats par Latvijas kultūras centros notiekošajiem pasākumiem bērniem, izveidots to žanriskais iedalījums un pasākumos potenciāli gūstamās pieredzes apraksts. Pamatojoties uz pētījuma ietvaros gūtajiem datiem, tiek izvirzīts galveno organizatorisko problēmu loks, ar ko šobrīd nākas saskarties bērnu pasākumu organizatoriem Latvijas kultūras centros.

1. PRODUKTA KĀ PIEREDZES UZTVERE JAUNĀS EKONOMIKAS LAIKMETĀ. KULTŪRAS PASĀKUMS KĀ PIEREDZE J.B.PAINA UN H.DŽ.GILMORA PIEREDZES EKONOMIKAS MODELĪ

Ekonomika gluži kā ikviena cita cilvēces darbības nozare ir mainīga, tā pielāgojas arvien jaunām sabiedrības attīstības tendencēm un citu jomu sasniegumiem. Lai izprastu ekonomikas attīstību pēdējos divos gadsimtos un pieredzes ekonomikas rašanās iemeslus, svarīgi ir apzināties savstarpējās sakarības starp jēdzieniem „izejmateriāls”, „prece”, „pakalpojums” un „pieredze” kā šīs attīstības pakāpieniem.

Ekonomists, ekoloģis, filozofs un sabiedriskais darbinieks Džeremijs Rifkins (*Jeremy Rifkin*) secina, ka „lielas vēsturiskas pārmaiņas, kas maina mūsu domāšanu un rīcības veidu, sākumā norit neuzkrītoši, līdz kādu dienu viss mainās un mēs apjēdzam, ka dzīvojam pilnīgi jaunā pasaulē. Divdesmitajā gadsimtā jauna kapitālisma forma sāka savu attīstību, taču tikai tagad tā ir gatava stāties industriālā kapitālisma vietā. Gadsimtiem ilgi mēs esam izmantojuši dabas resursus, lai ražotu materiālas preces, bet tagad arvien biežāk mēs pārvēršam kultūras resursus personīgajā maksas pieredzē un izklaidē”.¹

Autors secina, ka industriālajā laikmetā ekonomika galvenokārt balstījās uz ražošanu un īpašums bija nepieciešams, lai nodrošinātu fizisku izdzīvošanu un gūtu panākumus. Jaunajā laikmetā kultūras produkcija kļūst par dominējošo jomu ekonomikā, un iespēja nodrošināt piekļuvi daudzveidīgajiem kultūras resursiem un pieredzei, kas garantē cilvēka psiholoģisko eksistenci, būs tikpat svarīga kā īpašuma iegāde.²

Pēc autora domām, rūpnieciskajai ražošanai pārvēršoties kultūras kapitālismā, darba ētiku nomainīs spēles ētika. Kultūras resursi un cilvēku iesaistīšana individuālajā maksas izklaidē kļūs par tirgus daļu. Dž.Rifkins uzsver, ka „par jaunā laikmeta būtiskāko iezīmi kļūs kultūras un komercijas cīņa par iespēju kontrolēt piekļuvi spēlei un noteikt tās saturu”.³

Pienāk mirklis, kad vairs nepietiek tikai ar precēm un pakalpojumiem. Patērētāja saskarsme ar primārajiem ekonomikas piedāvājumiem (precēm un pakalpojumiem) raksturojama kā ārēja saskarsme, kas ir pretstatā pieredzes saviļņojumam, kas patiesībā

¹ Rifkins, Džeremijs. *Jaunās ekonomikas laikmets*. Rīga: Jumava, 2004, 124. lpp.

² Turpat, 11.lpp.

³ Turpat, 11.lpp.

notiek pašā cilvēkā. Pārdzīvojums kļūst par īpaši personisku, ja indivīds tiek iesaistīts emocionāli, fiziski, intelektuāli un reizēm pat garīgi.

Ja agrāk cilvēki bija gatavi atteikties no daļas preču, lai varētu atļauties pakalpojumus, tad tagad patērētāji rūpīgi izvērtē katra pakalpojuma nepieciešamību, lai atteiktos no nevajadzīgajiem un tādējādi ietaupītu finanšu, laika, uzmanības u.c. resursus. Pakalpojumu vietā cilvēki vēlas iegādāties pieredzes pārdzīvojumus, kas mūsdienās tiek atzīti par vērtīgākiem, jo sola kļūt neaizmirstami. Par to tad arī rūpējas mūsdienu pieredzes ekonomika, lai cilvēks gūtu neaizmirstamu saviļņojumu, kas turpinātu dzīvot viņa apziņā. Mūsdienu cilvēkam šis materiāli netveramais pārdzīvojums ir svarīgs tieši tāpēc, ka vērtības saglabājas viņos pašos un tur atrodamas un atmiņā atsaucamas vēl ilgi pēc paša notikuma. Cilvēks jūtas neatkarīgs, jo šīs atmiņas ir viņā un pieder tikai viņam, turklāt katram tās ir individuālas.

Dž.Rifkins atzīst, ka materiālo preču ražošana un to plūsma no pārdevējiem pie pircējiem joprojām ir daļa no mūsu ikdienas dzīves, taču pakāpeniski tā kļūs par otršķirīgu ekonomikas nozari.⁴

Pēc autora domām, jaunā laikmeta dzinulis un mērķis ir intelektuālais kapitāls. Jaunajā ekonomikas sistēmā par vērtībām tiks uzskatīti jēdzieni, idejas un veidoli, nevis lietas. Bagātības mērs vairs nebūs finansiālais kapitāls, bet cilvēku iztēle un radošās spējas.⁵

Publiskās, sociālās un ekonomiskās dzīves atjaunošanas projektu īstenotājs Čārlzs Lendrijs (*Charles Landry*) un vēsturnieks Marks Pahters (*Marc Pachter*) uzskata, ka „mūsdienās arvien augstāk tiek vērtēts nevis kulturāls un civilizēts cilvēks, bet tāds, kas apveltīts ar iztēli, izgudrotājs, jaunu iespēju radītājs. Radošums kā mācīšanās galvenā sastāvdaļa uzskatāms par ceļu, kas paver iespējas pielietot zināšanas un prasmes jaunā veidā, tā sasniedzot augstu novērtētus mērķus”.⁶

Dž.Rifkins atzīst: „Mēs visi pārtiekam no idejām. Ja industriālais laikmets apmierināja mūsu fiziskās vajadzības, tad piekļuves laikmets apmierina mūsu intelektuālās, emocionālās un garīgās vajadzības. Iespēja kontrolēt preču plūsmu

⁴ Rifkins. *Jaunās ekonomikas laikmets*, 30. lpp.

⁵ Turpat, 11. lpp.

⁶ Lendrijs, Čārlzs, Pahters, Marks. *Kultūra krustcelēs: kultūra un kultūras institūcijas 21.gadsimta sākumā*. „Culturelab”, 2010, 58. lpp.

raksturoja aizejošo laikmetu, bet iespēja kontrolēt koncepcijas ir raksturīga jaunajam, atnākošajam laikmetam.”⁷

Autors domā, ka ir sācies jaunais kultūras komercijas un digitālo komunikāciju tehnoloģiju gadsimts. Abi šie faktori kopā veido jaunās ekonomikas paraugu. Jaunajā kultūras ekonomikā komerciju nebūs iespējams organizēt vienkārši. „Tā ir simbolu, tīmekļu un atgriezenisko saikņu, savienojumu un mijiedarbības pasaule, kurā robežas kļūst neskaidras, un viss stabilais sāk ļodzīties.”⁸

Arvien vairāk mūsu ikdienas dzīvi ietekmē digitālās kontaktēšanās iespējas. Komunikācija ir veids, kā cilvēki atrod kopīgu valodu un kopīgi dzīvo pašu veidotā pasaulē, komercializējot visas digitālās komunikācijas formas, tiek komercializētas arī attiecības, kas ir mūsu dzīves pieredzei – indivīda un sabiedrības kultūras dzīvei.⁹

Dž. Rifkins uzsver, ka kultūra, kas ir kopīgi uzkrātā cilvēku pieredze, pašlaik tiek ierauta ekonomikas pasaulē, pateicoties jaunajām komunikāciju tehnoloģijām, kas sāk dominēt mūsu ikdienas dzīvē. Globālajā ekonomikā, kurā arvien nozīmīgāku vietu ieņem elektronisko sakaru tīkli un visa veida kultūras produkcija un preces, iegūt iespēju dzīves laikā uzkrāt pieredzi ir tikpat svarīgi, kā laikmetā, kad viss bija pakārtots industriālo preču ražošanai, bija svarīgi kļūt bagātam. Transnacionālās mediju kompānijas, kurām piederošie komunikāciju tīkli ir burtiski apvijuši zemeslodi, sūknē vietējās kultūras resursus un pārvērš tos kultūras precēs un izklaidē. „Ekonomistu vārdiem runājot, mēs pārejam uz tā saucamo pieredzes ekonomiku – pasaules iekārtu, kurā katra cilvēka dzīve kļūst par tirgu.”¹⁰

Dž. Rifkins runā par dzīvi jaunā laikmetā, kad arvien vairāk un vairāk cilvēku pieredze tiks pirka, izmantojot piekļuvi daudzveidīgajiem kibertelpas tīkliem. Šie elektroniskie tīkli, kuros daudzi cilvēki pavada lielu daļu savas ikdienas dzīves, atrodas dažu ietekmīgu transnacionālu mediju kompāniju pārziņā, kam pieder komunikāciju kabeļi, kuri nodrošina iespēju cilvēkiem sazināties, un šīs kompānijas lielā mērā kontrolē kultūras saturu, no kā sastāv postmodernās pasaules apmaksātā dzīves pieredze. Nekad visā pasaules vēstures gaitā cilvēku savstarpējā komunikācija nav

⁷ Rifkins. *Jaunās ekonomikas laikmets*, 53. lpp.

⁸ Turpat, 124.lpp.

⁹ Turpat, 124. lpp.

¹⁰ Turpat, 11.lpp.

kontrolēta tik daudz. Tas ir jauns, globāls monopols, kas kontrolē lielas pasaules iedzīvotāju daļas reālo pieredzi.¹¹

Ekonomists uzskata, ka vislabāk jauno piekļuves laikmetu raksturo arvien pieaugošā tendence pārvērst jebkuru cilvēka dzīves pieredzi par preci, jo „visu formu un veidu komerciālie tīkli ievij cilvēka dzīvi un katru iegūtās pieredzes mirkli pielīdzina precei”.¹²

Amerikāņu sociologs un rakstnieks Daniēls Bells (*Daniel Bell*) moderno civilizāciju iedala trīs atsevišķās sfērās, starp kurām pastāv mijiedarbība – ekonomikā, politikā un kultūrā. Pēc viņa domām, ekonomikas galvenais uzdevums ir nodrošināt ekonomisku resursu izmantošanu. Politikas galvenā vērtība ir iespēja piedalīties. Kultūras uzdevums ir sniegt gandarījumu un uzlabot cilvēka dzīvi. Divdesmitā gadsimta gaitā politikas un kultūras vērtības arvien vairāk tika pārvērstas precēs un ierautas ekonomikā.¹³

Dž. Rifkins piekrīt, ka kultūra nepielūdzami tiek ierauta komercijas valstībā, kur tā tiek pārveidota par atbilstošu kultūras pieredzi, masveida komerciāliem pasākumiem un individuālo izklaidi.¹⁴

Izklaide un brīvā laika pavadīšanas veidi, kas agrāk lielākoties bija saistīti ar ģimeni vai sabiedriskiem pasākumiem, arī sāka iegūt vietu tirgū, kur tos pārvērta par visa veida komerciāliem pakalpojumiem. Runājot par šo izmaiņu ietekmi uz cilvēku savstarpējām attiecībām divdesmitā gadsimta pirmajās dekādēs, rakstnieks Harijs Breivermens (*Harry Braverman*) izdara šādus secinājumus: „Līdz ar to iedzīvotāji vairs nepaļaujas uz sabiedrisko iekārtu, ko veido ģimene, draugi, kaimiņi, kopiena, vecāki, bērni, bet, izņemot dažus gadījumus, tie dodas uz tirgu un vienīgi tirgu, lai iegādātos ne vien ēdienu, drēbes un pajumti, bet arī atpūtu, izklaidi, drošību un nodrošinātu aprūpi bērniem, padzīvojušiem cilvēkiem, slimniekiem un invalīdiem. Pēc kāda laika tirgū varēs iegādāties ne vien materiālas lietas un pakalpojumus, bet arī emocionālas izjūtas.”¹⁵

Ir daudz pētīts, rakstīts un runāts par pakalpojumā orientētas ekonomikas pārveidošanos jauna veida ekonomikā, kurā pieredze tiek uzskatīta par produktu. Tas

¹¹ Rifkins. *Jaunās ekonomikas laikmets*, 18.lpp.

¹² Turpat, 90. lpp.

¹³ Citēts pēc: Rifkins. *Jaunās ekonomikas laikmets*, 127. lpp.

¹⁴ Turpat, 12. lpp.

¹⁵ Citēts pēc: Rifkins. *Jaunās ekonomikas laikmets*, 78. lpp.

liecina, ka pieredze nav tikai mārketinga triks vai modes lieta, kas ir jāizmanto, lai gūtu finansiālu labumu. Pieredzes ekonomika būtu jāaplūko plašākā sabiedrības kontekstā.

Dž.Rifkins uzsver vēl kādu jaunā laikmeta īpatnību. Viņš saskata, ka, pētot piekļuves laikmeta dažādos aspektus, nevar nepamanīt tam piemītošo teatrālo dabu. Tīkla principa izmantošana darba organizēšanā, attiecību tirgus, kopīgo interešu rajoni, speciāli izklaides centri, tematiskās pilsētas, tūrisms, kultūras produkcija un virtuālās pasaules – tas viss, pēc viņa domām, ir teātris. Laikmetā, kad viss grozās ap kultūras produkciju un reālās pieredzes patēriņu, daba tiek uzskatīta par milzu teātri, uz kura skatuves varētu tikt uzvestas izrādes. Jo daudzpusīgāks ir cilvēks, jo vairāk viņam rodas iespēju meistarīgi ieviest savus scenārijus.¹⁶

Č.Lendrijs un M.Pahters uzskata, ka bagāta kultūras pieredze, izraisot pārdzīvojumu, piešķir dzīvei jēgu un mērķi. Tā aizkustina un iedvesmo mūs, izraisot patiesi emocionālas izjūtas – tās ir tiešas un nepastarpinātas, un tām nav nekā kopīga ar lētiem centieniem likt mums izjust to, kas būtu jāizjūt. Dziļais pārdzīvojums var ilgt pavisam īsu brīdi, tomēr nereti tas nes atklāsmi un pat pārveido mūs. Tas skar gan mūsu instinktus, gan intelektu, tādējādi bagātinot izpratni par sevi un izglītojot mūs. Pēc abu autoru domām, labāko kultūras institūciju piemēri rāda, ka ar savu programmu starpniecību un komunikācijas veidu tās spēj raisīt izjūtu, ka iespējams „rast izpratni” jebkurā līmenī, tādējādi palīdzot mums tikt galā ar dzīves sarežģītību.¹⁷

Pieredzes ekonomikas pētnieki Džozefs Pains (*B.J.Pine*) un Džeimss Gilmore (*J.H.Gilmore*) piedāvā divu asu jeb dimensiju pieredzes modeli. Horizontālo dimensiju veido **aktīvās** un **pasīvās** klientu vai apmeklētāju darbības līdzdalība, tas, cik lielā mērā viņi ir iesaistījušies. Abi autori uzskata, ka aktīvajā līdzdalībā cilvēki personīgi ietekmē darbības vai pasākumus, kas sniedz pieredzi. Pasīvā pieredze rodas tad, kad klienti nav tieši ietekmētāji vai arī netiek ietekmēti ar sniegumu.¹⁸ Spriežot pēc autoru teiktā, pasīvā pieredze rodas koncertu vai teātra apmeklētājiem – klausītājiem vai skatītājiem. Savukārt, piemēram, dejotāji vai dziedātāji paši aktīvi piedalās savas pieredzes veidošanā. Taču arī skatītāji, kas atnākuši šo dejotāju vai dziedātāju koncertu vērot, nav tikai pasīvi līdzdalībnieki. Viņu dalība pasākumā palīdz veidot kopīgo atmosfēru, viņu emocijas rada pārdzīvojumus cilvēkos, kas uzstājas.¹⁹

¹⁶ Rifkins. *Jaunās ekonomikas laikmets*, 190.lpp.

¹⁷ Lendrijs. *Kultūra krustcelēs...*, 39.lpp.

¹⁸ Пайн Б., Джозеф, Гилмор Х. Джеймс *Экономика впечатлений*. Москва, 2005, 48 стр.

¹⁹ Turpat, 48.lpp.

Vertikālo dimensiju veido **absorbcija** (uzsūkšanās) un **imersija** (iegremdēšanās). Būtībā tā nosaka vides attiecības klientu un notikumu vienošanā. Ja pieredze „ieiet” klientā, veidojas absorbcija, ja klients „ieiet” pieredzē – imersija. Absorbcija rodas tad, kad pieredze tiek pārnesta uz cilvēka iekšējo pasauli, tā veidojas personas prātā un tādējādi tiek piesaistīta viņa uzmanība. Imersijas gadījumā klients fiziski vai virtuāli kļūst par pieredzes daļu. Šajā kontekstā, pēc autoru domām, pastāv daudzi blakus nosacījumi. Piemēram, laboratorijā gūtas fiziskas pieredzes laikā students „iegremdējas” pieredzē vairāk, nekā klausoties lekciju. Ja cilvēks skatās filmu kinoteātrī, viņa pieredzi ietekmē gan lielais ekrāns, gan skaņas kvalitāte, gan apkārt esošie citi apmeklētāji. Viņš viennozīmīgi „iegremdējas” pieredzē daudz vairāk, nekā skatoties to pašu filmu vienatnē mājās.²⁰

Dž.Pains un Dž.Gilmors savieno abas dimensijas, tādējādi iegūstot četras jaunas pieredzes – „izklaidi”, „izglītību”, „eskeipisku jeb fantāziju pieredzi” un „estētiku”.²¹ Autori norāda, ka šīs pieredzes neizslēdz viena otru un nereti sintezējas neatkarījamā personiskajā pieredzē. „Izklaides” pieredze rodas situācijās, kad cilvēks skatās priekšnesumu, klausās mūziku vai lasa grāmatu. Tas, cik lielā mērā tā ir aktīvā vai pasīvā pieredze, ir diskutabls jautājums. Attiecībā uz „izglītību” Dž.Pains un Dž.Gilmors atsaucas uz īpašiem notikumiem – “eventiem” (*event*), kuros cilvēki iegūst mācīšanās pieredzi. Te vērojama vairāk aktīva līdzdalība. Iegūstot jaunas zināšanas vai prasmes, šajā procesā iesaistās vai nu cilvēka prāts (intelektuāla izglītošanās) vai ķermenis (fiziski treniņi).²²

Sociologs Pēteris Laķis raksta: „Sabiedrības garīgā potenciāla un materiālo nosacījumu izvērsums kvantitatīvā un kvalitatīvā nozīmē rada nepieciešamību sniegt arvien lielāku zināšanu apjomu jaunam cilvēkam.”²³ Č.Lendrijs un M.Pahters uzskata, ka „sabiedrība, kas mācās, saprot, ka daudzveidība un atšķirība var kļūt par bagātināšanās, sapratnes un iespēju avotu. Cilvēks, kurš skolojas, ir tas, kurš, mācoties no paša un citu pieredzes, attīstās, kurš izprot pats sevi un atbilstoši šai izpratnei spriež par visu, viņš ir domājoša persona”.²⁴

²⁰ Пайн, Экономика впечатлений. 49.стр.

²¹ Turpat, 49.lpp.

²² Turpat, 50.lpp.

²³ Laķis, Pēteris. Cilvēka dzīves vecumposmu diferenciacija. No: *Socioloģija. Ievads socioloģijā*. Rīga: Zvaigzne ABC, 59.lpp.

²⁴ Lendrijs. *Kultūra krustcelēs...*, 39.lpp.

Lai arī izglītošanās vairumam cilvēku saistās ar nopietnību, tas nenozīmē, ka vienlaicīgi nevar runāt arī par izklaidi. Dž.Pains un Dž.Gilmors norāda uz terminu „*edutainment*”, kurš apvieno izglītības un izklaides pieredzi. Termins skaidrojams sekojoši: „*education*” (angļu val.) – izglītība, izglītošanās, „*entertainment*” – izklaide.

„Eskeipisma” pieredze ir saistīta ar lielāku klientu imersiju. Kā piemērus autori min atrakciju parkus, virtuālās realitātes spēles vai kazino, kur cilvēks kļūst aktieris un spēj ietekmēt savu veikspēju. Ceturtā ir "estētiskā" dimensija. Kad veidojas estētisks lielums, indivīdi ir iegremdēti darbībā vai vidē, bet viņiem nav vai ir maz ietekme uz situāciju. Estētiskā pieredze varētu būt vizīte galerijā vai tūrisma izbrauciens, baudot dabas ainavu krāšņumu.²⁵

Dž.Pains un Dž.Gilmors sniedz katru pieredzes veidu raksturojošos lielumus. Izklaides pieredzei raksturīgi ir „izpētīt”, izglītības pieredzei – „mācīties”, eskeipisma dimensijai – „darīt”, bet estētiskajai dimensijai – „būt tur”.²⁶

Šo dažādo pieredžu sintēze sasaucas ar Volta Disneja sākotnējo vīziju: „Disnejlendas ideja ir pavisam vienkārša. Tā būs vieta, kurā cilvēkiem rast laimi un iegūt zināšanas. Tā būs vieta vecākiem un bērniem, kur jauki kopā pavadīt laiku; vieta, kur skolotāji un skolēni varēs atrast labākus izpratnes un izglītības veidus. Te vecākā paaudze varēs remdēt nostalgiju pēc aizgājušajiem laikiem, bet jaunā paaudze izbaudīt nākotnes izaicinājumu. Te būs dabas un cilvēka radīti brīnumi, te visiem būs ko redzēt un saprast. Disnejlenda būs veltīta ideāliem, sapņiem un faktiem, kas radīja Ameriku, un tai būs unikāls tehniskais aprīkojums, lai varētu dramatisēt šos sapņus un faktus, izmantojot tos tālāk kā drosmes un iedvesmas avotus visai pasaulei. Disnejlenda būs kaut kas līdzīgs gadatirgum, izstādei, spēļu laukumam, kopienas centram, dzīvo faktu muzejam, skaistuma un brīnumu izrādīšanas vietai. To piepildīs pasaules, kurā dzīvojam, sasniegumi, prieki un cerības, un tā atgādinās un parādīs mums, kā šos brīnumus padarīt par mūsu dzīves daļu.”²⁷

Sinonīmu vārdnīcā jēdzienam „pieredze” atbilst arī jēdzieni „prakse”, „piedzīvojumi” un „pieredzējumi”. Socioloģijas pētniece Anna Stepčenko, analizējot procesu „iepirkšanās transformācija piedzīvojumā”, sniedz nozīmīgas atziņas par jēdzienu „piedzīvojums”, kas nenoliedzami ir ļoti būtisks cilvēka pieredzes veidošanās faktors. Viņa uzskata, ka piedzīvojumā mūs var iesaistīt nejaušība. Arī pats

²⁵ Пайн. *Экономика впечатлений*. 51 стр.

²⁶ Турпат, 54.лpp.

²⁷ Лендријс. *Култура крустселēs...*, 42.лpp.

piedzīvojums ir nejaušība, kuras vara ietekmē notikumu gaitu, bet pār kuru mums īsti nav varas. Meklējot piedzīvojumu, cilvēks ļaujas gadījuma varai un spēlējas ar neizdibināmo tā, it kā tas būtu izdibināms. Līdzīgi tas tiek spēlēts visas dzīves garumā un tādēļ ir pamats cilvēka eksistenci kopumā tulkot kā piedzīvojumu.²⁸

Autore uzskata, ka piedzīvojumā indivīds var pasīvi ļauties nejaušību spēlei. Dažreiz indivīds mēģina mistisko nejaušības spēli ietekmēt sev par labu ar kādām rituālām darbībām vai ticību, ka notiekošais vērsīsies viņam par labu. Aktivitāti, kas, iespējams, bija vajadzīga lai nonāktu piedzīvojuma laukā, piedzīvojuma norises laikā var nomainīt pasivitāte. Piedzīvojumā indivīds pakļaujas ārējās pasaules ietekmei, uz kādu laiku ļaujas tam, lai nejaušais un ārējais ar viņu spēlētos.²⁹

Pēc autores domām, laika kategorijas izmantošana piedzīvojuma analīzē, pirmkārt, ļauj tam kā noslēgtai vienībai nospraust robežas. Piedzīvojumam ir sākums un beigas, kā arī savs centrs. Otrkārt, noteicošā laika forma piedzīvojumā ir tagadne. „Piedzīvojumā cilvēku pārņem reibums no tagadnes mirkļa.”³⁰

Literāte Anda Baklāne runā nevis par pieredzi, bet par „norisi”. Norise ir vārds, kas pēc viņas domām, speciāli meklēts, lai vienā jēdzienā ietvertu dažādus kultūras pasākumus. Vārda „norise” nozīmju lauks maldīgi var likt domāt, ka norise ir kaut kas tāds, kas vienkārši notiek – it kā pats no sevis. Realitātē parasti ir tieši otrādi. Norise var būt spilgts, mirklīgs uzplaisnījums, kuram ir nepiedodami maz aculiecinieku, vai notikums, kas izraisīs paradigmas maiņu un ko vēl pēc trīsdesmit vai pat septiņdesmit gadiem pieminēs mākslas vēstures grāmatās. Norise ir tilts, kuram jāved cilvēki uz kultūras notikumiem un vietām, kur tie notiek. Tā nedrīkst garlaikot un likt vilties. Muzeju nakts pasākumos zināšanas tiek nodotas ar pārdzīvojuma un piedzīvojuma starpniecību, izmantojot visas cilvēka maņas, savukārt mākslas izstādē tiek izskaidrots, kādi bioloģiskie procesi izmantoti, lai panāktu māksliniecisko efektu. A.Baklāne norāda uz Dž.Gilmoru, kurš mūsdienu kultūras formu nodēvējis par jau iepriekš minēto „pieredzes ekonomiku”. Pieredzes ekonomikā saldējuma baudīšanu iespējams pārvērst par zinātnisku eksperimentu, savukārt fizikas likumsakarību – par emocionālu mākslas pieredzi. A.Baklāne uzskata, ka, piemēram, Latvijas Nacionālās bibliotēkas jaunā ēka ar

²⁸ Stepčenko, Anna. Iepirkšanās transformācija piedzīvojumā. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 61.lpp.

²⁹ Stepčenko, Iepirkšanās..., 61.lpp.

³⁰ Turpat, 61.lpp.

tās dzīves ritmu un norisēm pavisam noteikti ir šīs pieredzes ekonomikas spilgts piemērs.³¹

Savs redzējums par pasākumos gūstamās pieredzes jēgu ir Č.Lendrijam un M.Pahteram. Viņi uzskata, ka pasaulē, kurā viss tiek mērīts, mērītāji ir tie, kas kontrolē prioritātes, definē saturu un sagaidāmo rezultātu. Attiecinot to uz kultūras institūcijām, viņi akcentē, ka to pienākums ir no jauna definēt mērījumu lauku, lai, izmantojot savus jēdzienus, tās pašas varētu veidot savus ietekmes un pienākumu standartus. Tādi varētu būt jautājumi: kas ir kvalitāte, iedvesma, atklāsme, pieredzes līmeņi, spēja pētīt vai saprast. Tie vērtības mēri, kurus piedāvā ekonomika, piemēram, apmeklējuma dati, apmierinātības vai peļņas pētījumi – veido viltus opozīciju starp principu „dot cilvēkiem to, ko tie vēlas”, un kultūras darbinieku kopienas mērķi radīt pieredzi un apjausmu par ko tādu, par ko apmeklētāji vēl nezina, ko viņi vēlas, kamēr tas viņiem nav pārliecinoši pierādīts.³²

Pēc abu autoru domām, agrākos laikos kultūras un kultūras institūciju izpratnē kā nozīmīgi netika iekļauti tipiski ekonomiskie indikatori – uzskatīja, ka kultūra ir vērtība pati par sevi „un tā runā pati par sevi”. Nebija no svara, cik cilvēku atnāk uz pasākumu, bet gan – kas tas ir par pasākumu, kāda ir tā nozīme.³³ Kvalitāti var mērīt. Izaicinājums ir kvalitāti izteikt kvantificējamās rādītājos, tā ļaujot uzdot dziļākus jautājumus par kultūras institūciju sniegtās pieredzes dabu. „Var būt tā, ka lielāks autentiskums piemīt īpaši konstruētas un tālāk nodotas pieredzes kvalitātei nekā ekspozīcijā izliktām oriģināla paliekām, kuru jēga nav emocionāli pieņemama.”³⁴

Jaunā ekonomika nosaka citas prioritātes. Č.Lendrijs un M.Pahters raksta: “Veidot apstākļus attīstībai, piedāvāt pilnveides un iesaistes iespējas – šie jēdzieni izsaka mūsu laika noskaņojumu.”³⁵ Tas lielā mērā ir arī Latvijas kultūras centru uzdevums. Kā uzskata minētie autori, „kultūras institūciju mērķim nav jābūt darīt cilvēkus laimīgus, taču tām vajadzētu piepildīt cilvēku alkas pēc zinātkāres, cerībām, brīnumiem, mērķa un atbildes dziļuma. Tām ir jāizprot cilvēka daba un jāatceras par stāstu, kas vēsta, no kurienes mēs nākam un kurp ejam”.³⁶

³¹ Baklāne, Anda. Rīga no Gaismas pils logiem. Pieejams:

http://www.satori.lv/raksts/8666/Riga_no_Gaismas_pils_logiem [skatīts 20.04.2016.]

³² Lendrijs. *Kultūra krustcelēs...*, 59.lpp.

³³ Turpat, 59.lpp.

³⁴ Turpat, 51.lpp.

³⁵ Turpat, 60.lpp.

³⁶ Turpat, 43.lpp.

2. KULTŪRAS PIEEJAMĪBA BĒRNU AUDITORIJAI LATVIJAS KULTŪRPOLITIKAS KONTEKSTĀ

Otrajā nodaļā tiks izvērtēta bērniem pieejamo kultūras pasākumu piedāvājuma tēmas aktualizācija sabiedrībā, kā arī aplūkotas problēmas, kas rodas, ja pasākumā piedalās bērns. Nodaļas ietvaros tiks mēģināts apzināt, kādēļ bērniem ir nepieciešami kultūras pasākumi, un kādu vietu bērni un jaunieši ieņem mūsu sabiedrībā kopumā. Tāpat tiks aplūkoti vairāki dažāda līmeņa kultūrpolitikas plānošanas dokumenti, lai rastu atbildes uz jautājumu, cik būtiska loma tajos ir atvēlēta bērnu mērķauditorijai. Bērni ir īpaša mūsu sabiedrības sociālā grupa. Bērnu drošība ir primārais aspekts ikvienā kultūras pasākumā, un to nosaka arī vesela virkne normatīvo aktu, kas otrajā nodaļā tiks apkopoti un izvērtēti.

2.1. Bērnu pasākumu piedāvājuma tēmas aktualizācija sabiedrībā

Jautājums par kultūras pieejamību bērnu un jauniešu auditorijai Latvijā ir pastāvējis ilgāku laiku, taču šogad tas ir izpelnījies arī plašu sabiedrības un sociālo mediju rezonansi. Piemēram, biedrība "*Culturelab*" sadarbībā ar Latvijas Nacionālo kultūras centru 2016.gada 11. februārī rīkoja diskusiju "Kuš! Netraucē!", kurā piedalījās vairāk nekā septiņdesmit dažādu Latvijas kultūras un izglītības organizāciju pārstāvji. Diskusijā izkristalizējās uzskats, ka ir piecas galvenās iesaistītās puses – bērni, kultūras organizācijas, vecāki, izglītības iestādes un kultūrpolitikas veidotāji.

Viens no tikšanās ierosinātajiem bija interneta žurnālā "Satori" publicētais vizuālās komunikācijas speciālistes Santas Remeres raksts "Koncerts ar šmurguli", kas sociālajos medijos izsauca ļoti asu un radikālu viedokļu apmaiņu. Sarunas publiski turpinājās arī, piemēram, Latvijas Radio 2 raidījumā "Ģimenes studija", tādējādi iekļaujot tēmas apspriešanā ļoti plašu auditoriju, bet pārsvarā paliekot pie viena – bērnu un vecāku uzvedības jautājuma. Diskusijas pamattēma definējama kā „neieinteresēta attieksme pret bērniem kā profesionālās mākslas pamatauditoriju”.³⁷ Kā raksta filozofe un kino režisore Krista Burāne: „Sarunas dalībnieku aktīvā emocionālā iesaiste liecināja, ka

³⁷ Burāne, Krista. *Dusmīgo tantīšu ēnā*. 2016.08.03. Pieejams: http://www.satori.lv/raksts/10905/Krista_Burane/Dusmigo_tantisu_ena [skatīts 2016.26.03.]

temats ir nozīmīgs un vienlaikus arī neērts – pilns kauna, baiļu un brīžiem agresijas. Jocīgi, jo mēs taču runājam par ģimenēm un kultūru!”³⁸

Diskusijā kā viens no pirmajiem tika pausts uzstādījums: “Veidojot kultūras piedāvājumu bērnu auditorijai, svarīgi ir atbildēt uz jautājumiem **“kas ir bērns?”** un **“kāds ir bērns?”**”

Ir jāapzinās, ka bērni un jaunieši ir īpaša mūsu sabiedrības daļa ar savām interesēm, vēlmēm un vajadzībām. Socioloģe Marita Zitmane runā par bērniem un jauniešiem kā aktīviem patērētājiem, uzsverot bērnus un jauniešus ne vien kā izmērāmu tirgus segmentu, bet arī kā atšķirīgu un nozīmīgu kultūras grupu pašu par sevi. Autore uzskata, ka bērnu un jauniešu vērtību sistēma vēl nav pilnībā nostiprinājusies, tāpēc ir svarīgi runāt par mediju nozīmi bērnu un jauniešu sistēmas noteikšanā.³⁹ Tikpat liela loma šajā procesā ir arī kultūras pasākumos gūtajiem iespaidiem un pieredzei. Turklāt nereti tieši mediji ir veids, kā kultūras pasākumu apmeklētāji iegūst informāciju par tiem. M.Zitmane konstatē, ka „mediji ieņem arvien lielāku lomu bērnu ikdienas dzīvēs un palielina savu nozīmi visās bērnu dzīves jomās, līdz ar to bērnu atpūta vairs nevar tikt skaidri nodalīta no viņu izglītības, nodarbinātības perspektīvām, dalības sabiedriskajās norisēs vai dalības ģimenes privātās sfēras aktivitātēs”.⁴⁰ Raksta autore domā, ka aizvien vairāk saplūst robeža starp bērniem un jauniešiem, kad viņi kļūst vismotivētākie konstruēt savas identitātes, veidot jaunus sociālos grupējumus, kā arī pārspriest esošo kultūras nozīmju alternatīvas.⁴¹

Bērnus kā īpašu sabiedrības grupu saskata arī sabiedrisko attiecību speciāliste Laura Vecgrāve. Viņa pauž viedokli, ka bērni „savas emocionalitātes, mazās pieredzes un neizglītības dēļ ir viegli manipulējami, viņiem ir grūti atšķirt melus no patiesības un kritiski izvērtēt apkārtējās pasaules īpatnības. Bērni ir neaizsargāti pieaugušo priekšā, tādēļ pieaugušajiem saskarsmē ar bērniem un domājot par tiem jābūt divtik saprātīgiem”.⁴² Autore sniedz savu 21.gs. bērna redzējumu: „Mūsdienu bērni ir kļuvuši par pieaugušo partneriem. Ja kādreiz bērnam bija jābūt redzamam, bet ne dzirdamam, tad mūsdienās bērni atklāti pauž savu viedokli un piedalās dialogā ar pieaugušajiem.

³⁸ Burāne. *Dusmīgo tantīšu ēnā*.

³⁹ Zitmane, Marita. Patērniecības ziņojumi bērnu un jauniešu žurnālos “Mērķis” un “Sīrups” 2004.gadā. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 8.lpp.

⁴⁰ Turpat, 10.lpp.

⁴¹ Turpat, 9.lpp.

⁴² Vecgrāve, Laura. Bērns kā patērētājs masu komunikācijā. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 125.lpp.

Mūsdienu bērni ir aktīvas un līdztiesīgas personības, kas rosīgi līdzdarbojas sociālajā un ekonomiskajā vidē. Viņi aktīvi izvēlas sava brīvā laika pavadīšanas iespējas un citas lietas, viņi aktīvi iesaka vecākiem un piedalās ģimenes lēmumu pieņemšanā. Un viņiem ir vajadzīgs piedāvājums, lai varētu izvēlēties. Mārketinga speciālisti ir pārliecināti, ka bērni paši spēj saprast, kas viņiem patīk, un kādas ir viņu izvēles. Tāpat viņi uzskata, ka bieži vien bērnu neziņa tiek pārspīlēta – bērni spēj kritiski spriest un nav tik neaizsargāti un naivi, kā par viņiem dažkārt domā.”⁴³

Pētnieces un kultūras projektu vadītājas Agneses Hermanes prezentācijā „Kultūras pasākumu piedāvājums bērniem un jauniešiem Latvijā” jau minētās diskusijas ietvaros pausts piecgadīgās Martas mammās viedoklis: „Parasti pasākumu organizatori strādā uz vecākiem, bet bērni jau diezgan agri paši sāk piedalīties pasākumu izvēlē. Tas nekas, ka viņi vēl nemāk lasīt. Man tikko bērns atteicās iet uz pasākumu, jo viņam nepatika plakāts.”⁴⁴

Mēģinot rast kultūras pasākumu bērniem nepieciešamības pamatojumu, atbildes ir vairākas.

Viens no kultūras pasākumu bērniem nepieciešamības būtiskākajiem pamatojumiem ir saistīts ar **bērna attīstības pamatvirzību** kopumā, **bērnu personības socializāciju** un viņu **identitātes meklējumu procesiem**. Protams, ka šo procesu vislielākā mērā ietekmē tieši ģimenes sociāli kulturālā vide. Kā zināms, visas bērna spējas attīstās tikai mijiedarbībā ar apkārtējo sociālo vidi. Kultūras pasākumi bērniem ir atbalsts ģimenēm labvēlīgas un kulturāli izglītojošas sociālās vides veicināšanā un nodrošināšanā.

Jau iepriekš izvērtētajos normatīvajos aktos pausts viedoklis, ka bērnam ir tiesības būt sabiedriski aktīvam. Psihologs Igors Puškarevs norāda, ka ANO bērnu tiesību konvencija balstās uz mūsdienu koncepciju par bērniem kā sociālu grupu, t.i. atzīst bērnus kā aktīvu sabiedrības daļu. Atbilstoši šai nostādnei jāatbalsta bērnu sabiedriskās aktivitātes. Bērnu, pusaudžu un jauniešu aktivitātes ne tikai skolas, bet arī valsts līmenī būtu vēl vairāk stimulējamas un atbalstāmas. Bērna līdzdalība sabiedriskajās aktivitātēs sekmē viņa kā personības daudzpusīgu attīstību.⁴⁵ Autors atsaucas uz H.Gudjona definēto: „Socializācija ir sabiedrības ietekmju kopums, kas nosaka personības

⁴³ Vecgrāve. *Bērns kā patērētājs*...., 130.lpp.

⁴⁴ Hermane, Agnese. *Kultūras pasākumu piedāvājums bērniem un jauniešiem Latvijā*. Prezentācija diskusijā „Kuš! Netraucē!” Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. 2016. 11.02. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.

⁴⁵ Puškarevs, Igors. *Attīstības psiholoģija*. Rīga: RaKa, 2001, 10. lpp.

attīstību.”⁴⁶ Bērni socializējas jeb sabiedriskojas vērojot, atdarinot un vērtējot paraugus, līdzdarbojoties un mācoties.

Būtiska nozīme ir ģimenes sociālekonomiskajam stāvoklim, ar to saprotot, vai pietiekami daudz laika tiek veltīts brīvā laika saturīgai izmantošanai. Latvijas kultūras institūciju uzdevums ir radīt piedāvājumu pilnvērtīgai un daudzveidīgai brīvā laika pavadīšanai ģimenēm kopā ar bērniem. Pēc I.Puškareva domām, brīvā laika aktivitātēm ārpus ģimenes un skolas, atpūtas un izklaides veidiem, kultūras, sporta, izglītojošajiem un citiem pasākumiem, kuru vērotājs vai līdzdalībnieks ir bērns, ir situatīva socializējoša ietekme.⁴⁷ Turklāt bērna smadzeņu kvalitatīvas attīstības nodrošināšanai viens no sociālās vides stimuliem ir arvien jaunu iespaidu gūšana, kas jāņem vērā gan bērnu vecākiem, gan kultūras pasākumu bērniem organizatoriem.

Kultūras pasākumi ir bērniem nepieciešams **pieredzes iegūšanas veids**, par ko plašāk tiks runāts ceturtajā nodaļā. I.Puškarevs norāda, ka tieši caur emocionālo sfēru uz mums iedarbojas pozitīvie paraugi – cilvēki dzīvē vai tēli uz skatuves, kas ar savu rīcību un izturēšanos izraisa vēlēšanos viņiem līdzināties. Arī interaktīvai bērnu iesaistei kultūras pasākuma laikā ir būtiska emocionālā elementa pozitīvā nozīme.⁴⁸

Kultūras pasākumu nepieciešamības pamatojums rodams arī pretstatījumā „**kultūras pasākums – datorspēle**”. Ņemot vērā 21.gadsimtā valdošo digitalizācijas lielo varu, kultūras pasākumu organizēšana ir akūti nepieciešama, lai nerastos situācija, par ko runā vācu jaunatnes pētnieks Valdemārs Fogelgezangs (*V.Vogelgesang*). Viņš norāda, ka mūsdienu jaunatne ir pirmā paaudze, kura kultūru iepazīs kā mediju un datoru kultūru. „Jaunieši veido kopienas, attiecības un identitātes pavisam citā, jaunā kultūras telpā, nekā to darīja viņu vecāki.”⁴⁹

Diemžēl multimediju revolūcija ir radījusi ne vien jaunu starpniekpasauli, bet arī mainījusi veidus, kādos cilvēki izprot līdzdalību – aktīvu vai pasīvu, piedāvājot atšķirīgas, dziļas interaktivitātes iespējas. Mudinot līdzdarboties, tā iedvesmo radošām izpausmēm. Atvērtais tīkls rada jaunas tīklošanās iespēju formas, kas ne tikai izmaina pieeju kultūras pieredzei vai kultūras institūcijām, bet var kļūt par to aizvietotāju. Pati tehnoloģiju lietošana ir kļuvusi par izklaides veidu, kam ir pašam savas pastāvēšanas

⁴⁶ Citēts pēc: Puškarevs. Attīstības psiholoģija, 21.lpp.

⁴⁷ Turpat, 21.lpp.

⁴⁸ Turpat, 67.lpp.

⁴⁹ Citēts pēc: Sūna, Laura. Popkultūras kapitāls kā mūsdienu jaunieša identitātes neatņemama sastāvdaļa. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 94.lpp.

tiesības. Vienlaikus tehnoloģijas veicina robežu nojaukšanu starp māksla formām un to saplūšanu.⁵⁰

Visbeidzot, kultūras pasākumi bērniem rada pozitīvu pienesumu, izvērtējot mūsu **sabiedrības kultūras izpratni un pasaules redzējumu šodien un nākotnē kopumā.** Latvijas sabiedrībai būtu jāsaprot, ka liela daļa no mūsdienu bērniem un jauniešiem apzinās sevi kā sociālas un kultūras būtnes, kas aktīvi pēta pasauli, kritiski jautā un spriež, mākslas darbus un to radītājus uztverot kā sarunu biedrus, kas palīdz veidot izpratni par pasaules dažādību. Viņiem būtu jābūt kultūras dzīves pamatauditorijai, jo kultūra ir viņu dzīves pamatsastāvdaļa, nepieciešamība. „Ieraudzīt bērnos un jauniešos aktīvu sabiedrības daļu nozīmē kultūras iestādēm pārveidot arī savu darbības modeli, kļūstot par aktīvu sadarbības partneri un piedāvājot vidi ne tikai laikmetīgas mākslas iepazīšanai, bet arī sabiedriski aktīvai domapmaiņai un radīšanai. Tas, vai mēs šajos cilvēkos redzam sociālas un kultūras būtnes; tas, ko mēs par viņiem domājam, nosaka, kādas kvalitātes kultūras notikumus un cik bieži viņiem piedāvājam.”⁵¹

Kā vēl viena diskusijā ietvertā problēma tika akcentēts **mākslinieciskās kvalitātes aspekts.**

Tas saistīts ar mākslinieka lomu šajā 21.gs kultūras nosacījumu konfigurācijā kopumā. Č.Lendrijs un M.Pahters raksta: „Ja savulaik mākslinieku uzdevums bija slavināt savus patronus, tad, pieaugot mākslinieku neatkarībai, viņi aizvien vairāk uzstājās kā kritiķi, vizionāri un izklaidētāji. Pakāpeniski mainījās arī mākslinieku attiecības ar kultūras institūcijām, kas piedāvāja platformu viņu darbam. Tagad, kad valda menedžmenta ētoss un priekšplānā izvirzījušās ekonomiskās prioritātes, uzsvāru liekot uz darbības indikatoriem, parādījies arī cits institūciju vadītāja tips, kura uzdevums ir rūpēties par apmeklētāju piesaisti un veicināt ekonomiski pamatotu institūciju darbību. Mākslinieka loma kultūras institūcijās ir mazinājusies, mazinoties vadītāja vizionāra prasmju nozīmei. Stāvoklis kļūst sarežģītāks, jo mākslinieki arvien vairāk strādā komerciāli, iesaistoties radošajā industrijā kā izpildītāji vai objektu veidotāji.”⁵²

Pirms izvērtēt bērnu mērķauditorijai pieejamo piedāvājumu, jāatsaucas uz kultūrpolitikas komentētāja Džona Hoka (*Jon Hawkes*) teikto: „Hierarhiski būvētais un

⁵⁰ Lendrijs. *Kultūra krustcelēs...*, 53.lpp.

⁵¹ Burāne. *Dusmīgo tantīšu ēnā.*

⁵² Lendrijs. *Kultūra krustcelēs...*, 57.lpp.

unificētais zināšanu kanons mūsdienās atrodas dažādu multikulturālu izpratņu aplenkumā, tāpat arī aizvien vairāk aug izpratne par to, ka labums atrodams ne tikai augstajā, bet arī populārajā kultūrā, un ne viss, ko saucam par „augsto kultūru” pēc definīcijas nozīmē arī augstu kvalitāti.”⁵³

Arī kultūrpolitikas eksperte Ilze Kļaviņa diskusijā „Kuš! Netraucē” runā par šo pašu problēmu. Viņa uzskata, ka dažādu apsvērumu dēļ tur bērniem tiek piedāvāta pseidokultūra (vienkāršota vai bezgaumīga), kas apdraud bērnu spēju uztvert un izprast kultūru pilnvērtīgi. Nereti tie ir komerciāla aprēķina projekti, kas, pēc viņas domām, vienkāršo mākslas būtību un nesniedz pilnvērtīgu iedarbību - neprasa līdzīgu jušanu, līdzīgu domāšanu un kritisko vērtējumu.⁵⁴

Jāpiekrīt I.Kļaviņas secinājumiem – ja auditorija ir maz prasīga, kvalitāte nav nepieciešama. Lai nodrošinātu kvalitāti, nepieciešams liels finansiāls ieguldījums profesionālā mākslas darbā.⁵⁵

Diskusijā tika pausts viedoklis, ka gan bērni, gan viņu vecāki ļoti labi „atpazīst” labu produktu un banālu piedāvājumu: „Pieaugušie nemāk veidot bērniem pasākumus. Var just, ka bieži pasākumus veido pieaugušie, kuriem pašiem nav bērnu. Viņi nespēj domāt kā bērni”.⁵⁶

Pētnieks Ēriks Hofers (*Eric Hoffer*) izsaka vērtīgu atziņu: „Radikālu pārmaiņu laikā nākotne ir tiem, kas mācās. Tiem, kas jūtas izskolojušies, parasti nākas konstatēt, ka viņi ir pietiekami sagatavojušies dzīvei pasaulē, kuras vairs nav.”⁵⁷

K.Burāne interneta žurnālā „Satori” uzsver situāciju Latvijas kultūras vides ikdienā, kuru raksturo bērniem un jauniešiem domātu kvalitātīvu profesionālās mākslas notikumu mazais skaits un daudzveidības trūkums. Autore norāda, ka, piemēram, Dailes teātris piedāvā vienu izrādi bērniem divos gados, un tā notiek teātra Lielajā zālē. Savukārt, teātra abās mazajās zālēs, kas būtu piemērotas dažādāku žanru, formu un fokusētāku vecumposmu auditorijām, izrādes jau labu laiku netiek iestudētas, jo tas

⁵³ Hoks, Džons. *Ilgspējīgas attīstības 4.pīlārs. Kultūras nozīme valsts attīstības plānošanā*. „Culturelab”, 2007, 61. lpp. (Turpmāk: Hoks)

⁵⁴ Kļaviņa Ilze. „*Skatītājs vai patērētājs šodien un rīt*.” Prezentācija diskusijā „Kuš! Netraucē!” Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. 2016. 11.02. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.

⁵⁵ Turpat.

⁵⁶ Hermane. *Kultūras pasākumu piedāvājums bērniem un jauniešiem Latvijā*.

⁵⁷ Citēts pēc: Lendrijs. *Kultūra krustcelēs...*, 58.lpp.

neesot finansiāli izdevīgi. Līdzīga situācija vērojama arī citos valsts dibinājuma teātros.⁵⁸

Kā nākamā iezīmējas **biļešu cenas pieejamības problēma** pasākumos ģimenēm ar bērniem. Profesionālās mākslas notikumu apmeklējums Latvijas teātros vai koncertzālēs gandrīz vienmēr ir maksas pakalpojums. Turklāt, ja pasākums notiek nevis vietējā pašvaldības teritorijā, bet, piemēram, Rīgā, biļešu cenai jāpierēķina klāt vēl papildus izdevumi (transporta, stāvvietas, sabiedriskās ēdināšanas izmaksas u.c.) Savus secinājumus pauž Latvijas Mākslas akadēmijas docente Aija Freimane: „Situācijā, kad vidējā alga bruto Latvijā ir 600 eiro, bet minimālā alga bruto – 320 eiro (un to 2014.gadā saņēma 26% Latvijas iedzīvotāju), ir skaidrs, ka šausmu stāsti par bērniem un jauniešiem, kas līdz 18 gadu vecumam ne reizi nav apmeklējuši profesionālas mākslas notikumus, ir nevis ļaunas fantāzijas, bet gan dzīves realitātē balstīti fakti.”⁵⁹

Ieteikums šajā ziņā Latvijas kultūras centriem varētu būt Starptautiskā Liepājas Ērģeļmūzikas festivāla piemērs. Pēdējos gados festivāls rīko koncertu bērniem, uz kuru bērni ir aicināti nākt ar savu zīmējumu kā ieejas biļeti, kamēr pārējiem par savu biļeti ir jāmaksā. Pēc tam darbi apskatāmi izstādē „Bērni par ērģeļēm”.⁶⁰ Šāda veida izvēle, protams, ir atkarīga no pašvaldības iespējām dotēt kultūras pasākumus un no ieinteresētības šāda veida abpusējas sadarbības.

Diskusijā vairākkārt tika pausts viedoklis, ka ļoti nopietna problēma ir **kultūras pasākumu bērniem nepieejamība reģionos**. A. Hermanes prezentācijā piedāvātajos ekspresintervijās ar 15 bērnu vecākiem iegūtajos viedokļos derīgi ieklausīties ikvienam kultūras organizāciju pārstāvim: „Kultūras piedāvājums ārpus Rīgas ir ļoti mazs. It sevišķi bērniem vecumā līdz 7 gadiem. Pasākumi bērniem notiek tikai bērnudārzos. Šad tad ir kādas viesizrādes, bet tās nav paredzētas ļoti maziem bērniem. Sākumskolas vecuma bērniem piedāvājums ir – kultūras namā viesojas teātra, cirka izrādes. Ir reizes, kad atbrauc haltūras. Kopumā piedāvājums ir gana banāls. Pagastā no kultūras piedāvājuma ir izrādes, cirks bērniem, amatierkolektīvu koncerti. Profesionālās mākslas praktiski nav. Ik pa laikam ir labas lietas, vienīgi to ir par maz.”⁶¹

⁵⁸ Burāne. *Dusmīgo tantīšu ēnā*.

⁵⁹ Freimane, Aija. *Vecāku, sabiedrības, pasākumu producentu un organizatoru atbildība kultūras pasākumos ar bērnu auditoriju*. Prezentācija diskusijā „Kuš! Netraucē!” Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. 2016. 11.02. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.

⁶⁰ Burāne. *Dusmīgo tantīšu ēnā*.

⁶¹ Hermane. *Kultūras pasākumu piedāvājums bērniem un jauniešiem Latvijā*.

Dž. Hoks šajā ziņā saskata problēmu plašākā mērogā: „Kultūras institūcijas atrodas krustcelēs. Apstākļi, kādos mēs darbojamies, ir mainījušies, ne tikai pieejamo resursu ziņā, bet arī tajā, kas no mums tiek gaidīts. Mēs, kultūras pārstāvji, pārāk bieži reaģējam, nevis aktīvi piedāvājam risinājums, dažkārt slēpjoties aiz vecām pārliecībām un snobisma, dažreiz uzdodot pretjautājumu, cik augstu mums vajadzētu uzlēkt. Ja mums ir vērtības, mums tās ir jāinterpretē atbilstoši mūsu laikam, ja mums ir pašiem savi veidi, kā mēs varam sekmēt sabiedrības labklājību, mums tie ir jāaizstāv”.⁶²

Vēl viena no bērnu pasākumu organizācijas problēmām ir bērnu psihofizioloģo attīstības īpatnību nerespēktēšana jeb atbilstoša piedāvājuma dažādām **bērnu vecuma grupām** trūkums. Kultūras organizācijām būtu jāveido pasākumi atbilstoši dažādām bērnu vecumgrupām: maziem bērniem, tīņiem un jauniešiem.

Latvijas Republikas Izglītības likumā tiek nošķirtas divas vecuma grupas – pirmsskolas un skolas vecuma bērni.⁶³ Pasniedzēja Velta Golubina atzīst, ka sabiedriski ekonomisko nosacījumu ietekmē daļa pirmsskolas vecuma bērnu nonāk pirmsskolas izglītības iestādēs jau apmēram divu gadu vecumā. Viņa norāda, ka pirmsskolas periods ir ļoti svarīgs, jo šajā laikā noris bērna personības veidošanās. Pirmsskolā bērns aug ne tikai intelektuāli, bet tiek nodrošināta arī viņa fiziskā un emocionālā attīstība, audzināšana un izziņa. Autore precizē: “Pirmsskolas vecumā tiek attīstītas bērna intereses par apkārtējās dzīves parādībām, sensoriskās uztveres spējas, paplašinās bērna interešu loks, veidojas gribas un motivācijas pozitīva virzība. Šajā vecumā attīstās bērna individualitāte un tiek sekmēta “Es” apziņas veidošanās.”⁶⁴

Šobrīd viena no retajām kultūras institūcijām, kura detalizēti nošķir sava mākslinieciskā produkta piedāvājumu atšķirīgām bērnu vecuma mērķauditorijām, ir Latvijas Leļļu teātris. Teātra repertuāra piedāvājumā ir konkrēti norādīts, kādam bērnu vecumam izrāde ir visvairāk piemērota. Tiek nošķirtas sešas bērnu vecumposmu grupas – bērni, kuriem ir vairāk nekā divi, trīs, četri, pieci, seši, septiņi un četrpadsmit gadi. Tiek sniegti arī papildus paskaidrojumi, piemēram, “izrāde skolēniem” vai “izrāde pieaugušajiem un skolas vecuma bērniem”. Īpašs piedāvājums tiek veidots arī pašiem mazākajiem skatītājiem. Latvijas Leļļu teātrī esošajā Teātra muzejā notiek Vakara pasacīņas bērniem, kuri uz leļļu izrādi nāk pirmo reizi. Izrāžu anotācijā tiek norādīts, ka

⁶² Hoks, 62.lpp.

⁶³ Izglītības likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50759> [skatīts 20.02.2016.]

⁶⁴ Golubina, Velta. *Pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata*. Rīga: Izglītības sōļi, 2007, 12.lpp.

aktrises stāstījumā tiek izmantotas gan lelles, gan rotaļu elementi, kas veicina bērnu izglītību un attīstību. Šī izrādes forma nav interaktīva nodarbība, bet iepazīšanās ar teātri, aktieriem un publikas uzvedības noteikumiem teātrī. Izrāde ilgst 30 minūtes. Tas ir laiks, lai saprastu vai bērnam patīk teātris un lai sagatavotos arī nākamajiem teātra apmeklējumiem.⁶⁵

I.Puškarevs atzīmē, ka “pirmsskolas vecuma bērni ir kustīgi, emocionāli un nesavaldīgi. Bieži mainās viņu dominantes. Dominanšu izmaiņas izpaužas straujā emocionālā stāvokļa maiņā. Ar dominanšu maiņu var izskaidrot bērna uzmanības nenoturību”.⁶⁶ Tas liek kultūras pasākuma organizatoram vai izrādes veidotājam domāt par diviem aspektiem – pasākuma ilgumu un maksimāli piesātinātu darbības veidu maiņu. Skolas vecuma bērniem uzmanība ir noturīgāka, viņi spēj uztvert laika ziņā krietni garākas izrādes. Taču pēc I.Puškareva domām, arī viņiem ir raksturīgas daudzveidīgas emocionālās izpausmes, izteikta fantāzija un radošā aktivitāte.⁶⁷

Atbildīgi vecāki, redzot, ka viņu bērns vairs nespēj uztvert aktieru sniegumu, atstāj zāli, netraucējot pārējiem skatītājiem. Diemžēl ir vecāku grupa, kuri ļauj bērnam trokšņot vai skraidīt pa zāli, nerespējot citu apmeklētāju intereses un tiesības uz kvalitatīvu kultūras pakalpojumu. Šī problēma pastāv un pastāvēs, jo Latvijas kultūras centri nekad nekļūs par Leļļu teātrim līdzīgām kultūras institūcijām, kas piedāvā vairākas bērnu izrādes dažādām bērnu vecuma grupām neliela laika intervāla, piemēram, mēneša ietvaros.

Savukārt 11-12 gadi ir tāds lūzuma punkts, mainās intereses, aug prasības. „Faktiski ir tāda kā šķēre, kur sakarīga piedāvājuma praktiski nav. Cilvēks ir izaudzis no esošā piedāvājuma bērniem, bet pieaugušo pasākumiem vēl nav gatavs. Piedāvājumam jāspēj izkonkurēt telefonu un planšeti.”⁶⁸

Arī viena vecuma bērni ir ļoti atšķirīgi, ko nosaka viņu psihofizioloģiskās attīstības īpatnības, temperamenta un rakstura iezīmes, apkārtējās vides un ģimenes ietekme un daudzi citi faktori. Nav iespējams klasificēt pasākumus, uz kuriem bērns drīkst nākt un uz kuriem ne. (Izņēmums, protams, ir pasākumi, kur bērniem līdz septiņiem gadiem ieeja aizliegta.) Ir bērni, kuri spēj četru gadu vecumā noklausīties divdaļīgu klasiskās mūzikas koncertu, bet ir bērni, kuri neprot uzvesties gandrīz nevienā pasākumā.

⁶⁵ Latvijas Leļļu teātra mājas lapa. Pieejams: <http://www.lelluteatris.lv/lv/4-teatris> [skatīts 15.04.2016.]

⁶⁶ Puškarevs. Attīstības psiholoģija, 34.lpp.

⁶⁷ Turpat, 34.lpp.

⁶⁸ Hermane. *Kultūras pasākumu piedāvājums bērniem un jauniešiem Latvijā.*

V.Golubina atzīst, ka vienāda vecuma bērnu attīstības līmeņi bieži vien ir atšķirīgi un prasa individuālu pieeju to attīstības pozitīvai virzīšanai.⁶⁹ I.Puškarevs uzsver, ka „līdzās bērnu vecumposmu īpatnībām jāņem vērā arī individuālais psihodinamiskais raksturojums. Jebkura vecumposma vienaudžu vidū ir gan izteikti emocionālie un nesavaldīgie, gan lēnie, mierīgie raksturi. Izpaužas indivīdam piemītošais, lielā mērā iedzimtības nosacītais, viņam vien raksturīgas temperamenta tips, kas atkarīgs no indivīda nervu procesa spēka, kustīguma un līdzsvarotības”.⁷⁰

Kā viena no galvenajām diskusijā izvērstajām tēmām bija **bērnu (arī vecāku) disciplīna un attieksme** pret kultūras pasākumiem un to norises laikā. I.Puškarevs definē attieksmes jēdzienu: „Attieksme ir indivīda viedoklis par lietu, parādību vai cilvēku rīcību; tā var izpausties saskarsmē un izturēšanās veidā. Cilvēka attieksmes raksturu nosaka vērtīborientācija, no kuras viņš atvasina savas uzvedības normas.”⁷¹ Bērni ir ģimenes un sabiedrības spogulis, tādēļ disciplīnas un attieksmes trūkuma cēloņi meklējami dažādos līmeņos. Pasniedzēja un krāsu terapeite Karolīna Hēnkampa, kas pievērsusies indigo fenomena skaidrojumiem, uzskata, ka “aizvien vairāk bērnu ar savu uzvedību skaidri parāda, ka pretojas noteiktajām sabiedrības normām un nevēlas tām pielāgoties. Tā viņi ievirza savus vecākus un sociālo vidi ļoti nepatīkamā situācijā un rada viņos nedrošības izjūtu. Bērnišķīga neuzmanība, nekoncentrēšanās un hiperaktivitāte ir pašlaik plaši izplatīti jēdzieni. Arī pārdabiskas uztveršanas spējas, spēcīga intuīcija, paranormālas spējas nav reta parādība jaunā laikmeta bērnu vidū”.⁷² Autore raksta: „Bērni ir mūsu nākotne, pēc divdesmit gadiem viņi būs noteicēji mūsu pasaulē. Lai apzināti sevi emocionāli un garīgi, indigo bērniem nepieciešams daudz brīvas telpas pašizpaušmei.”⁷³

Lai mazinātu ar disciplīnu saistītās problēmas, tika izvirzīts uzstādījums – nepieciešams skaidri nošķirt, kas ir kultūras pasākumi bērniem, kas ir izglītojošie pasākumi un kas ir līdzdalības pasākumi. Katram no tiem ir atšķirīgi uzdevumi un norise. Svarīgi arī bērniem šo atšķirību mācīt – kad ir jāsež mierīgi un klusi jāvēro mākslinieka priekšnesums un kad var skaļi just līdzī un izteikt viedokli. Pašsaprotami, ka pastāv ļoti liela atšķirība starp muzeja apmeklējumu un teātra vai klasiskās mūzikas koncerta apmeklējumu. Reizēm kultūras organizācijas, cenšoties būt mūsdienīgas,

⁶⁹ Golubina. *Pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata*. 11.lpp.

⁷⁰ Puškarevs. *Attīstības psiholoģija*, 34.lpp.

⁷¹ Turpat, 62.lpp.

⁷² Hēnkampa, Karolīna. *Indigo fenomēns*. Rīga: Jumava, 2006, 6.lpp.

⁷³ Turpat, 17.lpp.

dažkārt nevietā provocē bērnus līdzdarboties vai izteikt viedokli, pēc tam nespējot panākt bērnu uzmanību tālākajā pasākuma gaitā. Kultūras organizācijām jāveido sadarbība ar visām iesaistītajām pusēm un jāpārdomā, vai un kā iesaistīt bērnus kultūras pasākuma vai organizācijas apmeklējuma laikā.

Un tomēr jāpiekrīt rakstnieka Jana Ūves Roges viedoklim: “Bērniem ir nepieciešamas robežas ... un arī pieaugušajiem. Vecākiem, audzinātājiem un audzinātājām, skolotājiem un skolotājām, visiem tiem cilvēkiem, kuri iesaistīti pedagoģiskajā procesā, nepieciešamas robežas. Tas, kurš nenosprauž robežas, padara sevi par rīcībnespējīgu, par pakalpīgu vergu; bērni tādu neklausā un neciena. Ar robežu nospraušanu jāsaprot personību abpusēju vērā ņemšanu un cienīšanu.”⁷⁴

Izvērtējot visu iepriekš sacīto, rodas ne tikai vairāki secinājumi, bet arī jautājumi. Vai vienmēr kultūras organizāciju darbinieki ir bērnu auditorijā ieinteresēti, emocionāli laipni un pozitīvi noskaņoti pret jaunajiem kultūras interesentiem? Vai kultūras organizācijas rēķinās, ka ne tikai divpadsmit, bet arī trīs gadu vecumā bērns jau spēj klausīties, skatīties, sarunāties un domāt? Jebkurš bērnu vecāks tomēr ir spējīgs izvērtēt konkrēto kultūras pasākumu un sava bērna spēju adekvāti uzvesties. K.Burāne raksta: „Tāpat kā vairums vecāku, es negribu savu bērnu mocīt un darīt viņam pāri, liekot skatīties nesaistošus vai sliktus mākslas darbus, tādējādi radot vēlāk grūti pārvaramu riebumu pret vārdiem "izstāde", "izrāde", "koncerts". Un, tāpat kā vairums vecāku, es vēlos, lai mans bērns iepazīst pasauli tajā daudzveidībā, ko spēj piedāvāt tikai māksla.”⁷⁵

Izvērtējot plašo diskusijā „Kuš! Netraucē!” ietvertu informāciju, A.Hermane secina: „Kaut arī Latvijā ir daudz brīnišķīgu bērnu pasākumu piemēru, un kultūras organizācijas apzinās bērnu auditorijas nozīmību, tomēr vērojama pretruna starp kultūras organizācijas iespējām un ģimeņu vēlmēm. Galvenās problēmas ir informācijas pieejamība, piedāvājuma apjoms, daudzveidība un kvalitāte, piedāvājuma regularitāte, pieejamība novados, ieejas biļešu cena un papildus izmaksas, piedāvājums ģimenēm, piedāvājuma atbilstība dažādām bērnu vecuma grupām un kultūras organizāciju darbinieku atsaucība.”⁷⁶

Jebkurš kultūras pasākumu organizators ir ieinteresēts veiksmīgā sava pasākuma norisē un sasniedzamajā rezultātā. Tikai no dažādu spēlētāju – bērnu, kultūras

⁷⁴ Roge, Jans Ūve. *Bērniem nepieciešamas robežas*. Rīga: Jumava, 2008, 70.lpp.

⁷⁵ Burāne. *Dusmīgo tantīšu ēnā*.

⁷⁶ Hermane. *Kultūras pasākumu piedāvājums bērniem un jauniešiem Latvijā*.

organizāciju, vecāku, izglītības iestāžu un kultūrpolitikas veidotāju ieinteresētības, iesaistes, atbalsta un atsaucības ir atkarīga veiksmīga kultūras pasākuma, kas domāts bērnu auditorijai, norise.⁷⁷

Jāpiekrīt diskusijas ietvaros izkristalizētajam viedoklim, ka kultūras organizāciju un kultūrpolitikas veidotāju atbildība ir nodrošināt lielāku skaitu kvalitatīvu, cieņu pret bērnu auditoriju ietverošu produktu tapšanu un to regulāru pieejamību ģimenēm – gan ģeogrāfiski, gan cenas ziņā. Pasākumi bērnu auditorijai pamatā ir centralizēti Rīgā un reģionu centros, būtu jāsekmē to pieejamība ģimenēm arī tālākos novados. Pretējā gadījumā šo tirgus nišu ieņem komerciāli orientēti vai kvalitātes ziņā apšaubāmi kultūras pasākumi. Bet bērna satikšanās ar nekvalitatīvu kultūras pasākumu var atstāt neizdzēšamas sekas, jo tā veido pirmo (un iespējams – vienīgo) pieredzi saskarē ar kultūru. Kultūrpolitikas veidotāju atbildība ir nodrošināt nākotnes kultūras auditorijas veidošanu.⁷⁸

2.2. Bērnu auditorijas nozīmība valsts plānošanas dokumentu skatījumā

Hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā ir **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija “Latvija 2030”**. Tās izstrādi nodrošina Ministru kabinets, un šo stratēģiju apstiprina Saeima. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija nosaka valsts ilgtermiņa attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu. Pēc apstiprināšanas Saeimā 2010. gada 10. jūnijā „Latvija 2030” kļuva par valsts galveno plānošanas instrumentu. Visi tuvākas un tālākas nākotnes stratēģiskās plānošanas un attīstības dokumenti tiek veidoti saskaņā ar šīs stratēģijas noteiktajiem virzieniem un prioritātēm. Stratēģijas pamatuzstādījumi ir „laimīgs cilvēks labklājīgā valstī, ilgtspējīgs un veselīgs dzīvesveids, radoša, iecietīga un toleranta sabiedrība, sadarbībā radīta konkurētspēja un valsts kā ātrspējas partneris”.⁷⁹

Kā pirmā prioritāte stratēģijā ir izvirzīta Latvijas kultūras telpas attīstība, jo stipras un radošas nācijas identitāte sakņojas mūsu unikālajās, mantotajās un jaunradītajās materiālajās un garīgajās vērtībās. Tā vieno un saliedē sabiedrību jaunu ekonomisku, sociālu un kultūras vērtību radīšanai, kuras novērtē un pazīst arī pasaulē.⁸⁰

⁷⁷ Hermane, Agnese. Diskusijas „Kuš! Netraucē!” Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. 2016. 11.02. *Kopsavilkums*. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.

⁷⁸ Turpat.

⁷⁹ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija „Latvija 2030”. Pieejams:

http://www.pkc.gov.lv/images/LV2030/Latvija_2030.pdf [skatīts 10.02.2016.] (Turpmāk “Latvija 2030”)

⁸⁰ Turpat, 101.lpp.

Šīs prioritātes galvenais mērķis ir saglabāt un attīstīt Latvijas kultūras kapitālu un veicināt piederības izjūtu Latvijas kultūras telpai, attīstot sabiedrības radošumā balstītu konkurētspējīgu nacionālo identitāti un veidojot Latvijā kvalitatīvu kultūrvidi.⁸¹

Līdzās šai prioritātei stratēģijā kā viena no centrālajām Latvijas vērtībām tiek izvirzīta ģimene un bērni.⁸² Tādējādi var secināt, ka kultūras pasākumi bērniem ir ļoti nozīmīgs Latvijas kultūrpolitikas segments, protams, izvērtējot šo pasākumu mākslinieciskās kvalitātes un citus aspektus.

Stratēģijā uzsvērts, ka pasaules un Eiropas kultūras daudzveidības kontekstā Latvijai ir svarīgi saglabāt un attīstīt savu identitāti, valodu, nacionālās kultūras vērtības un dzīvesveidu, kas veido Latvijas kultūras telpu, vienlaikus radoši izmantojot citu kultūru auglīgo ietekmi un bagātinot cilvēces kultūras mantojumu.⁸³ Visas šīs iezīmes attiecināmas arī uz konkrētiem kultūras pasākumiem bērniem, par ko izvērsti tiks runāts darba trešajā nodaļā.

Stratēģijā minētas tādas cauri laikiem saglabājušās kultūras vērtības kā radošums, zināšanas, atvērtība jaunajam un tieksšanās uz izcilību, kas vairo ikviena cilvēka un Latvijas kopējo cilvēkkapitāla vērtību. Savukārt jaunrade, tolerance, sadarbība un līdzdalība veicina sabiedrības saliedētību, drošību un kultūras daudzveidību.⁸⁴ Šo vērtību veicināšana ir daudzu kultūras institūciju, tajā skaitā arī pašvaldību kultūras centru uzmanības lokā un īstenojas kā šo iestāžu organizēto pasākumu virsuzdevumi.

Kā prioritārie ilgtermiņa rīcības virzieni minētajā dokumentā izvirzīti piederības izjūtas Latvijas kultūras telpai stiprināšana un radošas sabiedrības veidošana.⁸⁵

Latvijas iedzīvotājiem ir kopīgs materiālais un nemateriālais kultūras mantojums, kas uzkrāts gadsimtiem ilgā radošā darbā. Kultūra nosaka pamatu tam, kas mēs esam un kas gribam būt. Kopīgs kultūras mantojums, valoda, tradīcijas un vērtību izpratne ir galvenie komponenti, kas nodrošina piederības izjūtu noteiktai kopienai un veicina sabiedrības saliedētību. Plašā nozīmē kultūra ir vērtību sistēma, kas ir identitātes un indivīda, kopienas, nācijas dzīvesveida pamatā. Vienlaikus kultūra ir arī mehānisms

⁸¹ "Latvija 2030", 11.lpp.

⁸² Turpat, 18.lpp.

⁸³ Turpat, 12.lpp.

⁸⁴ Turpat 12.lpp.

⁸⁵ Turpat, 14.lpp.

šo vērtību veidošanai, analīzei un nodošanai tālāk, veidojot Latvijas kultūras telpas ilgtspēju.⁸⁶

Stratēģijā akcentēts, ka radošs indivīds un sabiedrība, kas spēj novērtēt un izmantot savu radošo potenciālu, ir galvenie attīstības virzītājspēki. Tikai šāda sabiedrība spēj domāt un rīkoties ilgtspējīgi. Tik mazā valstī kā Latvija katrs radošs cilvēks ir no svara. Jo lielāks ir sabiedrības un kultūras kapitāla ieguldījums cilvēkos, jo lielāka pievienotā vērtība ir viņu darbam.⁸⁷

Kā viens no svarīgākajiem līdzekļiem radoša indivīda un radošas sabiedrības veidošanā stratēģijā minēta kultūrizglītība. Māksla un kultūra ir ātrākais veids, kā atvērt un attīstīt cilvēka radošās spējas. Mūzikas un mākslas skolas ir nozīmīga kultūrizglītības sastāvdaļa Latvijā. Lai arī mūzikas un mākslas skolu darbība saistīta ar izglītības jomu, jāatzīmē, ka daudzviet Latvijā mūzikas un mākslas skolu koncerti un izstādes, kuros piedalās šo izglītības iestāžu audzēkņi, notiek Latvijas kultūras centros, veidojot zināmu daļu no šo iestāžu pakalpojumu klāsta. Turklāt kultūrizglītība plašā izpratnē aptver ne tikai profesionālo izglītību mūzikas, mākslas un kultūras nozarēs, bet nodrošina arī indivīda mūžizglītības vajadzības. Iesaistoties amatieru mākslas aktivitātēs vai kultūrizglītības programmās, ikviens indivīds var īstenot un attīstīt savus talantus.⁸⁸ Tas attiecinās arī bērnu amatieru mākslas kolektīvu, kas nereti darbojas Latvijas kultūras centros, būtisko lomu radošas sabiedrības veidošanā. Darba trešajā nodaļā tiks konstatēts, ka bērnu amatieru mākslas kolektīvu koncerti veido būtisku daļu Latvijas pašvaldību kultūras centru organizēto, uz bērnu mērķauditoriju orientēto pasākumu klāstā.

Lai attīstītu bērnus un jauniešus par radošām personībām, kultūras izpratējiem un regulāriem lietotājiem, īpaša loma radošas sabiedrības veidošanā ir vispārējās izglītības sistēmai.⁸⁹ Tādējādi redzams, cik daudz un dažādas institūcijas iesaistītas sabiedrības, t.sk. bērnu kultūras patēriņa veidošanā un pieejamības nodrošināšanā.

Pievēršoties bērnu un ģimenes tēmai, minētajā dokumentā izvirzīts jautājums par bērnu un vecāku laika kopā pavadīšanas veicināšanu, atzīstot, ka vienlaikus ir jāiegulda arī publiskās telpas attīstībā, veidojot pielāgotus parkus, izklaides un attīstības centrus.⁹⁰ Minētās problēmas risinājumā liela loma ir arī Latvijas pašvaldību kultūras

⁸⁶ "Latvija 2030", 14.lpp.

⁸⁷ Turpat, 14.lpp.

⁸⁸ Turpat, 15.lpp.

⁸⁹ Turpat, 16.lpp.

⁹⁰ Turpat, 20.lpp.

centru bērnu un ģimeņu mērķa grupām paredzētajam piedāvājumam, tā daudzveidībai un mākslinieciskajai kvalitātei.

Nākamais kultūrpolitikas dokuments ir **Nacionālās attīstības plāns 2014.-2020.gadam, (NAP2020)**, kas ir hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments Latvijā.⁹¹ Tas ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam “Latvija 2030” rīcības plāns, kam ir jākalpo par valsts attīstības ceļa karti vidējam termiņam.⁹²

Minētajā dokumentā teikts: “Mums ik dienu ir jā rūpējas par to, lai arī mūsu bērni un mazbērni varētu priecāties par dzimtās zemes krāšņumu. Tieši tikpat svarīgi ir kopt arī mūsu gadsimtos radītās tradīcijas un saglabāt kultūras vērtības. Tieši tās padara Latvijas pilsētas un ciemus tik neatkārtojamus un mūs – pamatoti lepnus.”⁹³

Nacionālais attīstības plāns rosina uz aktīvu iesaistīšanos kultūras aktivitātēs - līdztekus formālajai izglītībai visiem bērniem ir pieejams Latvijas kultūras piedāvājums, ikviens tiek mudināts iesaistīties visdažādākajās nodarbībās un aktivitātēs ārpus formālās izglītības.⁹⁴ Tas skar daudzas aktivitātes, tajā skaitā gan jau iepriekš minēto amatieru mākslas kolektīvus bērniem, kuri nereti darbojas Latvijas kultūras centros, gan kultūras pasākumus bērniem.

Hierarhiskajā secībā nākamais dokuments ir **Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam „Radošā Latvija”** (turpmāk „Pamatnostādnes”), kas ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka valsts kultūrpolitikas mērķus un prioritātes laika periodam līdz 2020. gadam un sekmē valsts ilgtermiņa un vidēja termiņa politikas plānošanas dokumentos izvirzīto mērķu sasniegšanu. Kultūrpolitikas pamatnostādņu izstrādes mērķis ir apliecināt kultūras vērtību un definēt rīcības virzienus kultūras daudzveidīgai un ilgtspējīgai attīstībai, kas, veicinot valsts izaugsmi un konkurētspēju, veido augstāku dzīves kvalitāti ikvienam, saglabājot un attīstot Latvijas kultūras kapitālu un iedzīvotāju radošumu.⁹⁵ Pamatnostādņu virsmērķis ir “Latvija – zeme ar bagātu un koptu kultūras mantojumu, vitālu un daudzveidīgu

⁹¹ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam. Pieejams: <http://www.pkc.gov.lv/nap2020/latvija2030> [skatīts 18.02.2016.] (Turpmāk NAP 2020)

⁹² Turpat.

⁹³ Turpat.

⁹⁴ Turpat.

⁹⁵ Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam „Radošā Latvija”. 6.lpp. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/ministrija/radosa_latvija.html [skatīts 12.02.2016.] (turpmāk “Radošā Latvija”)

kultūras dzīvi, radošiem cilvēkiem, konkurētspējīgām radošajām industrijām un augšupejošu dzīves kvalitāti ikvienam.”⁹⁶

Šī virsmērķa sasniegšanai dokumentā tiek noteiktas vairākas prioritātes, starp kurām minētas arī kultūras kapitāla saglabāšana un attīstība, sabiedrībai līdzdarbojoties kultūras procesos, kā arī kultūras pakalpojumu pieejamība. Tas atbilst arī Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas “Latvija 2030” uzstādījumiem.

Pamatnostādnes turpina „Latvija 2030” pieeju, uzsverot, ka valsts galvenais kapitāls ir cilvēki. Kulturāli un izglītoti, uz vērtībām orientēti un radoši cilvēki ir ikvienas sabiedrības un valsts bagātība, neatkarīgi no jomas, kurā tie darbojas. Līdz ar to kultūras un kultūras mantojuma institūciju, kā arī kultūrizglītības iestāžu uzdevums ir veicināt ikviena cilvēka personisko izaugsmi, izglītošanos un radošā potenciāla atraisīšanu, kā arī iespējami plašākas auditorijas līdzdalību kultūras procesos.⁹⁷ Likumsakarīgi, arī kultūras pasākumi bērniem ir viens no veidiem, ar kuru palīdzību īstenojami izvirzītie uzstādījumi.

Dokumentā „Radošā Latvija” akcentēts viens no galvenajiem jautājumiem mūsdienu kultūrpolitikā - kultūras auditorijas palielināšana, jo globalizācijas un digitālā laikmeta ietekmē tajā ir notikušas ievērojamas izmaiņas.⁹⁸ Tas ir sasāpējis jautājums arī kultūras pasākumu bērniem kontekstā, par ko tiks runāts arī darba trešajā nodaļā. Līdz ar to kultūras institūcijām ir jāmeklē inovatīvas formas sabiedrības iesaistei, kā arī jāpēta auditorijas vajadzības. Sabiedrības struktūra ir nepārtrauktā attīstībā, mainās arī sabiedrības attieksmju un vērtību sistēma. Tādējādi jāņem vērā sabiedrības dažādība, dažādo sabiedrības grupu intereses un tiesības, lai tās nodrošinātu bez jebkādas diskriminācijas un pēc vienlīdzības principa, tostarp veicinot sociālo iekļautību personām ar funkcionālajiem traucējumiem, veicinot dzimumu līdztiesību un vienlīdzīgas iespējas.⁹⁹ Zināmā mērā tas sasaucas arī ar Bērnu tiesību aizsardzības likumā minēto informāciju, par ko plašāk tiks runāts turpmāk.

Pamatnostādnēs uzsvērts, ka tieši no kultūrvides daudzveidības, bagātības un pieejamības, no aktīvu un radošu indivīdu līdzdalības tās veidošanā ir atkarīga ne tikai indivīda personības un dzīves kvalitāte, bet arī sabiedrības un valsts izaugsme. Latvijas valsts izaugsme, kā arī iedzīvotāju nākotnes labklājība un dzīves kvalitāte lielā mērā ir

⁹⁶ “Radošā Latvija”, 14.lpp.

⁹⁷ Turpat, 7.lpp.

⁹⁸ Turpat, 15.lpp.

⁹⁹ Turpat, 15.lpp.

atkarīgas no radošuma. Līdz ar to ievērojami pieaug kultūras kā cilvēka un sabiedrības radošā potenciāla veidotājas nozīme.¹⁰⁰

Būtiskākie kultūrpolitikas dokumenti pirms „Radošās Latvijas” bija „Valsts kultūrpolitikas pamatnostādnes 1995”, „Nacionālā programma „Kultūra” 2000-2010”, un „Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam „Nacionāla valsts””.

Par bērnu un jauniešu kulturizācijas procesiem runāts jau **Nacionālajā programmā „Kultūra” (2000-2010)**. Tajā kā viens no mērķiem izvirzīts jautājums par bērnu un jauniešu plašāku iesaistīšanu kultūras dzīvē, „lai veidotu viņu kultūrientitātes apziņu, pašlepnumu un pašcieņu, kas sakņojas kopējā darbībā un vietējās kultūras tradīcijās, lai audzinātu nākamās kultūras kopējus un kultūras radītā produkta patērētājus – pilnvērtīgus sabiedrības locekļus.”¹⁰¹ Lai to panāktu, paredzēts dažādot un modernizēt kultūras piedāvājuma paņēmienus, padarot tos bērniem un jaunatnei saprotamus un pieņemamus, kā arī paplašināt bērnu un jauniešu jaunrades iespējas.¹⁰² Minētajā kultūrpolitikas dokumentā uzsvērts, ka nepieciešams stiprināt kultūras un izglītības integrāciju, īpaši veicinot bērnu un jauniešu vērtīborientācijas veidošanos, viņu radošu iesaistīšanos kultūras procesā.¹⁰³

Savukārt **Valsts kultūrpolitikas vadlīnijās 2006.-2015.gadam „Nacionāla valsts”** uzsvērta ar bērniem un jauniešiem saistīta aktuāla problēma - bērni un jaunieši līdz šim nav bijuši kultūrpolitikas uzmanības centrā, trūkusi auglīga sadarbība ar izglītības politikas veidotājiem vispārējās izglītības un mūžizglītības perspektīvā.¹⁰⁴ Tādēļ kā viena no kultūrpolitikas prioritātēm vidējam termiņam izvirzīta kultūras ieguldījuma palielināšana bērnu un jauniešu attīstībā.¹⁰⁵ Savukārt, kā viens no rīcības virzieniem izvirzīts pastiprināti izglītēt un kultūras procesos iesaistīt bērnus un jauniešus.¹⁰⁶

Tā kā Latvijā kopumā trūkst bērnu un jauniešu kultūrpolitikas, kas veidotu globālai popkultūrai un patērētājsabiedrības vērtībām alternatīvas vērtības un saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī mērķtiecīgi audzinātu jauno kultūras radītāju un

¹⁰⁰ “Radošā Latvija”, 7.lpp.

¹⁰¹ Nacionālā programma “Kultūra” (2000-2010). 27.lpp. Pieejams:

http://www.km.gov.lv/lv/dokumenti/planosanas_doc.html [skatīts 20.02.2016.]

¹⁰² Turpat, 27.lpp.

¹⁰³ Turpat, 19.lpp.

¹⁰⁴ Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam „Nacionāla valsts”. 20.lpp. Pieejams: Pieejams:

http://www.km.gov.lv/lv/dokumenti/planosanas_doc.html [skatīts 20.02.2016.] (turpmāk “Nacionāla valsts”)

¹⁰⁵ Turpat, 24.lpp.

¹⁰⁶ Turpat, 58.lpp.

kultūras produktu un pakalpojumu lietotāju, viens no Vadlīniju stratēģiskajiem mērķiem ir attīstīt un pilnvērtīgi izmantot kultūras potenciālu indivīdu izglītošanai visa mūža garumā, sekmējot uz humānām vērtībām balstītas zināšanu sabiedrības veidošanos.¹⁰⁷

Arī atsevišķu Latvijas pilsētu attīstības stratēģijās ģimenes un bērni minēti kā vieni no vadošajām prioritātēm. Piemēram, Liepājas kultūrpolitikas stratēģijā 2009.-2014.gadam, Liepājas potenciāla attīstības iespēju uzskaitījumā minēts „pilnīgāk apzināt iedzīvotāju kultūras vajadzības un radošo potenciālu, un veicināt tā īstenošanu Liepājas kultūras dzīvē, īpaši mērķauditorijās: bērni, ģimenes, cittautieši“; attīstīt izglītības puduri kā izcilības centru un jauniešu magnētu.¹⁰⁸ Liepājas stratēģisko mērķu 2009.-2014.gadam uzskaitījumā pirmā pozīcija ir sekojoša: „Būtiski pilnveidot kultūras pakalpojumus un radošās iespējas bērniem, jauniešiem un ģimenēm ar bērniem.“ Tikai pēc tam seko tādas prioritātes, kā „pilnveidot kultūras pakalpojumu sniedzēju saikni ar auditoriju, nodrošināt sabalansētu kultūras produktu piedāvājumu visās pilsētas daļās un aktivizēt Liepājnieku līdzdalību šajos procesos, nodrošināt Liepājnieku vajadzībām un nozares attīstības tendencēm atbilstošu un pievilcīgu kultūras infrastruktūru“ u.c.¹⁰⁹

Arī runājot par „Radošās pilsētas” attīstības scenāriju 21.gadsimtā kā viena no prioritātēm minēta bērnu un jauniešu kultūras piedāvājuma veidošana, pievēršot tam ļoti lielu uzmanību, kā arī bērnu un jauniešu radošuma un talantu izkopšana un iesaistīšana vietējās kultūras izzināšanā.¹¹⁰

Tādējādi var secināt, ka Latvijas kultūrpolitikas stratēģiskie mērķi, kas izvirzīti dažādos kultūrpolitikas dokumentos, ir sekmēt līdzsvarotu kultūras procesu attīstību un kultūras pieejamību visā Latvijas teritorijā, nodrošinot tiesības uz kvalitatīvu dzīves telpu visiem valsts iedzīvotājiem. Kultūras pasākumu daudzveidība, to pieejamība, kultūras pasākumu nozīmīgums personības un sabiedrības veidošanās procesā – tie visi ir jautājumi, kuri ir vistiešākajā veidā sasaistāmi arī ar kultūras pasākumiem bērniem. Tādējādi iespējams apgalvot, ka kultūras pasākumi bērniem ir viens no Latvijas kultūrpolitikas mērķu sasniegšanas veidiem.

Arī Dž. Hoks uzskata, ka kultūras dzīvotspējas izpausmes ir liela daudzveidība, iecietīga sadarbšanās, daudzdimensionāls vienlīdzīgums, līdzcietīga iekļautība, sparīgs

¹⁰⁷ “Nacionāla valsts”, 24.lpp. un 57.lpp.

¹⁰⁸ Liepājas kultūrpolitikas stratēģija 2009.-2014. Pieejams:<http://www.liepaja.lv/page/3309> [skatīts 03.05.2016.]

¹⁰⁹ Turpat.

¹¹⁰ Turpat.

radošums, no aizspriedumiem brīva zinātkāre, pārliecināta patstāvība, izturīga veselība. „Tādas īpašības kā šīs palīdzēs mums veidot tādu nākotni, par kādu mūsu bērni būs mums pateicīgi.”¹¹¹

2.3. Bērnu pasākumu organizēšanu ietekmējošie normatīvie akti Latvijā

Kultūras pasākumu bērniem organizēšana ir ļoti būtisks Latvijas kultūras centru darbības virziens. Ikvienam kultūras centra vadītājam vai darbiniekam, kurš nodarbojas ar minēto pasākumu veidošanu, ir svarīga visu nepieciešamo ārējo un iekšējo normatīvo aktu pārzināšana un ievērošana. Normatīvo aktu mērķis ir noregulēt sabiedriskās attiecības, kas savukārt ir viens no veiksmīgas kultūras pasākumu norises priekšnoteikumiem. Attiecībā uz kultūras pasākumiem bērniem ir jāievēro gan kultūras centru darbību reglamentējošie normatīvie akti, gan normatīvie akti, kas attiecas uz publisko un izklaides pasākumu organizēšanu, gan normatīvie akti, kas attiecas uz bērniem, viņu tiesībām, interesēm un prioritāri – uz bērnu drošību.¹¹² Šajā darba apakšnodaļā tiek izskatīti minētie ārējie normatīvie akti, kas būtu jāpārzina Latvijas pašvaldību kultūras centru vadītājiem un citiem pasākumu organizatoriem, kultūras pasākumu bērniem dalībniekiem un bērnu vecākiem.

Lai veiktu normatīvo aktu izvērtējumu, vispirms nepieciešams definēt jēdzienu „bērns” normatīvo aktu kontekstā. Bērnu tiesību aizsardzības likumā bērns definēts kā persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu, izņemot tās personas, kuras saskaņā ar likumu izsludinātas par pilngadīgām vai stājušās laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas.¹¹³ Tas saskan ar ANO Bērnu tiesību konvencijā definēto, kur par bērnu tiek uzskatīts ikviens cilvēks, kas nav sasniedzis 18 gadu vecumu, ja vien saskaņā ar attiecīgiem tiesību aktiem pilngadība neiestājas agrāk.¹¹⁴

Cilvēktiesības tiek iedalītas divās grupās: pilsoniskās un politiskās tiesības, kā arī ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības. Pie pilsoniskajām un politiskajām tiesībām pieder vienlīdzība (diskriminācijas aizliegums), tiesības uz dzīvību,

¹¹¹ Hoks, 40.lpp.

¹¹² Skatīt pielikumu Nr. 2

¹¹³ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 3.pants.Pieņemts 19.06.1998. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=49096> [skatīts 02.02.2016.]

¹¹⁴ ANO Bērnu tiesību konvencija. 1.daļas 1.pants. Pieņemta 1989.gada 20.novembrī. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150> [skatīts 12.03.2016.]

spīdzināšanas aizliegums, tiesības uz brīvību, tiesības uz taisnīgu tiesu, tiesības uz privāto dzīvi, reliģiskā brīvība, vārda brīvība, tiesības uz īpašumu un politiskās tiesības. Pie ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām pieder tiesības uz darbu, tiesības uz sociālo nodrošinājumu, tiesības uz izglītību, kultūras tiesības un vides tiesības.

Tomēr vienlaikus cilvēktiesību sistēmā tiek noteiktas arī dažādas mazaizsargātas personu grupas, kurām, ņemot vērā viņu statusu, ir nepieciešama īpaša valsts aizsardzība un atbalsts. Latvijas Republikas Tiesībsarga mājaslapā akcentēts, ka Bērnu tiesību izdalīšana atsevišķā grupā pamatota galvenokārt ar to, ka no vienas puses bērniem atbilstoši valstu tiesiskajam regulējumam nav visu tiesību, kas piemīt pilngadīgajiem, bet no otras puses, bērniem ir arī savas specifiskās tiesības, kas saistītas ar viņu vecumu, stāvokli ģimenē u.t.t.¹¹⁵. Minētajā avotā definēts, ka Bērnu tiesības ir pamattiesību un pamatbrīvību kopums, kuram ir jābūt nodrošinātam katram bērnam, bez jebkādiem izņēmumiem un neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelšanās, mantiskā stāvokļa, dzimšanas vai citiem ar bērnu vai viņa ģimeni saistītiem apstākļiem.¹¹⁶

Kultūras pasākumu bērniem kontekstā galvenais akcents, protams, liekams uz bērnu kultūras tiesībām. Tās definētas vairākos normatīvajos aktos. Bērnu tiesību aizsardzības likumā definētas bērna tiesības uz atpūtu un brīvo laiku, kas izmantojamas atbilstoši savam vecumam un fiziskajai un garīgajai attīstībai, tiesības piedalīties spēlēs un izpriecu pasākumos, kā arī kultūras dzīvē un nodarboties ar mākslu.¹¹⁷ Tāpat likumā teikts, ka bērnam ir tiesības apgūt kultūras mantojumu un piedalīties tā aizsardzībā, kā arī attīstīt savas jaunrades spējas.¹¹⁸

ANO bērnu tiesību konvencijā precizēts, ka arī spēlēm un izklaides pasākumiem jāatbilst bērna vecumam.¹¹⁹ Minētajā normatīvajā aktā uzsvērts, ka ANO dalībvalstis ne tikai respektē un atbalsta ikviena bērna tiesības uz pilnvērtīgu līdzdalību kultūras dzīvē un jaunradē, bet arī sekmē piemērotu un vienādu iespēju nodrošināšanu kultūras un mākslas jomā, izklaidē un atpūtā.¹²⁰

¹¹⁵ Latvijas Republikas tiesībsarga mājaslapa. Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/> [skatīts 26.04.2016.]

¹¹⁶ Turpat.

¹¹⁷ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 16.pants

¹¹⁸ Turpat, 11.pants.

¹¹⁹ ANO Bērnu tiesību konvencija 31.pants

¹²⁰ Turpat, 1.daļas 31.pants

Bērnu kultūras tiesību uzskaitījumā jāatzīmē arī iespējamās bērna autortiesības, kā arī patenttiesības uz savu izgudrojumu.¹²¹

Tādējādi normatīvajos aktos parādās ļoti būtiska norāde kultūras pasākumu organizatoriem – pasākumiem jāatbilst bērna vecumam, fiziskajai un garīgajai attīstībai vai arī ir jāorganizē katram vecumam atbilstoši kultūras pasākumi.

Normatīvajos aktos atrodama plaša motivācija un pamatojums, kāpēc nepieciešams organizēt kultūras pasākumus bērniem. Vajadzība veltīt bērniem īpašas rūpes ir formulēta jau 1924. gada Ženēvas Bērnu tiesību deklarācijā un Ģenerālās asamblejas Bērnu tiesību deklarācijā, ko tā pieņēmusi 1959. gada 20. novembrī, un atzīta Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā, Starptautiskajā paktā par pilsoņu un politiskajām tiesībām un Starptautiskajā paktā par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, kā arī to specializēto iestāžu un starptautisko organizāciju statūtos un attiecīgajos dokumentos, kuras nodarbojas ar bērnu labklājības jautājumiem.¹²²

ANO Bērnu tiesību deklarācijā minēts, ka bērniem ar likumu un citiem līdzekļiem jānodrošina īpaša aizsardzība, kā arī jārada iespējas un labvēlīgi apstākļi veselīgai un normālai fiziskai, intelektuālai, tikumiskai, garīgai un sociālai attīstībai brīvības un cieņas apstākļos. Pieņemot šai nolūkā likumus, galvenajam jābūt bērna interešu vislabākās nodrošināšanas apsvērumam.¹²³

Bērnu tiesību aizsardzības likumā uzsvērts, ka bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību.¹²⁴ Arī ANO Bērnu tiesību konvencija atzīst ikviena bērna tiesības uz tādu dzīves līmeni, kāds nepieciešams bērna fiziskai, intelektuālai, garīgai, tikumiskai un sociālai attīstībai.¹²⁵ Jāņem vērā, ka kultūras pasākumi veicina labvēlīgas sociālās vides veidošanos. Tas minēts arī Bērnu tiesību aizsardzības likumā. Tā kā valsts un pašvaldību institūciju (tajā skaitā arī kultūras centru), fizisko un juridisko personu pienākums ir aizsargāt bērnu no negatīvās sociālās vides ietekmes, valsts sociālās politikas uzdevums ir veidot labvēlīgu kultūrvidi.¹²⁶

Ņemot vērā, ka kultūras centri ir pašvaldībām pakļautas institūcijas, uz to organizētajiem pasākumiem ļoti tiešā veidā attiecas Bērnu tiesību aizsardzības likumā

¹²¹ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 11.pants

¹²² ANO Bērnu tiesību konvencija 31.pants

¹²³ ANO Bērnu tiesību deklarācija. 2.princips.Pieņemta 1959.gada 20.novembrī. Pieejams: <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/berndekl.htm> [skatīta 12.03.2016.]

¹²⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 10.pants

¹²⁵ ANO Bērnu tiesību konvencija 31.pants 1.daļa, 27.pants

¹²⁶ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 47.pants

teiktais - „valsts un pašvaldības sniedz atbalstu ģimenes un bērnu izglītības, veselības nostiprināšanas nolūkiem, kultūras un sporta iestādēm un organizācijām, lai sekmētu bērna fizisko attīstību un radošo darbību, gādā par bērna brīvā laika pavadīšanas iespējām un sniedz citus pakalpojumus, kuri veicina bērna pilnveidošanos un palīdz ģimenei bērna audzināšanā”.¹²⁷

Runājot vispārējā skatījumā, „cilvēces pienākums ir nodot bērniem vislabāko, kas tai pieder”.¹²⁸

Bērnam kā fiziski un intelektuāli nenobriedušai personai ir vajadzīga īpaša aizsardzība un gādība.¹²⁹ Tas jāņem vērā ikvienai kultūras pasākumos bērniem iesaistītajai fiziskajai vai juridiskajai personai. Galvenie normatīvie akti, kas nosaka bērna tiesības uz aizsardzību un ir attiecināmi uz kultūras pasākumu bērniem organizāciju ir ANO Bērnu tiesību deklarācija, pieņemta 1959.gada 20.novembrī, ANO Bērnu tiesību konvencija, pieņemta 1989.gada 20.novembrī, Civillikums, pieņemts 1937.gada 28.janvārī, Bērnu tiesību aizsardzības likums, pieņemts 1998.gada 19.jūnijā un Likums par pašvaldībām, pieņemts 1994.gada 19.maijā.

Vairākos minētajos normatīvajos aktos definēts, ka šīs tiesības atzīstamas un nodrošināmas ikvienam bērnam, uz kuru attiecas to jurisdikcija, bez jebkādas diskriminācijas bez jebkādiem izņēmumiem un neatkarīgi no bērna, viņa vecāku vai aizbildņu rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās, etniskās vai sociālās izcelsmes, mantiskā stāvokļa, dzimšanas vai citiem ar bērnu vai viņa ģimeni saistītiem apstākļiem.¹³⁰

Bērnu tiesību aizsardzības likumā minēts, ka valsts un pašvaldību institūcijas un kultūras iestādes ir vienas no tām, kas nodrošina bērnu tiesību aizsardzību. Bērna tiesību aizsardzība ir valsts politikas sastāvdaļa. Valsts un pašvaldības organizē un kontrolē bērna tiesību aizsardzību visā valsts teritorijā.¹³¹ Ievērot šīs tiesības ir absolūti nepieciešams, tas īstenojams arī kultūras pasākumu bērniem ietvaros.

Bērnu tiesību aizsardzības likumā kā prioritāte tiek izvirzīta bērna drošība, kā arī viņa veselības un dzīvības maksimāla aizsardzība, norādot, ka sevišķa uzmanība tam jāvelta publisku pasākumu vai bērniem pieejamu publisku izklaides, sporta vai atpūtas

¹²⁷ Bērnu tiesību aizsardzības likums 26.pants

¹²⁸ ANO Bērnu tiesību deklarācija.

¹²⁹ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 2.pants

¹³⁰ ANO Bērnu tiesību deklarācija 1.princips, Bērnu tiesību aizsardzības likums 3.pants, ANO Bērnu tiesību konvencija 1.daļas 2.princips

¹³¹ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 2.pants

vietu apmeklēšanas, bruņotu konfliktu, ugunsgrēku vai citu ārkārtas situāciju (plūdu, vētras, paaugstināta radiācijas līmeņa u.tml.) laikā.¹³² Publiska pasākuma organizatoram, kas konstatē, ka šajā pasākumā bērns ir apmaldījies vai pamests, vai atrodas tādos apstākļos, kas apdraud viņa drošību vai veselību, par to jāinformē bērna vecāki vai viņu aizstājēji, bet, ja tas nav iespējams, - policija.¹³³

Kultūras pasākumu bērniem organizatoriem jāapzinās un nepieciešamības gadījumā jāizmanto fakts, ka normatīvajos aktos definētas ne tikai bērnu tiesības, bet arī bērnu pienākumi pret sabiedrību. Bērnu tiesību aizsardzības likumā teikts, ka bērns ir pilntiesīgs sabiedrības loceklis un viņa pienākumi pret sabiedrību pieaug atbilstoši vecumam. Likumā norādīts, ka bērnam atkarībā no viņa vecuma un brieduma pakāpes ir pienākums sargāt savu veselību. Tāpat bērnam jāizturas ar cieņu pret valsti, tās simboliem un jāievēro likumi.¹³⁴

Vieni no būtiskākajiem nosacījumiem, kas minēti Bērnu tiesību aizsardzības likumā un attiecas un kultūras pasākumiem, ir sekojošie - bērnam jāievēro sabiedrībā pieņemtie uzvedības noteikumi, un bērnam ir pienākums saudzīgi izturēties pret apkārtējo vidi.¹³⁵ Ar apkārtējo vidi kultūras pasākumu kontekstā interpretējamas pasākuma norises vietas telpas, inventārs, dekorācijas, rekvizīti u.tml. Tādējādi Bērnu tiesību aizsardzības likums regulē pamatnosacījumus, saskaņā ar kuriem kontrolējama bērna uzvedība un nosakāma viņa atbildība, arī kultūras pasākumu bērniem ietvaros.

Kultūras pasākumu bērniem organizatoriem jāpārzina arī vairāki normatīvie akti, kuros definēti atsevišķi ļoti konkrēti jautājumi.

Pašvaldību kultūras centru pasākumu organizatori nedrīkst aizmirst par bērniem ar īpašām vajadzībām. Bērnu tiesību aizsardzības likumā teikts, ka Bērnam ar īpašām vajadzībām ir tādas pašas tiesības uz aktīvu dzīvi, tiesības attīstīties un iegūt vispārējo un profesionālo izglītību atbilstoši savām fiziskajām un garīgajām spējām un vēlmēm, kā arī tiesības piedalīties sabiedriskajā dzīvē kā jebkuram citam bērnam.¹³⁶ Minētajā likumā definēts, ka bērns ar īpašām vajadzībām ir bērns, kuram sakarā ar slimības, traumas vai iedzimta defekta izraisītiem orgānu sistēmas funkciju traucējumiem ir

¹³² Bērnu tiesību aizsardzības likums. 4.pants

¹³³ Turpat, 50.pants

¹³⁴ Turpat, 23.pants

¹³⁵ Turpat, 23.pants

¹³⁶ Turpat, 54.pants

nepieciešama papildu medicīniskā, pedagoģiskā un sociālā palīdzība neatkarīgi no tā, vai likumā paredzētajā kārtībā ir noteikta invaliditāte.¹³⁷

Jebkurš bērns var piedalīties dažādās aktivitātēs vai pasākumos, ja tās netraucē viņam iegūt izglītību, kā arī neapdraud viņa drošību, veselību, tikumību vai citas būtiskas intereses.¹³⁸

Kultūras pasākumu bērniem organizatoriem obligāta ir Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma ievērošana. Šī likuma mērķis ir nodrošināt publisku pasākumu netraucētu un drošu norisi. Likums nosaka publisku pasākumu rīkošanas un norises tiesiskos pamatus, pasākuma organizatora, kā arī citu publiskā pasākumā iesaistīto personu tiesības, pienākumus un atbildību, lai nodrošinātu sabiedrisko kārtību un drošību šāda pasākuma laikā.¹³⁹ Plānojot kultūras pasākumus bērniem, ļoti svarīgi ir ievērot likumā norādītās piemiņas dienas, kas noteiktas 25.martā, 8.maijā, 14.jūnijā un 4.jūlijā. Šajās dienās valsts un pašvaldību iestādes publiskus pasākumus nerīko, un pašvaldība neizsniedz atļauju šādu pasākumu rīkošanai.¹⁴⁰

Atsaucoties uz likumā teikto, kultūras pasākumu, tajā skaitā bērniem domāto kultūras pasākumu, organizatoram ir tiesības rīkot publiskus pasākumus atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, kā arī izstrādāt noteikumus, kas attiecas uz publiska pasākuma apmeklētāju un dalībnieku apģērbu, vecumu, līdzīgi nemamiem priekšmetiem un kārtību, kas jāievēro tā apmeklētājiem un dalībniekiem, ierodoties uz pasākumu un tā norises laikā.¹⁴¹

Kultūras pasākumu, tajā skaitā bērniem domāto kultūras pasākumu, organizatora pienākumos ietilpst:

1) nodrošināt, lai publiska pasākuma norises vieta būtu norobežota un iekārtota atbilstoši sabiedriskās kārtības un drošības, ugunsdrošības, darba aizsardzības un vides aizsardzības prasībām;

2) rakstveidā vienoties par veidu, kādā par sabiedrisko kārtību un drošību atbildīgā persona, par tehnisko drošību atbildīgā persona un kārtības uzturētājs garantēs šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteikto funkciju izpildi, kā arī pārliecināties par minēto personu kompetenci;

¹³⁷ Bērnu tiesību aizsardzības likums, 53.pants

¹³⁸ Turpat, 50.pants

¹³⁹ Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums. 3.pants. Pieņemts 2005.gada 16.jūnijā.

Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=111963> [skatīts 10.04.2016.]

¹⁴⁰ Turpat, 4.pants

¹⁴¹ Turpat, 3.nodaļas 10.pants

3) nodrošināt par sabiedrisko kārtību un drošību atbildīgās personas, par tehnisko drošību atbildīgās personas un kārtības uzturētāju piedalīšanos attiecīgajā pasākumā;

4) ja nepieciešams, nodrošināt pirmo medicīnisko palīdzību publiska pasākuma apmeklētājiem un dalībniekiem un Ministru kabineta noteiktajā kārtībā nodrošināt šo pasākumu ar neatliekamo medicīnisko palīdzību;

5) informēt publiska pasākuma apmeklētājus un dalībniekus par noteikumiem, kas jāievēro, ierodoties uz šo pasākumu un tā laikā;

6) nodrošināt, lai šajā pasākumā tiktu ievērotas normatīvo aktu prasības attiecībā uz nepilngadīgo uzturēšanos sabiedriskā vietā nakts laikā;

7) nodrošināt, lai pirotehniskie pakalpojumi pasākuma laikā tiktu sniegti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā;

8) pārtraukt attiecīgo pasākumu, ja netiek ievērotas šajā likumā noteiktās publiska pasākuma organizēšanas prasības vai to pieprasa par tehnisko drošību atbildīgā persona vai sakarā ar draudiem pasākuma apmeklētāja vai dalībnieka drošībai — Valsts policijas atbildīgā amatpersona;

9) nodrošināt publiska pasākuma organizēšanas un norises laikā šā likuma un citu normatīvo aktu ievērošanu.¹⁴²

Minētajā likumā definēti arī publiska pasākuma apmeklētāja un dalībnieka pienākumi un atbildība, kuros ietilpst ievērot sabiedriskās kārtības un drošības noteikumus, kā arī ugunsdrošības un vides aizsardzības prasības, kā arī ievērot pasākuma organizatora izstrādātos noteikumus un izpildīt pasākuma organizatora, par sabiedrisko kārtību un drošību atbildīgās personas, par tehnisko drošību atbildīgās personas, kārtības uzturētāju, kā arī valsts un pašvaldības amatpersonu norādījumus par sabiedrisko kārtību un drošību.¹⁴³ Likumsakarīgi, tas attiecas arī uz kultūras pasākumu bērniem apmeklētājiem.

Bērnu tiesību aizsardzības likumā precīzi un detalizēti definēta bērnu pasākumu organizatoru atbildība. Bērnu pasākumu un tādu pasākumu organizatori, kuros piedalās bērni, personas, kuras minētajās iestādēs un pasākumos veic brīvprātīgo darbu vai saskaņā ar šīm iestādēm noslēgto vienošanos sniedz pakalpojumu, ir atbildīgas par

¹⁴² Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums.3.nodaļas 10.pants.

¹⁴³ Turpat, 3.nodaļas 14.pants

bērna veselības un dzīvības aizsardzību, par to, lai bērns būtu drošībā, lai viņam tiktu sniegti kvalificēti pakalpojumi un ievērotas citas viņa tiesības.¹⁴⁴

Viens no pasākumu organizatoru pienākumiem ir nodrošināt, ka pasākuma organizēšanā piedalās un iestādē pienākumus pilda personas, kuras atbilst šajā pantā izvirzītajām prasībām. Lai persona varētu pildīt pienākumus iestādē vai piedalīties pasākumu organizēšanā, pasākumu organizatora vai iestādes vadītāja pienākums ir pieprasīt ziņas no Sodu reģistra, lai pārliecinātos par personas atbilstību šā panta piektajā un sestajā daļā minētajām prasībām, kā arī šīs ziņas atkārtoti pārbaudīt ne retāk kā reizi gadā. Par iestādes vadītāju minētās ziņas pieprasīšana ir darba devējs.¹⁴⁵

Bērnu tiesību aizsardzības likumā detalizēti norādītas personas, kuras nedrīkst strādāt, veikt brīvprātīgo darbu, kā arī saskaņā ar noslēgto vienošanos sniegt pakalpojumus jebkāda veida pasākumos, kas saistīti ar bērniem. Likumā minēto personu atstādināšanu var pieprasīt Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija, ja tai ir pamatotas aizdomas par iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas pieprasījums nav apstrīdams un pārsūdzams, tas izpildāms nekavējoties.¹⁴⁶

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija ir labklājības ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas nodrošina normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli bērnu tiesību aizsardzības jomā. Inspekcijas funkcijas un uzdevumus nosaka 2005. gada 29. novembra Ministru kabineta noteikumi Nr.898 „Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas nolikums”.¹⁴⁷

Domājot par kultūras pasākumu bērniem saturisko bāzi, ļoti ieteicams, lai pasākums veicinātu konkrētās mērķa grupas izglītošanu. ANO Bērnu tiesību konvencijā izvirzīti sekojoši bērnu izglītošanas mērķi: attīstīt bērna personību, pilnībā izkopt viņa talantus, kā arī garīgās un fiziskās spējas, ieaudzināt cieņu pret vecākiem, pret savu kultūras identitāti, valodu un vērtībām, pret tās valsts nacionālajām vērtībām, kurā bērns dzīvo, un pret viņa izcelsmes valsts nacionālajām vērtībām, kā arī pret citām kultūrām.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likums, 72.pants

¹⁴⁵ Turpat, 72.pants

¹⁴⁶ Turpat, 72.pants

¹⁴⁷ Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas mājaslapa. Pieejama: <http://www.bti.gov.lv/> [skatīts 13.04.2016.]

¹⁴⁸ ANO Bērnu tiesību konvencija 1.daļas 29.pants

Tā kā daudzos Latvijas pašvaldību kultūras centros viens no pasākumu bērniem veidiem ir kino demonstrēšana, pasākumu organizatoriem jāievēro Filmu likums. Šī likuma 5.pantā definēta valstij piederošo un piekritīgo filmu izmantošana, savukārt, 6.pantā sniegta filmu klasifikācija. Likumā teikts, ka filmu klasifikācijas mērķis ir informēt par filmas saturu un tās iespējamo ietekmi uz skatītāju, jo īpaši uz bērnu, norādot to ar atbilstošu filmu klasifikācijas indeksu. Filmās izplatītāja pienākums ir norādīt attiecīgās filmas klasifikācijas indeksu skatītājam labi redzamā, saprotamā un nepārprotamā veidā.¹⁴⁹

Visbiežāk filmu demonstrēšana Latvijas pašvaldību kultūras centros notiek, sadarbojoties ar Nacionālo kino centru. Nacionālais kino centrs ir kultūras ministra pakļautībā esoša valsts tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku filmu nozarē.¹⁵⁰

Organizējot ikvienu kultūras pasākumu bērniem Latvijas pašvaldību kultūras centros, ir jāievēro arī autortiesību likums. Praktiskā veidā tas izpaužas kā sadarbība ar Latvijas autoru biedrību “Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/ Latvijas Autoru apvienība” (AKKA/LAA), kas apvieno dažādus autorus, kuri kopā, kolektīvā pārvaldījumā īsteno savas mantiskās tiesības un veido efektīvu sadarbību starp autoriem un viņu darbu izmantotājiem, lai nodrošinātu darbu izmantotājiem ērtu iespēju likumīgi izmantot autoru darbus un autoriem saņemt par to autoratlīdzību. Biedrība ir nevalstiska organizācija, un tās darbību vada pašu autoru vēlēta padome.¹⁵¹

Kultūras pasākumu bērniem organizatori - pašvaldību kultūras centri ir pašvaldības kultūras institūcija, kas, plānojot savu darbību, ievēro gan LR normatīvos aktus, gan politikas plānošanas dokumentus, gan pašvaldības saistošos noteikumus un lēmumus.¹⁵² Organizējot pasākumus bērniem Latvijas kultūras centros, jāņem vērā šo institūciju iekšējie normatīvie akti – nolikumi, instrukcijas un iekšējie noteikumi.

Rezumējot visu iepriekš teikto, jāsecina, ka jebkurā gadījumā visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas,

¹⁴⁹ Filmu likums. 6.pants. Pieņemts 2010.gada 16.jūnijā. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=212399> [skatīts 10.04.2016.]

¹⁵⁰ Turpat, 10.pants

¹⁵¹ Latvijas autoru biedrība “Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/ Latvijas Autoru apvienība” mājaslapa. Pieejams: <http://www.akka-laa.lv/> [skatīts 19.04.]

¹⁵² LNKC *Vadlīnijas pašvaldību kultūras centru darbībai*. 18.lpp. Apstiprināts 29.09.2014. Pieejams: <http://www.lnkc.gov.lv/par/sabiedribas-lidzdaliba/izstradats-metodiskais-materials-vadlinijas-pasvaldibu-kulturas-centru-darbibai/> [skatīts 15.01.2016.]

sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses.¹⁵³

ANO Bērnu tiesību konvencijā akcentēts, cik liela nozīme ir visu tautu tradīcijām un kultūras vērtībām bērnu aizsardzības un harmoniskas attīstības veicināšanai.¹⁵⁴ Arī Latvijas republikas Tiesībsarga mājas lapā teikts, ka „harmoniskai personības attīstībai nepieciešamas, lai bērns dzīvo un aug mīlestības, labuma un laimes atmosfērā, ģimenes vidē, tuvu un mīlošu cilvēku vidū. Pieaugušo uzdevums ir palīdzēt bērnam sagatavoties patstāvīgai dzīvei, kļūt par pilntiesīgu sabiedrības locekli, kā arī radīt bērna fiziskai un garīgai attīstībai piemērotus dzīves apstākļus.”¹⁵⁵ Kultūras pasākumu bērniem organizēšana, to pieejamības veicināšana un sabiedrības intereses par tiem kāpināšana ir veids, kā sekmēt šo procesu.

¹⁵³ Bērnu tiesību aizsardzības likums 6.pants

¹⁵⁴ ANO Bērnu tiesību konvencija

¹⁵⁵ Latvijas Republikas tiesībsarga mājaslapa.

3. KULTŪRAS CENTRU DAUDZFUNKCIONĀLĀ LOMA LATVIJAS REĢIONOS UN KULTŪRAS PASĀKUMI BĒRNIEM KĀ NOZĪMĪGS ŠO CENTRU DARBĪBAS SEGMENTS

Latvijā, līdzīgi kā citur Eiropā, nacionālo kultūru lielā mērā atbalsta valsts un pašvaldības, tādējādi nodrošinot kultūras pieejamību plašam iedzīvotāju lokam. Pašvaldību dibinātie kultūras centri Latvijā pilda nozīmīgu funkciju gan kā plaši pieejamas kultūras iestādes līdzās citām pašvaldības teritorijā esošajām kultūras iestādēm (teātriem, bibliotēkām, izstāžu zālēm, koncertzālēm, muzejiem u.c.), gan kā dažādo sabiedrības mērķa grupu interešu un vajadzību kultūras jomā nodrošinātāji. Arī Č. Lendrijs un M. Pahters uzskata, ka kultūras un līdz ar to arī kultūras institūciju klātbūtne pilsētas tekstūrā ir svarīgs un neatņemams elements.¹⁵⁶ Pētījumā “Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš un līdzdalība kultūras aktivitātēs 2007-2014” novērota sekojoša mijiedarbe - kultūras patērētāji (skatītāji, apmeklētāji, lasītāji u.c.) iesaistās „maiņas darījumā” ar kultūras organizāciju vai mākslinieku - kultūras organizācija iegulda naudu, laiku un mākslinieku enerģiju, lai skatītājiem sniegtu gandarījumu, savukārt auditorija iegulda naudu, laiku un emocionālo uzticēšanos, lai atbalstītu šo kultūras organizāciju.¹⁵⁷

Minētajā pētījumā sniegti kultūras aktivitātes statistikas rādītāji, kas liecina, ka laika periodā no 2007. līdz 2013. gadam iedzīvotāju skaits Latvijā kopumā samazinājies par 8% jeb 185 015 cilvēkiem, attiecīgi samazinoties arī kultūras pasākumu un aktivitāšu potenciālajai auditorijai.¹⁵⁸

Turpretī kultūras centru skaits pēdējo septiņu gadu laikā nav būtiski mainījies. Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā sniegtā informācija liecina, ka 2014.gadā Latvijā darbojās 559 kultūras centri, kuru dibinātājs ir pilsētas vai novada pašvaldība.¹⁵⁹ Dati par 2015. un 2016.gadu minētajā datubāzē nav ievietoti. Precīzi dati par pašvaldību dibinātajiem kultūras centriem atrodami arī Latvijas digitālajā

¹⁵⁶ Lendrijs. *Kultūra krustcelēs...*, 6.lpp.

¹⁵⁷ Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš un līdzdalība kultūras aktivitātēs 2007.-2014. Pētījumu dati un statistika. „Culturelab”, 2014, 78 lpp. Pieejams: <https://culturelablv.files.wordpress.com/2014/12/kulturas-paterins-web-versija-3-decembris.pdf> [skatīts 21.03.2016.]

¹⁵⁸ Turpat.

¹⁵⁹ Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapa. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/SP> [skatīts 14.03.2016.]

Kultūras kartē.¹⁶⁰ Metodiskajā materiālā „Vadlīnijas pašvaldības kultūras centru darbībai” (turpmāk tekstā „Vadlīnijas”) izvērtēts to pārklājums valstī, kas atzīts par salīdzinoši vienmērīgu – vidēji viens kultūras centrs pagastā, pilsētā. „Vadlīnijās” ir atzīmēts, ka Latvijā ir atsevišķi pagasti, kuros kultūras centri nedarbojas, bet, lai nodrošinātu kultūras pakalpojuma pieejamību un sabiedrības iesaisti kultūras procesu veidošanā, šajos pagastos pašvaldības kultūras darba organizators sadarbojas ar citām pagasta kultūras un izglītības institūcijām.¹⁶¹

Kultūras centra definīciju sniedz vairāki avoti. „Vadlīnijās” kultūras centrs definēts kā sabiedrībai pieejama daudzfunkcionāla un starpnozaru kultūras institūcija, kuras mērķis ir, izveidojot un piedāvājot daudzveidīgus un kvalitatīvus kultūras pakalpojumus, uzturēt un izkopt Latvijas kultūras daudzveidību, jo sevišķi sekmējot nacionālo un vietējo kultūras vērtību un tradīciju saglabāšanu un pārmantošanu, veicināt starpkultūru dialogu un sadarbību, veidot labvēlīgu vidi jaunradei, sociālajai līdzdalībai, mūžizglītības procesam, kā arī radošajai ekonomikai.¹⁶² Savukārt Kultūras institūciju likumā ir minēts daudz šaurāks kultūras institūciju, to skaitā arī kultūras centru darbības pamatmērķis – kultūras vērtību radīšana, izplatīšana vai saglabāšana.¹⁶³

Ņemot vērā to, ka teātru, koncertzāļu un izstāžu zāļu skaits Latvijas pilsētās un novados ir būtiski mazāks, kultūras centriem ir jānodrošina plašs un daudzveidīgs kultūras pakalpojumu grozs. Latvijas kultūras centri ir unikāli ar sava piedāvājuma daudzveidību – tajos notiekošo pasākumu klāstu veido gan amatiermākslas, gan profesionālās mākslas, gan izklaides industriju kultūras produkti.

„Vadlīnijās” ir akcentēta kultūras centru būtiskā loma gan Latvijas kultūrvides veidošanā un attīstībā, gan sabiedrības dažādu mērķa grupu vajadzību nodrošināšanā. Tajās teikts, ka jau vēsturiski kultūras centri Latvijā ir veidojušies kā vietējās sabiedrības (tajā iekļaujama arī bērnu mērķa grupa – I.K.) kopā sanākšanas vietas un nacionālo un lokālo kultūras tradīciju uzturēšanas centri. Šo funkciju kultūras centri ir saglabājuši arī šodien, taču, vēsturiskās attīstības gaitā

¹⁶⁰ Latvijas digitālā kultūras karte. Pieejams: <https://www.kulturaskarte.lv/> [skatīts 14.03.2016.]

¹⁶¹ LNKC *Vadlīnijas pašvaldību kultūras centru darbībai*. 8.lpp.

¹⁶² Turpat, 8.lpp.

¹⁶³ Kultūras institūciju likums. Pieņemts 30.10.1998. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/id/51520-kulturas-instituciju-likums> [skatīts 18.03.2016.]

reaģējot uz dažādām sabiedrības vajadzībām, uzņēmušies arī jaunas funkcijas, nereti paplašinot kultūras nozarei raksturīgās tradicionālās funkcijas.¹⁶⁴

21.gadsimtā lielākais vairums no Latvijas pašvaldību kultūras centriem darbojas kā daudzfunkcionālas starpnozaru kultūras institūcijas, kuru unikālā iezīme ir piedāvāto pakalpojumu daudzveidība. Kultūras centru darbība aptver ļoti plašu pakalpojumu spektru – sākot no Vispārējo latviešu Dziesmu un deju svētku tradīcijas uzturēšanas, sabiedrības līdzdalības kultūras procesos, brīvā laika pavadīšanas, kultūras pieejamības un daudzveidīgas nodrošināšanas vietējo pašvaldību teritorijā līdz pat tālākizglītības, mūzikglītības, tūrisma, kā arī sociālās un etniskās integrācijas veicināšanai. Kultūras centros satiekas gan tradicionālās kultūras, gan laikmetīgās mākslas norises. Tāpat kultūras centriem ir iespējas veidot sadarbību ar dažādiem kultūras sektoriem, kā arī citām sabiedrībai nozīmīgām darbības jomām (izglītība, vide, ekonomika, sabiedrības integrācija u.c.), tādējādi sasniedzot plašu auditoriju, kā arī paverot iespējas daudzveidīga kultūras pakalpojuma izveidei, nostiprināšanai un attīstībai.¹⁶⁵

Kultūras centra nozīmību Latvijas reģionos apliecina arī tādas šo institūciju darbības funkcijas kā lokālās kultūrvides veidošana un vietējā kultūras mantojuma savdabība, tā saglabāšana un pārmantošana, tādējādi cīnoties pret globalizācijas procesiem, kultūras standartizācijas riskiem un nostiprinot Latvijas savdabīgās kultūrainavas saglabāšanu. Īstenojot savu pamatdarbību, kultūras centrs var veicināt vietējā līmeņa un valsts līmeņa kultūrpolitikas mērķu sasniegšanu, tādējādi apliecinot un stiprinot savu nozīmību līdzās citām kultūras institūcijām.¹⁶⁶

Izejot no iepriekš minētā, lai arī visu Latvijas kultūras centru darbības funkcijas ir līdzīgas, tomēr to specifika un apjoms atšķirīgu pašvaldību kultūras institūcijās ir dažāds. To nosaka Kultūras institūciju likums, likums „Par pašvaldībām” un citi saistošie normatīvie dokumenti, kā arī tādi faktori kā teritoriālā, kultūrvēsturiskā, sociālā un ekonomiskā situācija, apdzīvojuma līmenis pašvaldībā.¹⁶⁷

Atšķirīgi ir arī kultūras centru juridiskie nosaukumi. „Vadlīnijās pašvaldības kultūras centru darbībai” tiek definēts, ka šobrīd institūcijām, kas veic kultūras centru funkcijas, dažādās Latvijas vietās ir vēsturiski izveidojušies atšķirīgi nosaukumi – „klubs”, „saieta nams”, „tautas nams”, „kultūras nams”, „kultūras

¹⁶⁴ LNKC *Vadlīnijas pašvaldību kultūras centru darbībai*. 5.lpp.

¹⁶⁵ Turpat, 7.lpp.

¹⁶⁶ Turpat, 8.lpp.

¹⁶⁷ Turpat, 9.lpp.

centrs”, „brīvā laika pavadīšanas centrs”.¹⁶⁸ Kopš 2009.gadā veiktās pašvaldību teritoriālās reformas parādījās termins „kultūras aģentūra”, taču šobrīd Latvijas digitālajā kultūras kartē šāds apzīmējums nav atrodams. Minētajā datubāzē pieejamas divas kultūras institūcijas, kas definētas kā „daudzfunkcionāls centrs”.¹⁶⁹ Tomēr pēc būtības, kā jau iepriekš tika minēts, visi šie centri dažādā apjomā veic līdzīgas funkcijas.

Viens no prioritārajiem dokumentiem, kas nosaka ikviena kultūras centra darbību, ir kultūras centra nolikums. Tajā akcentēts kultūras centra darbības mērķis, funkcijas un mērķauditorija, uz ko vērsta šī darbība.

Kā jau iepriekš tika konstatēts, daudzu Latvijas pašvaldību kultūras centru darbības mērķi ir līdzīgi - rūpēties par kultūru, nodrošināt savas pašvaldības kultūras dzīves norišu daudzveidību un pieejamību, kā arī konkrētās pašvaldības kultūras mantojuma mērķtiecīgu izmantošanu un kultūras aktivitāšu koordinēšanu un plānošanu pašvaldības teritorijā.¹⁷⁰ Piemēram, Ulbrokas kultūras nama mērķi sevī ietver deviņas pozīcijas, starp kurām ir kultūras vērtību radīšana, izplatīšana vai saglabāšana, daudzveidīgas un kvalitatīvas kultūrvides izveide, saglabāšana un uzturēšana, daudzveidīgas un kvalitatīvas kultūras pieejamības nodrošināšana, labvēlīgas vides veidošana jaunradei, sociālajai līdzdalībai, mūžizglītības procesam, kā arī radošajai ekonomikai, nacionālās un vietējās kultūras vērtību un tradīciju pārmantošanas nodrošināšana, sabiedrības intereses par kultūru rosināšana, Latvijas kultūras daudzveidības uzturēšana un izkopšana, jo sevišķi sekmējot nacionālo un vietējo kultūras vērtību un tradīciju saglabāšanu un pārmantošanu u.c.¹⁷¹ Savukārt Baložu kultūras centra nolikumā kā viens no mērķiem ir akcentētas iedzīvotāju lietderīgi un radoši izmantota brīvā laika pavadīšanas iespējas.¹⁷²

Latvijas kultūras centru nolikumos izvirzītajiem darbības daudzveidīgajiem mērķiem atbilst šo centru tikpat daudzveidīgās darbības funkcijas. Piemēram, Mārupes kultūras nama nolikumā starp daudzām funkcijām minētas gan atpūtas un

¹⁶⁸ LNKC *Vadlīnijas pašvaldību kultūras centru darbībai*. 5.lpp.

¹⁶⁹ Latvijas digitālā kultūras karte.

¹⁷⁰ Jūrmalas Kultūras centra nolikums. Apstiprināts 18.12.2009. Pieejams: <http://www.jurmala.lv/docs/h09/d/h09d028.htm> [skatīts 19.03.2016.]

¹⁷¹ Stopiņu novada dome. *Ulbrokas kultūras nama nolikums*. Apstiprināts 16.12.2015.

Pieejams: http://www.stopini.lv/media/Kultura/Ulbrokas_kulturas_nama_Nolikums_16122015.pdf [skatīts 16.01.2016.]

¹⁷² Baložu pilsētas kultūras nama nolikums. Apstiprināts 05.12.2013. Pieejams: <http://parkulturu.lv/balozu-pilsetas-kulturas-nams> [skatīts 19.03.2016.]

izklaides sarīkojumu organizēšana visu paaudžu iedzīvotājiem, gan profesionālās mākslas pieejamības organizēšana un koordinēšana novada iedzīvotājiem. Tāpat tiek minēta informatīvu un izglītojošu pasākumu organizēšana visiem interesentiem dažādās zinību nozarēs, kā arī tautas un amatiermākslas kolektīvu darbības organizēšana, koordinēšana un nodrošināšana.¹⁷³

Bieži tiek likts akcents ne tikai uz kultūras vērtību popularizēšanu un pieejamības veicināšanu plašākai sabiedrībai, kā arī tradīciju saglabāšanu un pārmantojamības nodrošināšanu, bet arī uz jaunrades procesu veicināšanu un jaunu kultūras iezīmju attīstīšanu.¹⁷⁴

Kultūras centra organizēto pasākumu loks ir kaleidoskopiski krāsains un žanriski daudzveidīgs - valsts nozīmes svētku, piemiņas dienu, kultūrvēsturisku un tradicionālo svētku, novada svētku organizēšana; daudzveidīga žanriskā spektra profesionālās un amatiermākslas koncertu, izrāžu, izstāžu un dažādu radošo performanču nodrošināšana, atpūtas un izklaides pasākumu dažādu sociālo un nacionālo interešu grupu auditorijām rīkošana.¹⁷⁵

Viens no Latvijas pašvaldību kultūras centru darbības pamatvirzieniem ir amatiermākslas un tautas mākslas darbības nodrošināšana un koordinēšana. Kultūras centru mērķis šajā ziņā ir veicināt jebkura sabiedrības locekļa iespēju sevi radoši izpaust un pilnveidot amatiermākslā un tautas mākslā. Tas, protams, ir atkarīgs no konkrētajā kultūras centrā esošajiem kolektīviem. Ne vienmēr kultūras centrā darbojas bērnu koris vai deju kolektīvs, bet šādos gadījumos nereti šīs funkcijas pārņem konkrētās pašvaldības izglītības iestādes. Par kultūras centru un pašvaldības izglītības iestāžu sadarbību šajā jautājumā plašāk tiks runāts darba trešajā nodaļā.

Liela loma kultūras centru darbībā atvēlēta labvēlīgas vides veidošanai radošas daudzveidības attīstībai, kultūrizglītojoša darba veikšanai, stimulējot tiekšanos pēc izglītošanās un izcilības. Tāpat kultūras centri cenšas veicināt un organizēt iedzīvotāju dalību izglītojošos un informatīvos pasākumos, kas dod iespēju paplašināt redzesloku un zināšanas kultūras un mākslas jautājumos.¹⁷⁶

¹⁷³ Mārupes kultūras centra nolikums. Apstiprināts 26.08.2009. Pieejams: <http://www.marupe.lv/wp-content/uploads/2013/09/Marupes-Kulturas-nama-nolikums.pdf> [skatīts 16.01.2016.]

¹⁷⁴ Ulbrokas kultūras nama nolikums.

¹⁷⁵ Turpat

¹⁷⁶ Turpat.

Tādējādi kultūras centru piedāvātie pasākumi aptver plašu un daudzšķautņainu pasākumu un darbību amplitūdu, kurā ikvienam kultūras centra apmeklētājam iespējams gūt visdažādākās pieredzes.

Latvijas kultūras centri nav autonomas un neatkarīgas iestādes. Kopš 20.gadsimta 90.gadu sākuma, mainoties valsts politiskajai un ekonomiskajai struktūrai un kultūras nozares pārvaldībai pārejot no centralizētas kultūras nozares pārvaldības modeļa uz decentralizētu kultūras nozares pārvaldības modeli, kultūras centri tika nodoti vietējo pašvaldību pārziņā un sāka darboties kā pašvaldību dibinātas kultūras institūcijas.¹⁷⁷ To apliecina arī šobrīd spēkā esošajos Latvijas republikas normatīvajos aktos noteiktais, ka pašvaldības dibināts kultūras centrs ir pašvaldības kultūras institūcija.¹⁷⁸ Tātad jebkura veida darbība, arī pasākumu plānojums, prioritāro sabiedrības mērķa grupu noteikšana u.c. ir lielākā vai mazākā mērā saskaņojams ar vietējās pašvaldības amatpersonām.

Ikvienu pašvaldības kultūras centra galvenais mērķis ir nodrošināt augstas kvalitātes pakalpojumus savai mērķauditorijai, tajā skatā arī bērniem. Kā teikts „Vadlīnijās”, kultūras centrs, kas darbojas pēc mūsdienu menedžmenta principiem, sākot ar vismazāko apdzīvoto vietu Latvijā un beidzot ar lielajām pilsētām, meklē labākos risinājumus, lai nodrošinātu kvalitatīva kultūras pakalpojuma pieejamību saviem iedzīvotājiem un apmierinātu dažādu sociālo grupu vajadzības un vēlmes.¹⁷⁹ Metodiskajā materiālā akcentēts, ka pašvaldību kultūras centriem, kā zināms, ir jānodrošina kultūras pakalpojumi dažādām mērķa grupām – bērniem, jauniešiem, pensionāriem, ģimenēm ar bērniem, pilsētas/ pagasta/ novada viesiem u.c..¹⁸⁰ Vēlams, lai šīs mērķa grupas būtu skaidri definētas.

Nodaļas sākumā jau tika minēts, ka LR Kultūras ministrijas statistikas dati par kultūras institūciju apmeklējumu liecina, ka pašvaldību dibinātie kultūras centri ir otras apmeklētākās kultūras institūcijas uzreiz aiz bibliotēkām.¹⁸¹ Tas apliecina kultūras centra prioritāro lomu Latvijas reģionos. Kultūras institūciju apmeklējumu ietekmē vairāki faktori. Pētījumā “Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš un līdzdalība kultūras aktivitātēs 2007-2014” minēts katras valsts kultūras, vēstures, ekonomiskais un politiskais konteksts, kas var ietekmēt kultūras patēriņu specifiskā

¹⁷⁷ LNKC *Vadlīnijas pašvaldību kultūras centru darbībai*. 6.lpp.

¹⁷⁸ *Kultūras institūciju likums*.

¹⁷⁹ LNKC *Vadlīnijas pašvaldību kultūras centru darbībai*. 18.lpp.

¹⁸⁰ Turpat, 30.lpp.

¹⁸¹ Turpat, 31.lpp.

reģionā vai valstī. Tāpat ir kultūras parādības, kas kādā brīdī kļūst populārākas un piesaista lielāku auditorijas uzmanību, bet citā laika periodā zaudē aktualitāti. Kultūras pasākumu apmeklējumu ietekmē ne tikai ienākumu līmenis un izglītība, bet arī tādi faktori kā ģimenes tradīcijas un attieksme pret mākslu, izglītība, kas veidojusi pozitīvu attieksmi pret mākslu, pieredze bērnībā apmeklēt kultūras un mākslas pasākumus, kā arī pašu līdzdalība amatiermākslas aktivitātēs.¹⁸²

Č. Lendrijs un M. Pahters runā par nepieciešamību pārskatīt kultūras institūciju jēdzienu un to pastāvēšanas jēgu. Viņi akcentē acīmredzami pieaugošo tieksmi pēc izklaides, tomēr atzīst, ka cilvēki vēlas savā brīvajā laikā rast izglītojošo aspektu pat izklaidējošās vietās. Autori uzdod jautājumu, kas notiek, kad kultūra un komercija, izglītība un izklaide saplūst? Tas zināmā mērā sasaucas ar pieredzes ekonomikas teorijām, par ko tika runāts maģistra darba pirmajā nodaļā. Abi autori liek pārdomāt, cik grūti vai viegli mūsdienās kultūras institūcijām ir pamatot savu lietderību. Pēc viņu domām, “ikviena kultūras pieredze pilnveido cilvēku, un šāds viedoklis kultūras institūcijām ilgstoši lika justies pašpārliecinātām un stabilām par saviem mērķiem. Tomēr pasaulē, kur viss tiek mērīts, ierastā uzticēšanās kultūras institūcijām ir izsīkususi, un tām ir grūti pamatot savu lietderību.”¹⁸³

Jautājums par kultūras pasākumu lietderību skarts arī pētījumā “Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš un līdzdalība kultūras aktivitātēs 2007-2014”. Tajā izvērtēta proporcija starp iedzīvotājiem pieejamo iespēju apmeklēt kultūras pasākumus apmierinātību un neapmierinātību. Ja kopumā 76% iedzīvotāju novērtē, ka ir drīzāk vai ļoti apmierināti ar sev pieejamajām iespējām apmeklēt kultūras pasākumus, tad tikai 44% ir tādu, kuri apgalvo, ka viņu pilsētā vai pagastā viņiem nepietrūkst nekādu kultūras aktivitāšu un ir pieejams viss nepieciešamais. Savukārt pārējie norāda uz dažādiem kultūras pasākumiem un aktivitātēm, kādas viņi vēlētos vairāk savā dzīvesvietā. Salīdzinoši visbiežāk kā vairāk vēlami pasākumi tiek norādīti - populārās mūzikas koncerti (12%), kino (12%), pasākumi bērniem (11%), teātris (10%), pasākumi jauniešiem (10%). Jāuzsver, ka tādas kultūras aktivitātes, kurās paši varētu piedalīties, kā vairāk vēlamas norāda ļoti neliels iedzīvotāju skaits (piemēram, vairāk interešu pulciņus un klubiņus vēlas 6% aptaujāto, pašdarbības

¹⁸² Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš un līdzdalība kultūras aktivitātēs 2007.-2014. 3 lpp.

¹⁸³ Lendrijs, *Kultūra krustcelēs....* 10.lpp.

kolektīvus - 3%).¹⁸⁴ Šie fakti netieši norāda par nelīdzsvaroto kultūras piedāvājumu pašvaldībās, tajā skaitā arī kultūras centros.

Izteiktas atšķirības novērojamas dažādās vecuma grupās - 15-24 gadīgajiem jauniešiem biežāk pietrūkst populārās mūzikas koncertu, kino, pasākumu jauniešiem, mūzikas festivālu un diskotēku, 25-34 gadīgie vēlētos vairāk populārās mūzikas koncertu un pasākumu bērniem, bet 35-44 gadīgie - pasākumus bērniem un balles, zaļumballes. Kopumā novērojams arī, ka izteikta ieinteresētība dažāda veida kultūras aktivitātēs ir vecuma grupās 15-24 un 25-34, kamēr nākamajās (īpaši pēc 55 gadu vecuma) tā būtiski sarūk.¹⁸⁵

Mūsdienās Latvijas kultūras dzīvei raksturīga liela apmeklētāju mobilitāte. Iepriekš minētajā pētījumā novērots, ka visbiežāk iedzīvotāji apmeklē kultūras pasākumus savā pilsētā vai pagastā – kopumā 81% aptaujāto to ir darījuši vismaz reizi pēdējā gada laikā. Izteikti liels ir arī to iedzīvotāju īpatsvars, kuri vismaz reizi gadā dodas uz pasākumiem Rīgā (58%) un savā novadā (55%). Tāpat samērā daudz ir iedzīvotāju, kuri dodas uz pasākumiem savā reģionā (43%). Interesanti, ka lielāks ir to iedzīvotāju īpatsvars, kuri dodas uz pasākumiem galvaspilsētā, nekā to, kuri apmeklē pasākumus savā novadā vai reģionā (kas netieši liecina, ka pasākumu piedāvājums novadā un reģionā iedzīvotājus pilnībā neapmierina un nepiesaista, taču tas nepierāda, ka pasākumi netiek organizēti).¹⁸⁶

Ja pasākumus, kas paredzēti konkrēti bērniem vai ģimenēm ar bērniem apmeklējuši 39% aptaujāto, tad kultūras patēriņa aktivitāte, kurā 2014.gada gada laikā ir piedalījušies visvairāk Latvijas iedzīvotāju, ir pagasta, pilsētas vai novada svētku svinēšana (69%).¹⁸⁷ Jāatzīmē, ka šo svētku ietvaros būtisks aktivitāšu skaits ir paredzēts bērnu un jauniešu mērķauditorijai. Visbiežāk šos svētkus organizē attiecīgais reģionālais kultūras centrs sadarbībā ar vietējo pašvaldību. Tas akcentē gan kultūras centra būtisko lomu kultūras piedāvājuma veidošanā, gan bērniem paredzēto pasākumu neiztrūkstošu iederību šajā piedāvājumā.

Kultūras pasākumu bērniem kontekstā rodas sekojoši secinājumi – ja valsts līmeņa kultūrpolitikas plānošanas dokumentos un atsevišķu pilsētu attīstības stratēģijās atrodami ar bērnu un jauniešu mērķauditoriju saistīti, konkrēti aprakstīti

¹⁸⁴ Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš un līdzdalība kultūras aktivitātēs 2007.-2014.

¹⁸⁵ Turpat.

¹⁸⁶ Turpat.

¹⁸⁷ Turpat

darbības virzieni, tad kultūras centru nolikumos galvenokārt akcents likts uz dažādu sabiedrības mērķa grupu interešu un vajadzību nodrošināšanu vispārināti. Reālajā kultūras centru darbībā ģimenes ar bērniem ir ļoti būtiska auditorijas daļa, taču minēto iestāžu darbību reglamentējošajos nolikumos pasākumi bērniem netiek izcelti kā īpaša pasākumu grupa.

4. KULTŪRAS PASĀKUMI BĒRNIEM LATVIJAS KULTŪRAS CENTROS – PIEDĀVĀJUMS UN AKTUĀLĀKĀS PROBLĒMAS

Darba ceturtajā nodaļā aprakstīta pētījuma metodoloģija, sniegts detalizēts Latvijas kultūras centros notiekošo pasākumu bērniem žanriskais dalījums, izvērtēta potenciālā Kultūras pasākumos bērniem gūstamā emocionālā pieredze, kā arī konstatētas galvenās ar kultūras pasākumu bērniem organizāciju saistītās problēmas.

4.1. Pētījuma metodoloģija

Lai iegūtu pilnvērtīgu priekšstatu par Latvijas kultūras centros notiekošajiem pasākumiem bērniem, tika izmantotas vairākas metodes. Pirmā no tām ir kvalitatīvā pētījuma metode, kas īstenojās deviņās padziļinātajās daļēji strukturētajās intervijās. To respondenti bija gan šo pasākumu organizatori – Latvijas pašvaldību kultūras centru direktori, vadītāji un darbinieki, gan mākslinieciskā piedāvājuma veidotāji – neatkarīgo teātru pārstāvji un režisori (skatīt pielikumu Nr. 4).

Respondentu – mākslinieciskā piedāvājuma veidotāju izvēli pamatoja arguments, ka viņi sadarbojas ar Latvijas kultūras centriem, turklāt dara to regulāri.

Respondentu – kultūras centru pārstāvju un attiecīgo kultūras centru izvēli noteica dažādi atšķirīgi faktori:

- Pasākumu bērniem esamība kultūras centra kalendārajā darba plānā;
- Pasākumu bērniem daudzveidība;
- Pašvaldības dotēšanas iespējas kultūras pasākumu organizēšanai;
- Reģionālais aspekts;
- Kultūras pasākumu organizēšanas teritoriālās īpatnības.

Tā kā aptvert visus 559 Latvijas kultūras centrus šī darba ietvaros bija neiespējami, tika izraudzīti atsevišķi kultūras centri, kuru kalendārajos darba plānos kultūras pasākumi bērniem ieņem nozīmīgu, vairāk vai mazāk regulāru vietu. Ļoti svarīgi bija uzrunāt no pašvaldības puses atšķirīgi dotētus un atšķirīgu budžetu ietvaros strādājošus kultūras centrus. Reģionālā aspekta kontekstā būtiski bija salīdzināt, kā un cik bieži kultūras pasākumi tiek organizēti Rīgā un Pierīgā, un kāds ir to intensitātes līmenis citviet Latvijā – Madonā, Ventspilī, Iecavā. Konkrēto kultūras centru izvēli noteica arī teritoriālās īpatnības jeb apstākļi, ka kultūras pasākumi bērniem tiek rīkoti gan centra telpās, gan arī brīvdabā.

Lai gūtu pilnvērtīgāku priekšstatu par kultūras centros notiekošo, tika izvērtētas arī šo centru vai attiecīgo pašvaldību mājaslapas. Atsevišķi kultūras centri sniedza iespēju izanalizēt arī savus darba plānus, kas ir šo centru iekšējie resursi un interneta vidē nav publiskoti. Kultūras centru darba plāni ļāva gūt padziļinātu priekšstatu par kultūras centru darbību un pasākumu bērniem lomu tajā. Tādējādi jāatzīst, ka pētījuma veikšanai tika izvēlēta arī salīdzinošā metode.

4.2. Latvijas kultūras centros notiekošo pasākumu bērniem žanriskais dalījums

Jau iepriekš tika secināts, ka Latvijas kultūras centros notiekošo pasākumu klāstā būtiska loma ir pasākumiem, kuru mērķauditorija ir bērni un ģimenes.

Ņemot vērā faktoru, cik lielā mērā Latvijas kultūras centru organizētie pasākumi ir bērnmērķorientēti, tos var iedalīt trīs lielās grupās. Minēto dalījumu var papildināt ar secinājumu, ka Latvijas kultūras centros tiek organizēti gan pasākumi bērniem, kur piedalās paši bērni, gan pasākumi, kur pieaugušie rada un piedāvā māksliniecisku, uz bērnu mērķauditoriju tendētu produktu.

Pirmo grupu veido tikai un vienīgi uz bērnu mērķauditoriju orientētais pasākumu plašais žanriskais spektrs.

Otro grupu veido pasākumi, kuru mērķauditorija ir ikviens pašvaldības iedzīvotājs. To vidū jāmin kultūrvēsturiskie un tradicionālie gadskārtu pasākumi – Lieldienas, Meteņdiena, Jurgū diena u.tml., ikgadējie valstiskas nozīmes pasākumi un piemiņas dienas – Lāčplēša diena, Valsts svētku pasākumi, 4.maija pasākumi, regulāri notiekošie konkrētajai pašvaldībai raksturīgi pasākumi – pilsētas vai novada svētki, Jūras svētki (Carnikavas novads, Ventspils pilsēta u.c.) vai Ezera diena (Stopiņu novads), Piektdienas vakaru pastaigas (Ventspils pilsēta), Lielās egles iedegšanas pasākumi (gandrīz visās Latvijas pašvaldībās) u.c..

Kā liecina Latvijas kultūras centru vadītāju teiktais, uz ļoti daudziem šīs grupas pasākumiem pieaugušie nāk kopā ar saviem dažāda vecuma bērniem. Lai arī šos pasākumus nevar definēt kā tikai un vienīgi bērnu mērķauditorijai paredzētus, bērniem tie ļoti patīk, un viņu interese liecina par šo pasākumu būtisko nozīmi Latvijas kultūras centru darbībā. Piemēram, Lāčplēša dienas pasākums, kas ir viens no patriotiskākajiem un nopietnākajiem pasākumiem kultūras centru darbībā, daudzviet Latvijā ir ļoti plašas bērnu mērķauditorijas apmeklēts. Kā atzīst Madonas pilsētas kultūras nama kultūras pasākumu organizatore Aija Špure, ja arī bērni ne vienmēr uztver vēsturisko faktu

piesātināto informāciju, viņi gūst spilgtu pieredzi gan no lāpu gājiena, gan pasākumā valdošās patriotiskās gaisotnes kopumā. Turklāt Madonas kultūras centra organizētajā Lāčplēša dienai veltītajā koncertā piedalās vairāki bērnu pašdarbības kolektīvi.¹⁸⁸

Trešais pasākumu veids ir pieaugušo mērķauditorijai paredzētie pasākumi – teātra izrādes, atpūtas vakari u.tml. Tomēr nereti arī uz šiem pasākumiem vecāki ierodas kopā ar saviem bērniem. Minētajā pasākumu grupā iekļaujami arī Latvijas kultūras centros organizētie pasākumi tādām sociālajām grupām kā politiski represētajiem vai senioriem. Bieži šajos pasākumos tiek lūgti uzstāties bērnu pašdarbības kolektīvi, tādējādi veicinot dažādu paaudžu savstarpējo emocionālās pieredzes saikni. Latvijas kultūras centru vadītāju teiktais liek secināt, ka ne vien pasākumi bērniem, bet arī bērni dažādos kultūras pasākumos ieņem ļoti būtisku lomu Latvijas kultūras centru darbībā, un ir nepieciešams kā jebkuras Latvijas pašvaldības kultūrpolitikas virzītājspēks.

Izanalizējot vairāku Latvijas kultūras centru mājas lapas un atsevišķu pašvaldību mājas lapās pieejamo informāciju par kultūras pasākumiem konkrētajā reģionā, rezumējot intervijās ar kultūras centru vadītājiem un citiem darbiniekiem dzirdēto, iezīmējas sekojošs pasākumu bērniem žanriskais spektrs:

- teātra izrādes, teatralizēti uzvedumi,
- muzikālas rotaļprogrammas,
- radošās jeb izdomu darbnīcas,
- koncerti, koncertlektoriji, koncertuzvedumi, mūzikas festivāli,
- tradicionālie gadskārtu pasākumi,
- citi ikgadējie tematiskie pasākumi,
- kino pasākumi,
- izstādes,
- konkursi,
- cirka pasākumi,
- tematiskās ballītes vai diskotēkas bērniem,
- lielie pasākumi, kuru ietvaros tiek integrēts komplekss aktivitāšu piedāvājums bērniem.

Visplašāk pārstāvētais ir bērniem paredzēto **teātra izrāžu** žanrs. Jau leļļu izrādes vien var iedalīt trijās grupās – mazās lelles aiz aizslietņa un aktieri nav redzami,

¹⁸⁸ Skatīt pielikumu Nr. 4

mazās lelles uz skatuves un aktieri ir redzami, kā arī aktieri lielo leļļu kostīmos. Nākamais veids ir bērnu teātra kolektīvu izrādes. Latvijas kultūras centros parasti notiek pašu kultūras centru bērnu teātra studiju izrādes, citu kultūras iestāžu bērnu teātra studiju izrādes vai pašvaldību izglītības iestāžu audzēkņu iestudētās izrādes, ko viņi rāda ne tikai savā izglītības iestādē, bet arī citur. Mūsdienās īpaša izrāžu grupa ir interaktīvās izrādes.

Kādreiz šīs interaktīvās izrādes vēl nebija tik populāras. Vēlāk to mākslinieki sāka izmantot jau kā tādu tendenci. Taču laiki mainās un darbības formas arī nedaudz pamainās. Mūsdienās laikam ir grūti atrast izrādi, kur šī interaktivitāte nebūtu. (Egija Silāre)

Visbiežāk interaktivitāte tiek integrēta lielo leļļu izrādēs, tomēr ne tikai. To, cik lielā mērā bērni iesaistās izrādes procesā nereti nosaka vai nu paši aktieri, vai kultūras centra zāles telpas specifika.

Mazās zālēs jau telpas specifika pati par sevi nosaka kaut kādus spēles noteikumus. Ja skatuve ir tuvu, bērni ļoti bieži paši iesaistās, „saplūst” ar skatuvi, komentē, saka izrādes varoņiem priekšā, citreiz pat tad, kad tas tā nav iēplānots. (Egija Silāre)

Mēs jau iepriekš izdomājam un paredzam, kāda varētu būt bērnu iespējamā reakcija. Ir bijuši, protams, arī gadījumi, kad mums nākas mainīt izrādes sižetisko līniju, jo skatītāju ietekme ir tik liela, ka nevari vairs tālāk virzīt to, ko esi dramaturģiski iecerējis. Mums ir izrādes, kurās mēs ļaujam bērniem piedalīties. Viņi nāk uz izrādi, mēs viņus tajās integrējam. Bērni ne tikai atrodas zālē, bet it kā palīdz izrādes varoņiem atrisināt sižetisko līniju. Jāsaka, ka šie mēģinājumi līdz šim ir bijuši ļoti veiksmīgi. Protams, ievērojot to, ka nedrīkst bērnam ļaut tik daudz, lai tas nojauktu visu izrādes dramaturģisko uzbūvi. Pateicoties šai interaktivitātei, mēs varam eksperimentēt, meklēt, analizēt un īstenot jaunus mākslinieciskos paņēmienus. (Armands Ekštets)

Lai arī daudzās izrādēs skan mūzika, tomēr kā īpaša izrāžu grupa jāizdala arī muzikālās izrādes. Piemēram, „Ditas Balčus teātra” piedāvātās izrādes vienmēr izceļas ar izteiktu muzikālo priekšnesumu īpatsvaru. Režisore uzskata, ka mūzika ir viņas izrāžu rokraksts.

Man mūzika ir ļoti svarīga, Mūzika ir visās manās izrādēs. Pēdējās izrādēs mūzikai noteikti ir noteicošā loma, es pat teiktu, ka tas ir izrādes pamats. Izejot no mūzikas notiek arī sižetiskā materiāla izvēle, tālākais jau ir improvizācija. Mūzika noteikti ir svarīgāka par scenogrāfiju. Mūziku es pat uzdrošinātos saukt par savu izrāžu rokrakstu. (Dita Balčus)

Viesmākslinieku teātra izrādes kultūras centri organizē trīs sadarbības veidos. Pirmais veids ir izrādes, kuras pilnībā dotē pašvaldība, un skatītājiem ieeja ir bez maksas. Parasti tādas tiek organizētas gan kultūras centrā, gan brīvdabā konkrētu svētku kontekstā – Ziemassvētku laikā, Bērnu svētku ietvaros, pilsētas vai novada svētku kontekstā vai kādu citu plašāku svētku norises laikā.

Otrais veids ir izrādes, kuras kultūras centrs „pērk”, vai kur izrādes veidotāji brauc ar savām biļetēm. Skatītāji maksā ieejas maksu, kas Latvijas kultūras centros svārstās no divi līdz četri eiro. Biļete jāpērk gan bērniem, gan pieaugušajiem. Šāda veida izrādes kultūras centri organizē divējādi. Ja kultūras centram ir izveidojusies cieša sadarbība ar pašvaldības izglītības iestādēm, izrādes tiek organizētas darba dienās no rītiem, saskaņojot laikus ar konkrētajām izglītības iestādēm. Otrajā variantā šādas izrādes kultūras centrs organizē vai nu darbdienu vakaros, vai brīvdienu rīta cēlienos, lai vecāki kopā ar saviem bērniem var atnākt kā uz jauku ģimenes pasākumu. Plašāk par šāda veida izrāžu apmeklējuma problemātiku tiks runāts nākamajā apakšnodaļā.

Trešais finansējuma veids ir, kad kultūras centrs raksta projektus. Piemēram, Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta pārziņā esošās kultūras institūcijas regulāri iesniedz savus projektus. Kultūras pils „Ziemeļblāzma” katru gadu departamentam iesniedz projektu Bērnu pasākumu cikla īstenošanai, kurā iecerēti četri pasākumi. 2015.gadā tika atbalstīti visi četri, 2016.gadā tikai divi no pasākumiem.

Departaments dotē projektus, izvirzot uzstādījumu „sabiedrībai plaši pieejams bezmaksas pasākums”. (Arta Skudrēna)

Nākamais lielais pasākumu žanrs ir **muzikālās rotaļprogrammas**. Tās var iedalīt divās grupas – vai nu tajās tiek iesaistīti dažādi pasaku pasaules vai animācijas filmu populārie tēli, vai nu tās ir latvisko tradīciju un rituālu apguves programmas. Muzikālās rotaļprogrammas kultūras centri parasti piedāvā savai auditorijai bez maksas. Nereti tās, līdzīgi kā bezmaksas teātra izrādes, tiek integrētas plašāku svētku ietvaros. Latvisko tradīciju un rituālu apguves programmas visbiežāk iekļaujas tradicionālo gadskārtu tradīciju pasākumu ietvaros – Lieldienu, Jāņu ielīgošanas, Meteņdienas u.c. pasākumos.

Izrāžu un rotaļprogrammu norises biežums Latvijas kultūras centros ir ļoti atšķirīgs. Visbiežāk izrādes tiek rādītas reizi mēnesī. Vasarās kultūras centros parasti šāda veida aktivitātes nenotiek, viss norisinās brīvdabas estrādē vai kādā citā pasākumam pielāgotā vietā. Viens no retajiem, ļoti pozitīvajiem izņēmumiem ir

Ventspils pilsēta. Tur darbojas divas Bērnu pilsētiņas, kur abās no tām katru svētdienu visa gada garumā, neatkarīgi no laika apstākļiem, norisinās stundu garš, pašvaldības pilnībā apmaksāts pasākums bērniem.

Nereti abi žanri tiek apvienoti – vispirms notiek izrāde, kam seko muzikālā rotaļprogramma. Tas ir izplatīts Ziemassvētku pasākuma norises modelis Latvijas kultūras centros.

Trešais lielais pasākumu žanrs nu jau vairāku gadu garumā ir **radošās darbnīcas**. Baložu pilsētas kultūras nams tās dēvē par „izdomu darbnīcām”. Latvijas kultūras centru organizēto pasākumu ietvaros radošās darbnīcas tiek organizētas regulāri. Lai arī daudzi uzskata, ka šis pašizpaušmes veids jau sen sevi ir izsmēlis, tomēr tam negribētos piekrist. Viss ir atkarīgs no pasākumu organizatoru radošās izdomas, piedāvāto darbošanās veidu daudzveidības un neatkārtotības, kā arī no darbnīcu mākslinieciskās kvalitātes kopumā.

Ceturtajā žanriskajā grupā būtu iekļaujami visi Latvijas kultūras centros notiekošie bērnu mērķauditorijai paredzētie **koncerti, koncertšovi un festivāli**. To detalizētāku grupējumu nosaka vairāki faktori. Pirmkārt, šie pasākumi atšķiras ar to, vai tajos piedalās paši bērni, vai dzied un muzicē pieaugušie. Otrais atšķirīguma faktors ir dalībnieku „piederība vai nepiederība” pašvaldībai. Tie var būt viesmākslinieku piedāvātie kultūras produkti, bet galvenokārt Latvijas kultūras centros notiek to pakļautībā esošo pašdarbības kolektīvu un interešu pulciņu koncerti. Izplatītākie ir šo kolektīvu Ziemassvētku vai sezonas noslēguma koncerti.

Ļoti bieži Latvijas kultūras centriem notiek sadarbība arī ar citām pašvaldībā esošajām izglītības iestādēm, un šo iestāžu organizētie koncerti veido būtisku daļu no kultūras centros notiekošajiem pasākumiem. Visbiežāk tas ir saistīts ar nepietiekami lielas vai akustiski nepiemērotas zāles trūkumu konkrētajā izglītības iestādē. Īpatsvars šajā ziņā nenoliedzami ir Mūzikas un mākslas skolu koncertiem un izstādēm. Piemēram, Iecavas kultūras namā regulāri ir notikuši Iecavas mūzikas skolas pasākumi, bet līdz ar Iecavas mūzikas skolas jaunas ēkas celtniecību, kultūras nama zāle vairs nav nepieciešama. Savukārt Ulbrokas kultūras nama zāle kalpo arī kā Ulbrokas Mūzikas un mākslas skolas pasākumu zāle, un šīs izglītības iestādes pasākumi automātiski bagātina Ulbrokas kultūras nama pakalpojumu grozu bērnu mērķa grupai. Tomēr ir kultūras nami, kur šo bērnu pulciņu koncerti nenotiek regulāri, kas nav iespējams kultūras centrā notiekošo pasākumu intensitātes dēļ vai arī ir citi apstākļi.

Protams, ka sadarbība veidojas abpusēji, jo arī kultūras nams iesaista šos kolektīvus savos pasākumos – Valsts svētku koncertos, senioriem domātajos koncertos u.tml.

Īpaši liela loma Latvijas kultūras centriem ir Dziesmu un deju svētku tradīcijas uzturēšanā. Pirmkārt, Latvijas skolu jaunatnes Dziesmu un deju svētku laikā nereti tieši kultūras centru vadītāji kļūst par sava novada kolektīvu koordinatoriem. Otrkārt, pašvaldību kultūras centri ļoti bieži rīko Dziesmu un deju svētku ieskaņu koncertus. Šie koncerti ir ļoti nepieciešami, jo diemžēl ne visi bērnu kolektīvi iztur skašu sietu un netiek uz lielajiem svētkiem. Tādējādi vismaz savos reģionālajos pasākumos viņiem tiek nodrošināta iespēja uzstāties un baudīt svētku sajūtu.

Daudzos Latvijas kultūras centros tiek organizēti **kino** seansi. To, protams, nosaka kultūras centra tehniskās iespējas. Nereti tie ir filmu seansi dažādām vecuma grupām – animācijas filmu programma jaunākā vecuma bērniem, dokumentālā vai mākslas filma vecāku klašu bērniem, kā arī filmas visai ģimenei. Visbiežāk tiek rādīti Latvijas animācijas filmu studiju („Rija”, „Dauka”, „Animācijas brigāde”) produkti bērnu mērķauditorijai. Kultūras pils „Ziemeļblāzma” savai auditorijai piedāvā ne vien multfilmu demonstrēšanu, bet arī tikšanos ar to veidotājiem, stāstu par filmu veidošanu un radīšanu, kā arī vizuālu priekšstatu par to, kā top animācijas filma.

Izstādes bērniem iecienītas tajos Latvijas kultūras centros, kur darbojas bērnu dažāda veida mākslu pulciņi vai vizuālās mākslas studijas. Nereti tās ir vietējās pašvaldības mākslas skolas audzēkņu izstādes.

Ļoti populāri ir **konkursi** bērniem. Pirmsskolas vecuma bērniem Latvijas kultūras centros visbiežāk tiek organizēts jauno vokālistu konkurss „Cālis”. Dalībnieki var pieteikties vienā no vecuma grupām – trīs līdz četri vai pieci līdz seši gadi. Ventspils pilsētas kultūras namā, kur apzīmējums „Cālis” tiek uzskatīts par arhaisku, notiek „Mazie dziedāšanas svētki”. Ķekavas pagasta kultūras centrā „Cāli” ir aizstājis konkurss „Odziņa”. Savukārt Iecavas kultūras namā notiek konkurss „Popiela”, kurā lielāka dominante tomēr likta uz šova iezīmēm. Šeit notiek arī konkurss „Dziedi ar mani”, kur žūrijā parasti tiek aicināti Latvijā pazīstami aktieri vai mūziķi, kuri pasākuma ietvaros arī labprāt uzstājas. Taču arī šis pasākums vairāk līdzinās šovam un netiek profesionāli vērtēts. Atsevišķos Latvijas kultūras centros notiek latviešu komponistu dziesmu konkursi. Piemēram, Ulbrokas kultūras namā ikgadēji norisinās Alvila Altmaņa dziesmu konkurss ar profesionālas žūrijas piedalīšanos. Dalībnieki parasti ir Latvijas mūzikas skolu audzēkņi. Baložu pilsētas kultūras namā notiek

konkurss “Zvaigzne”, kas pozicionējams kā radošs konkurss skolas vecuma bērniem. Bērni var izpausties trīs dažādās jomās: dziesmā, instrumentu spēlē vai runā.

Konkursa mērķis ir aicināt un mudināt bērnus kāpt uz skatuves. Savā laikā mums bija arī dejas kategorija, taču, paliekot aizvien mazāk dejojot gribētājiem, tā pamazām apsīka. Savukārt dziedāt bērni ļoti, ļoti grib un viņiem patīk to darīt. Turklāt dziedāt gribētājiem ir iespējas izvēlēties vienu no divām kategorijām – oriģināldziesmu vai tautasdziesmu. (Ilze Reinholce)

Latvisko tradīciju pasākumu žanriskais spektrs ir ļoti plašs un dažādos Latvijas kultūras centros atšķirīgi nodrošināts. Visvairāk Latvijas kultūras centri organizē Lieldienu un Jāņu ielīgošanas vai Līgo vakara pasākumus. Meteņi, Mārtiņi, Jurgī u.tml. jau ir retākas parādības Latvijas kultūras centru darba plānos.

Meteņos mēs ejam uz kalnu, vāram putru un braucam ar ragavām. Notiek arī radošās darbnīcas. [Alma Spale]

Meteņdienu mēs svinam kultūras nama telpās, jo mums nav tāda liela kalna, kur mēs visi varētu aiziet. Tad arī uzreiz rodas grūtības pasākumu apskaņot. Meteņos mēs rīkojam tādu kā danču vakaru, kur sākumā ir neliela izrādīte par tautas tēmu vai tautas deju kolektīvu koncerts. Pasākuma otrajā daļā mēs mācāmies dančus, jo viņiem patīk aktīvi iesaistīties un kustēties. Šogad Meteņos mēs cepām arī pankūkas. Parasti cienāties patīk visiem. Ja ir cienasts, un jo īpaši ja tas top uz vietas, svētki ir izdevušies. (Ilze Reinholce)

Otrā **tematisko pasākumu grupa** ir ar konkrētiem kalendārajiem datumiem saistītie pasākumi. Šīs grupas ietvaros īpaši jāatzīmē Bērnu svētki, kas parasti tiek svinēti 1.jūnijā – Starptautiskajā bērnu aizsardzības dienā vai maija beigās. Pirmo Bērnu svētku iniciators un organizators bija kokrūpnieks un mecenāts Augusts Dombrovskis. Arī renovētajā kultūras pilī „Ziemeļblāzma” turpinās A.Dombrovskas aizsāktā tradīcija.

Galvenais akcents šajos svētkos ir nevis vērot, bet piedalīties. Tāds bija Dombrovskas kunga vadmotīvs, un to mēs cenšamies saglabāt, tāpēc darbnīcas tiek veidotas tā, lai dalībnieki ne tikai vērotu notiekošo, bet paši darbotos un gūtu prieku par savu veikumu. (Arta Skudrēna)

Interesanti, ka Bērnu svētkus organizē nevis kultūras pils „Ziemeļblāzma”, bet tās telpās esošā Vecmīlgrāvja attīstības biedrība. To nosaka A.Dombrovskas savā laikā iedibinātās tradīcijas un paustie uzdevumi.

Ventspilī Bērnu svētki tiek svinēti īpaši vērienīgi. Kā liecina bērnu pasākumu organizatora, producenta Roberta Grinberga sniegtie dati, kopējais apmeklētāju skaits ir apmēram 3000. Šeit svētku neatņemama sastāvdaļa ir svētku gājiens un piecu stundu

gara programma bērniem abās (Ventpils un Pārventas) bērnu pilsētiņās. Nereti Bērnu svētki tiek svinēti kā izglītības iestāžu vai kultūras centru bērnu pašdarbības kolektīvu noslēguma koncerts. Iecavā tie ir „Mazie dziesmu un deju svētki”, Stopiņu novadā - koncerts „Danco mazi, danco lieli”, Baložu pilsētā - sezonas noslēguma koncerts „Agru rītu saule lec”.

Lai arī ļoti retos gadījumos, tomēr ir daži Latvijas kultūras centri, kuri organizē arī Bērniības svētkus dažāda vecuma bērniem. Tie notiek, piemēram, Ventpils pilsētā un Stopiņu novadā. Tomēr kopējā tendence un auditorijas interese liecina, ka šis ir maz pieprasīts, pagātnei piederošs pasākums.

Latvijā plaši organizēti ir Mātes dienai veltītie koncerti. Parasti tie ir sintezēti koncerti, kuros piedalās pašvaldības izglītības iestāžu kolektīvi un kultūras nama bērnu kolektīvi. Beidzamajos gados arvien lielāku popularitāti iegūst arī Ģimenes dienai un Tēva dienai veltītie pasākumi.

Nu jau par Vislatvijas pasākumu ir kļuvusi pilsētas vai ciema Lielās egles iedegšana. Piemēram, Ventpilī šis pasākumus notiek Rātslaukumā, un to apmeklē līdz pat 3000 apmeklētāju. Sestdienā tiek iedegta lielā egle Rātslaukumā, bet svētdienā notiek eglīšu iedegšanas pasākumi ar atsevišķu programmu abās Bērnu pilsētiņās. Savukārt Stopiņu novadā gaismiņas tiek iedegtas septiņos novada ciematos – Ulbrokā, Sauriešos, Upeslejās, Saulīšos, Līčos, Cekulē un Jaunsišos. Pasākums tiek īstenots divu darba dienu vakaru laikā, kas rada zināmu spriedzi māksliniekiem un pasākumu organizatoriem, bet lielu prieku bērniem un viņu vecākiem.

Samērā izplatīti ir arī vasaras sezonas noslēguma pasākumi. Madonas kultūras nams augusta beigās organizē pasākumu „Parīt uz skolu”, Iecavas estrādē notiek Ģimenes diena.

Lai arī **diskotēkas** bērniem ir tikpat kā aizmirsts žanrs, nereti tomēr Latvijas kultūras centros notiek arī šāda veida pasākumi. Piemēram, Ventpils pilsētas kultūras namā tīņu ballītes notikušas pat reizi mēnesī.

Diemžēl tīņu ballīšu auditorijas skaits strauji sarūk, neskatoties uz to, ka veidojām šos pasākumus ļoti profesionāli – profesionāls dīdžejs, profesionālas gaismas, profesionāla skaņa. Izskatās, ka šāda veida komunikācija šai vecuma grupai vairs nav aktuāla, viņi labāk izvēlas virtuālo vidi. Acīmredzot, šis pasākums sevi ir izsmēlis un mums kā organizatoriem jāmeklē citi veidi, kā šo mērķauditoriju izklaidēt. [Roberts Grinbergs]

Diskotēkas tīņi negrib organizēt kultūras centra telpās, jo viņiem šķiet, ka mūsu telpas ir „pārāk kārtīgas”. (Vēsma Ozoliņa)

Madonā katru vasaru tiek organizēta „Putu balle”, kas notiek arī citur Latvijā.

Ļoti apmeklēti parasti ir **cirka pasākumi**, taču tādus iespējams organizēt tikai atsevišķos kultūras centros, ko nosaka nepieciešamās tehniskās specifikācijas.

Kā īpaši pasākumi atzīmējami **pilsētas vai novada svētki**, kuru ietvaros parasti tiek piedāvāts dažādu bērniem domātu aktivitāšu komplekss. Pilsētas svētki Latvijā notiek dažādi – citur visa programma tiek īstenota vienas dienas laikā, citur svētki ilgst vairākas dienas vai pat nedēļu. Atšķiras arī šo svētku regularitāte – svētki notiek vai nu katru gadu vai ik pa pieciem gadiem. Bērniem tiek nodrošināts viss pieejamais aktivitāšu spektrs – izrādes, rotaļprogrammas, koncerti, sportiskas aktivitātes, stafetes, braucieni ar ponijiem, piepūšamās atrakcijas, cirka priekšnesumi, radošās darbnīcas utt.

Nereti Latvijas pašvaldībās notiek arī citu organizāciju organizētie pasākumi bērniem un jauniešiem, kuru nodrošināšanas procesā tomēr ir iesaistīti arī Latvijas kultūras centri. Tā, piemēram, daudzviet Latvijā darbojas Bērnu un jauniešu centri, kuri rada būtisku papildinājumu Latvijas pašvaldību centru organizētajiem pasākumiem. Savukārt Stopiņu novadā piecos ciematos darbojas Dienas centri, kur notiek visdažādākās aktivitātes un daudzveidīgas radošās darbnīcas bērniem. Daudzviet Latvijā kultūras pasākumus bērniem organizē arī bibliotēkas. Piemēram, Ķekavas pagasta kultūras centrs sastāv no sešām struktūrvienībām, starp kurām ir arī Ķekavas un Katlakalna bibliotēkas. Līdz ar to tajās organizētie pasākumi var tikt traktēti kā kultūras centra pasākumi.

Tādējādi var secināt, ka kultūras pasākumi bērniem Latvijas kultūras centros notiek daudz, tie pārstāv dažādu māksliniecisko žanru un izpausmes formas. Pasākumu norise tiek saistīta vai nu ar kādiem konkrētiem svētkiem, vai arī kultūras centrs cenšas nodrošināt pasākumu piedāvājumu bērniem, vadoties no kultūras nama pasākumu kalendāra intensitātes, „brīvo datumu” un finansiālo resursu iespējām. Nereti pašvaldības teritorijā notiek vairāki dažādu pašvaldības iestāžu vai organizāciju rīkotie pasākumi vienas dienas ietvaros, tie „pārklājas”, tādējādi rodas savstarpēja konkurence, bet vienlaicīgi pašvaldības iedzīvotājiem tiek nodrošināts daudzveidīgs kultūras piedāvājuma grozs.

4.3. Kultūras pasākumos bērniem gūstamā emocionālā pieredze

Jebkura bērnu apmeklējumu vai dalību paredzošā kultūras pasākuma mērķi ir ļoti vienkārši – attīstīt bērna emocionalitāti, paplašināt viņa interešu loku, radīt intereses pilnu attieksmi pret apkārtējās dzīves norisēm un bagātināt bērnu ar dažādām iespējamām pozitīvajām pieredzēm.

Lai arī vairāki pasākumi ietver sevī tikai izklaides pieredzi, daudz lielāks ir to Latvijas kultūras centros notiekošo pasākumu skaits, kuru dziļākais mērķis ir bērna izzināšanas pieredzes bagātināšana. Tas sasaucas ar Dž.Paina un Dž.Gilmora pirmo - **izglītojošās** pieredzes modeli, kuras pamatā ir cilvēka vēlme mācīties. Pie izglītojošo pieredzi attīstošiem pasākumiem, pirmkārt, būtu jāpieskaita visi tie, kuros bērni paši iesaistās kā muzicējoši vai mākslas pasauli pārstāvoši dalībnieki. Šajā virzībā uz māksliniecisko priekšnesumu visu caurauž pati mācīšanās ideja.

Minētajos pasākumos bērnu mākslinieciskais sniegums parasti izpaužas kā kultūras centra pakļautībā esošu kolektīvu (tautisko deju pulciņu, folkloras kopu, vokālo ansambļu, moderno deju grupu) koncerti. Ne vienmēr šie pulciņi ir pašvaldības dotēti, bieži vien tie ir arī interešu izglītības pulciņi vai citu pašvaldības izglītības iestāžu kolektīvu koncerti. Visos minētajos pasākumos bērni pārsvarā gūst aktīvo pieredzi. Viņi personīgi ietekmē šo pasākumu, un paši veido savu pieredzi. Runājot plašākā nozīmē, jebkura līdzdalība šāda veida kolektīvos vai kāda mūzikas instrumenta spēlēs apgūšana ir ilglaicīga, jēgpilna un ļoti būtiska pieredze. Tā vienlaikus ir gan ļoti personiska, gan kompleksa. Un liels vairums no šiem kolektīviem (kori, tautisko deju pulciņi, orķestri, folkloras kopas, mākslas studijas) piedalās Dziesmu un deju svētku kompleksajā, nepārtrauktajā procesā. Tiek iesaistītas vairākas pieredzi veidojošas šķautnes – spējas, sapratne, uzticamība, dzīves zināšanas, gudrība.

Izglītojošo pieredzi bērni var gūt arī teātra izrādēs. Par to daudz domā arī paši šo izrāžu veidotāji. Dita Balčus veido bērnu izrādes jau no 1994.gada, un viņai ir ļoti liela pieredze šajā jomā.

Mēs cenšamies, lai mūsu izrādēs būtu ietverts vēstījums, necenšamies izdabāt tikai laikmeta garam vai domāt par to, lai izrāde būtu tikai un vienīgi stilīga. Mums ir svarīgi tajās ietvert pietiekami daudz nepārejošas, pamatīgas estētiskas un ētiskas vērtības. (Dita Balčus)

Lai arī cik slikti skan vārds „pamācoši”, es domāju, ka mums skatītājs ir jāaudzina. Teātrim būtu jāizmanto šī iespēja uzdot bērniem kaut kādus jautājumus, mācīt un rādīt, kas ir labs vai slikts. Svarīgi, lai bērns ne tikai izklaidētos, bet arī mācītos no tā, ko viņš redz. Lai bērns būtu rosināts

aizdomāties par kaut kādām dzīves patiesībām. Tas, cik tālu viņš aizdomāsies, protams, ir saistīts ar bērna vecumu un līdzšinējo pieredzi. Jā, mūsu teātrim ir ļoti svarīgi, lai izrādes nebūtu tikai izklaide. (Egija Silāre)

Līdzās izglītošajai pieredzei ļoti būtisku lomu spēlē bērnu interaktīva iesaiste izrādē vai cita veida pasākumā, kā arī viņiem sniegtā iespēja pašiem radoši izpausties. Tas sasaucas ar jau minēto autoru otro pieredzes modeli – **fantāziju pieredzi**. Tās būtiskākā raksturiezīme ir vēlme aktīvi iesaistīties un darīt.

Ļoti bieži kultūras pasākumi bērniem ir emocionāli aizkustinoši. To atspoguļo bērnu reakcija un sejas lasāmais līdzpārdzīvojums. Mūsdienās nereti bērni izrāžu vai citu pasākumu personāžiem pat saka priekšā tālāk veicamās darbības.

Savās lielajās izrādēs mēs veidojam tā saucamo „ceturto sienu”, jo tajās darbojas daudzi izteiksmes līdzekļi, kas ir iespaidīgi jau paši par sevi un spēj noturēt bērnu uzmanību. Tas jau izrādē arī ir pats galvenais – spēt ieinteresēt skatītāju visas izrādes garumā. Un ne tikai ieinteresēt, bet arī viņam kaut ko izstāstīt un radīt sirsniņā paliekošu sajūtu gan izrādes laikā, gan pēc tās. Kā jau teicu, lielajās izrādēs mēs varam vairāk manipulēt ar gaismu, tērpiem, scenogrāfiju, mūziku un dažādiem efektiem. Ja ir mazākas izrādes, tur ir jāstrādā ar citiem izteiksmes līdzekļiem. Bet pārsvarā mums gandrīz tikpat kā nav tādu izrāžu, kur būtu šī „ceturta siena”. Mūsu mērķauditorija vairāk vai mazāk ir iesaistīta visu mūsu izrāžu darbībā. (Armands Ekštets)

Vēlme iesaistīties ir ļoti svarīga, runājot ar jau iepriekš minēto opozīciju „reālais un dzīvais iepretī virtuālajam un atdarinātajam”.

Dzīvā māksla, dzīvais aktieris, dzīvais mūziķis ir vienīgais, kas spēj stāties pretī datorspēlēm, televīzijai un kino. Dzīvā māksla rodas tepat un uz vietas. Tas pieder pie netveramajām lietām – īpaša enerģētika, atmosfēra, smarža. To nevar sniegt neviens aparāts. Bērns gūst neizmirstamu pieredzi, redzot, kā viņa acu priekšā tiek uzburta šī ilūzija, sava veida iracionālā pasaule”. (Dita Balčus)

Bērna attiecības ar datoru lielā mērā ir atkarīgas no vecāku nostājas. Bērns mācās un kopē to, ko viņš redz. Ja vecāki nelasa grāmatas un skatās tikai televīziju, nevar gaidīt, lai bērns to nedarītu. (Egija Silāre)

Mēs cenšamies analizēt izrādes laika amplitūdas informatīvo nogriezni un darām visu, lai šis informatīvais blīvums būtu piesātināts, bet tajā pašā laikā arī attīstošs. Mēs nesacenšamies ar bērnu planšetdatoriem un datorspēlēm, mēs vienkārši ņemam vērā viņu ātro informācijas apstrādes modeli. Lai noturētu bērna uzmanību, nepieciešams integrēt iekšā maksimāli daudz notikumus un darbības. (Armands Ekštets)

Arī uz ģimeņu mērķauditoriju vērstajos dažādajos tradicionālajos pasākumos – Lieldienās, Miķeļdienā, Mārtņdienā utt., bērnam ir izvēle – piedalīties aktīvāk vai

pasīvāk dažādās atrakcijās, radošajās darbnīcās, folkloras kopu piedāvātās rotaļās vai sadziedāšanās rituālos. Tās ir arī dažādas muzikālas rotaļprogrammas lielāku svētku, piemēram, pilsētas svētku ietvaros. Šajā pasākumu grupā iekļaujami arī lielās egles iedegšanas pasākumi, kas notiek tikpat kā visos Latvijas novados un pilsētās. Tie viennozīmīgi vairāk traktējami kā pasākumi – *eventi*, īslaicīgi notikumi ar tikai šim konkrētajam notikumam raksturīgu pieredzi. Šeit būtībā sintezējas visi četri pieredzes modeļi (izklaide, izglītība, fantāzija un estētika).

A. Ekštets runā par sintēzi un kompleksu pieredžu guvumu viena pasākuma ietvaros.

Pasaulē šodien valda sintēzes māksla. Piemēram, cirks vairs nav cirks, tas ir cirks, mūzikls un šovs vienlaicīgi. Kā teica Renē Dekarts: „Tēze – antitēze – sintēze”. (Armands Ekštets)

Jebkura kultūras pasākuma mērķis ir veicināt cilvēku nokļūšanu neikdienišķā atmosfērā un radīt pārdzīvojumu. Šāds pieredzes veids atbilst jau minēto autoru piedāvātajam trešajam – **izklaides pieredzes** veidam. Tam atbilstošākā īpašība ir apmeklētāju vēlme piedzīvot dažādas sajūtas. Ikviens mākslinieciski spēcīgi un mērķtiecīgi radīts kultūras produkts var mūs aizkustināt. Pasākuma iedarbība var būt dažāda. Tas izpaužas gan mūsu domās par pasākumu, gan mūsu iztēles intensitātē. Sajūtu radīšanā ir iesaistītas dažādas maņas, tādēļ tik būtiska loma pasākumā ir gaismai, skaņai, krāsai, smaržai, aktieru vai mākslinieku balss tembram u.c. Pasākuma laikā tiek radīts visaptverošs pārdzīvojums.

Tā kā pieredzi veido visas cilvēka maņas, ir ļoti svarīgi, vai pasākuma ietvaros bērns var tikai tradicionāli vērot vai līdzdarboties, vai arī, piemēram, pagaršot kopīgi gatavotu cienastu, izbaudīt gaismu spēles (uguņošanu), sajūst „Putu balles” piedāvātās izjūtas, pieredzēt sajūtas, sēžot uz dzīva ponija, Meteņos laisties ragavās no kalna u.tml.

Ceturrtā – **estētiskā pieredze**, kuru vērtīgu padara apmeklētāju vēlme izbaudīt kādu vietu vai tajā valdošo atmosfēru, attiecībā uz pasākumiem bērniem varētu šķist mazāk izteikta. Taču bērniem, tāpat kā daudziem pieaugušajiem, bieži vien patīk izbaudīt kādas konkrētas vietas piedāvātās estētiskās vērtības un sajūtas, kādas rodas, nonākot šajā vidē.

A. Špure uzskata, ka bērniem ļoti vērtīga ir kultūras centra apmeklējuma pieredze.

Kultūras centram ir jāaicina pirmsskolas un skolas auditorijas, lai, autonomi no izglītības iestādēs notiekošajām izrādēm un koncertiem, bērni saprastu, kas ir

kultūras nams, kas ir skatuve, kā šādā iestādē ir jāuzvedas, un ko nozīmē zvans pirms pasākuma sākuma. (Aija Špure)

Tikpat svarīga loma estētiskās pieredzes veidošanā ir scenogrāfijai un kultūras centra noformējuma.

Dekorācijām ir ļoti liela nozīme. Tās bagātina izrādi vai jebkuru pasākumu. Tās palīdz veidot bērna estētisko gaumi, ļauj pilnvērtīgāk izbaudīt kultūras pasākumu. Ja pelēkas un askētiskas dekorācijas varbūt ir ideāli iederīgas kādā pieaugušajiem domātajā izrādē, tad bērniem vajag spilgtas krāsas un daudz objektus. (Alma Spale)

Kā jau darba pirmajā nodaļā tika definēts, pieredze var būt **ārēja, iekšēja, pasīva un aktīva**. Ikviens kultūras pasākums nenoliedzami ir ārēja pieredze, ko lielā mērā ietekmē apkārtējā vide, taču tajā pašā laikā tas rada arī iekšējo pieredzi, kas izpaužas apmeklētāja domās. Cik ilglaicīga vai jēgpilna, cik atmiņā paliekoša būs šī pieredze, ir atkarīgs no katra bērna personības individualitātes. Kultūras pasākumu organizatoriem jābūt ļoti atbildīgiem attiecībā uz pasākumiem bērniem, lai veicinātu maksimāli daudz pozitīvas pieredzes kā paliekošas vērtības radīšanu.

Protams, jo lielāka ir bērnu pieredze, jo grūtāk piesaistīt viņu uzmanību.

Pirmskolas vecuma bērniem ir lielāka interese, jo viņiem tas ir kaut kas jauns. Viņi izzina, jo neko tādu līdz šim vēl nav redzējuši. Ar skolas vecuma bērniem jau ir grūtāk, jo viņi jau ir sastapušies ar dažādām kultūras pieredzēm. Stunda pilnīgi noteikti ir maksimums, ko var sniegt bērnam. Bērnu uzmanība īstenībā ir 40 minūtes. (Arta Skudrēna)

Ļoti svarīga loma ir tam, vai bērns bauda kultūras pasākumu kopā ar savu ģimeni vai kopā ar saviem vienaudžiem. Tās ir divas pilnīgi atšķirīgas pieredzes. Gluži tāpat liela loma ir tam, vai bērns darbojas individuāli (apgūst mūzikas instrumentu, piedalās mākslas studijā, piedalās konkursā u.c.) vai sajūt sevi kā kolektīva dalībnieku (koris, deju kolektīvs, teātra pulciņš u.tml. un šo kolektīvu pasākumi).

Bērniem patīk atrasties savu vienaudžu vidū. Viņi zināmā mērā jūtas „iederīgi” šajā vietā un šajā laikā. Vienaudžu novērtējums, kopīgas intereses, vienotas prioritātes – tas viss bērnam ir ļoti būtiski. Tajā pašā laikā bērniem ir svarīgi, lai vecāki redz to, ko viņi ir iemācījušies vai apguvuši. Ja vecāki netiek uz koncertu, kurā bērns piedalās, viņam tā ir ļoti sāpīga traģēdija. (Arta Skudrēna)

Runājot par kultūras pasākumiem bērniem, ļoti svarīga ir arī atgriezeniskā saite. Kultūras pasākumu organizatoriem un izrāžu veidotājiem ir ļoti svarīgi uzzināt auditorijas viedokli, lai izvērtētu pasākuma pozitīvās un varbūt ne tik izdevušās lietas.

Mūsu darbībā mēs ļoti cenšamies izvērtēt un analizēt atgriezenisko saiti. Veidojot jaunu projektu, mēs komunicējam ar to mērķauditoriju, kura nāk uz mūsu izrādēm. Mēs vai nu sazināties ar viņiem sociālajos tīklos, vai arī veicam sarunas tūlīt pēc izrādes, veidojot tiešo saskarsmi ar skatītāju. Līdz ar to mēs iegūstam ļoti daudz informācijas, uzzinām daudzas lietas, kas mums būtu jāuzlabo, vai nu arī jāievieš kaut kādi jauninājumi savā darbībā vai konkrētajā izrādē. (Armands Ekštets)

Rodas secinājums, ka pats galvenais kultūras pasākumu bērniem organizācijas kritērijs, kas jāņem vērā gan pasākuma organizatoriem, gan vecākiem, kuri izdara izvēli atvest bērnu uz pasākumu, lai viss notiekošais būtu bērnam saistošs, interesants un emocionālo pārdzīvojumu rosinošs. Protams, vislielākā atbildība ir jāuzņemas bērnu vecākiem. Viņi ir tie, kuriem ir jāizvērtē konkrētais pasākums un sava bērna uzmanības un ieinteresētības potenciāls.

Dzīvojot 21.gadsimtā, dzīve piedāvā ļoti daudz iespēju. Tas attiecināms arī uz kultūras pasākumiem bērniem. Bērnu vecākiem jābūt ļoti gudriem, lai spētu ieaudzināt bērņā interesi par kultūru un novērst to milzīgo banalitātes ietekmi, kas ik dienas ieskauj visu mūsu sabiedrību, ar ko ir pārpildīts internets, prese un televīzijas kanāli.

Situācija ir ļoti vienkārša. Mēs dzīvojam šodien un rītdiena pienāk jau pavisam cita. Šajā informācijas laikmetā pēdējo desmit gadu laikā pasaule ir tik strauji mainījusies, kā nav mainījusies pēdējo piecdesmit gadu kopumā. Straujā attīstība notiek katru dienu un pie tā mums ir jāpierod. Šodienas situācijas kontrolētāji ir tie cilvēki, tās ģimenes, kas spēj adaptēties. Tie, kas māc atrast laiku saviem bērniem, māc viņos ieaudzināt sev svarīgas un izstrādātas vērtības un cenšas bērņus ieinteresēt dažādās norisēs. (Armands Ekštets)

Vecākiem ir jāapzinās, ka jādara viss iespējamais, lai bērns iegūtu pēc iespējas daudzveidīgāku pieredzi. Ne finansiālās problēmas, ne laika trūkums neattaisno faktu, ja bērns netiek vests uz kultūras pasākumiem. Šādi pasākumi notiek daudz, tikai jāiegulda laiks un vēlēšanās, lai par tiem uzzinātu un uz tiem aizietu. Kādam vienmēr pašvaldības vietējais kultūras piedāvājums nepatiks vai liksies, ka citur noteikti ir labāk. Lai cik arī tas nebūtu grūti, vecākiem ir jāved bērņi uz pasākumiem un jāļauj viņiem pašiem spriest – patīk tie vai nē. Ir jāļauj bērņiem izdarīt patstāvīgus secinājumus un jārada apstākļi daudzveidīga kultūras piedāvājuma baudīšanai.

4.4. Kultūras pasākumu bērniem organizatoriskā problemātika

Kultūras pasākumu organizācija ir ne vien skaists un vajadzīgs, Latvijas kultūrpolitiku un pieredzes ekonomiku īstenojošs, bet arī ļoti grūts darbs. Mākslinieciski augstvērtīgu kultūras pasākumu bērniem organizēšana prasa īpaši lielu prasmju un kompetenču klāstu, attiecīgo normatīvo aktu un bērnu psiholoģisko īpatnību pārzināšanu, kā arī rūpīgu Latvijas kultūras centriem pieejamā potenciālā mākslinieciskā piedāvājuma izpēti. Profesionālā nevalstiskā projektu teātra “Teātris un Es” dibinātājs, aktieris un režisors Armands Ekštets atzīst, ka “bērns atšķirībā no pieaugušajiem tomēr ir visgodīgākais skatītājs. Tikko kā viņam ir garlaicīgi, bērna kontakts ar aktieri momentā zūd, sākas skaļas sarunas un citas blakus nodarbes”.¹⁸⁹ Režisors atzīst, ka “noturēt bērna uzmanību ir visgrūtāk, tādēļ veidot izrādes šai konkrētajai mērķa grupai ir milzīgs izaicinājums”¹⁹⁰. Arī vairāku Latvijas kultūras centru darbinieki apliecina, ka bērni pēc pasākuma atklāti pasaka, kas viņiem patika un kas nē.

Klauniņa Dodo uzstāšanās kultūras pilī „Ziemeļblāzma” bija ārkārtīgi neveiksmīga. To varēja sajūst arī no bērnu un vecāku puses. Kaut kas īsti līdz galam nebija izdomāts vai atstrādāts. Kopumā bija ļoti bēdīgi uz to visu noraudzīties. (Arta Skudrēna)

Pēc Liepājas leļļu teātra izrādes „Kas krupītim vēderā” daudzi cilvēki vairs negribēja nākt uz bērnu izrādēm, sakot, ka pat divi centi par šo izrādi būtu pārmaksāts. Bērni jau atklāti pasaka, vai viņiem patīk. (Alma Spale)

Jau iepriekš vispārinātās Latvijas kultūras ainas redzējuma kontekstā tika minētas vairākas bērnu mērķauditorijai paredzēto pasākumu organizācijas problēmas. Precizēsim šo problēmu esamību Latvijas kultūras centros, pamatojoties uz intervijās iegūto informāciju.

Viena no bērnu pasākumu organizācijas problēmām ir **(ne)rēķināšanās ar bērnu atšķirīgu vecuma grupu psihofizioloģiskajām attīstības īpatnībām jeb atbilstoša piedāvājuma dažādām bērnu vecuma grupām trūkums**. Zināt, izprast un savā praktiskajā darbībā respektēt bērna attīstības stadiju jeb vecumposmu īpatnības, ņemt vērā faktoros, kas nosaka bērna kā personības attīstību nav tika izglītības iestāžu uzdevums. Iespēju robežās tas jāņem vērā arī pasākumu bērniem organizatoriem.

¹⁸⁹ Skatīt pielikumu Nr. 4

¹⁹⁰ Skatīt pielikumu Nr. 4

Diemžēl Latvijas kultūras centros notiekošajos pasākumos ne vienmēr tiek nošķirtas atšķirīgas bērnu vecuma grupas. Piemērotākais bērnu vecums tiek norādīts galvenokārt Latvijas kultūras centros notiekošo izrāžu bērniem kontekstā, tomēr tas netiek darīts sistemātiski. Ja izrādes veidotāji ir noteikuši skatītāju vēlamo vecumu, kultūras centru darbinieki parasti to respektē un norāda pasākuma reklāmas materiālā. Tomēr vairumā gadījumu bērnu vecumposmu grupas netiek diferencētas. Tam ir savs loģisks pamatojums. Latvijas kultūras centriem, atbilstoši to nolikumos definētajām prasībām, ir jānodrošina kultūras pasākumu pieejamība visām vecuma mērķa grupām. Tā kā kultūras pasākumi bērniem nav vienīgais un primārais minēto iestāžu darbības virziens, vairāku izrāžu organizāciju nepieļauj ne iestādes plānotie finansiālie, ne laika resursi. Tādējādi atbildība visbiežāk tiek modulēta bērnu vecākiem, kuriem jāspēj paredzēt sava bērna psiholoģiskā piemērotība piedāvātajai izrādei.

Kultūras centros, kur bērnu izrādes notiek darba dienās rīta cēlienā, reizēm tiek nodalīti divi laiki – pirmsskolas vecuma bērniem un skolēniem. Tā tas notiek vairākos Latvijas kultūras centros, arī Baložu pilsētas kultūras centrā, Iecavas kultūras namā un Madonas pilsētas kultūras namā. Taču šajā gadījumā laiku sadalījums tiek pakārtots bērnu nodarbību grafīkam attiecīgo pašvaldību izglītības iestādēs, bet izrāde tiek rādīta viena. Tātad atšķirīgām vecuma grupām tiek piedāvāts viens un tas pats māksliniecisks produkts. Tomēr ir sastopamas arī zināma pielāgošanās konkrētajai mērķauditorijai. Madonas pilsētas kultūras nama kultūras pasākumu organizatore Aija Špure piebilst, ka ir nianse, kas tiek pakārtotas potenciālajai auditorijai. “Visbiežāk tas, protams, ir izrādes ilgums.”¹⁹¹ Baložu pilsētas kultūras centra direktore Ilze Reinholce piemin citu izņēmuma gadījumu - objektu izrādes “Ziemas māja” piedāvājumu, kas bija orientēts tikai uz skolas vecuma bērniem, turklāt aicinot uz izrādi jau iepriekš sagatavoties.¹⁹² Tomēr jāsecina, ka visbiežāk Latvijas kultūras centri piedāvā izrādi bērniem, nenorādot bērnu piemērotāko vecumu. Tas rada vairākas problēmas, par ko runāts jau iepriekš, un uz kurām norāda arī ekspertu teiktais.

Izrāžu veidotāju viedokļi, runājot par dažāda vecuma bērnu mērķauditoriju nošķiršanu, ir atšķirīgi. A. Ekštets atzīst, ka „Teātris un ES” savas izrādes iedala, vadoties pēc bērnu psiholoģiskās uztveres īpatnībām, lai bērnam attiecīgajā vecumā izrāde būtu viegli uztverama un saprotama. Organizācijas piedāvātās izrādes iedalāmas trīs grupās – pirmsskolas vecuma un 1.klases vecuma bērniem, sagatavošanas grupu

¹⁹¹ Skatīt pielikumu Nr. 4

¹⁹² Skatīt pielikumu Nr. 4

vecuma un sākumskolas vecuma bērniem un skolas vecuma bērniem līdz vienpadsmit gadiem. Režisors atzīst, ka bērnu uztveres īpatnības ļoti strauji mainās, un to sajūst ir ļoti sarežģīts process. “Taču mēs cenšamies strādāt, lai vēl precīzāk izprastu šīs atšķirīgās auditorijas.”¹⁹³

Savukārt, režisore Dita Balčus uzskata, ka vecuma ierobežojumi nav jāuzstāda.

Izrāde ir vai nu laba, vai nav laba. Ja izrāde ir laba, to skatīsies gan bērns, gan viņa vecmāmiņa un vēlāk visi kopā vēl izrādi apspriedīs. Es savas izrādes mēģinu veidot tā, lai katram skatītājam būtu savs guvums. Bērni skatās no sava vecuma redzējuma, vecāki ieraudzīs cita līmeņa lietas. (Dita Balčus)

Izvērtējot intervijās dzirdēto informāciju, jāsecina, ka vislielākais pasākumu piedāvājums ir pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērniem. Kā atzīst vairāku kultūras centru vadītājas, tieši pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērni arī ir aktīvākie apmeklētāji. I.Reinholce norāda, ka labu izrādi labprāt novērtē ne vien Baložu pilsētas, bet arī apkārtējo apkaimju izglītības iestādes un labprāt brauc uz Baložu pilsētas kultūras centru. Ļoti bieži izdodas papildīt skatītāju zāli, sasniedzot pat 700 apmeklētāju rādījumu.

Problēmas ir atrast piedāvājumu bērniem, kuri mācās piektajā klasē un augstāk. Arī A.Ekštets uzskata, ka 11 gadu vecumā bērni teātri jau vairs īsti apmeklēt negrib, viņiem tas vairs vai nu nepatīk vai neinteresē.

Šī ir tā mērķauditorija, kuru vairāk interesē citas lietas, viņi aizraujas ar citiem mākslas veidiem. Viņiem teātris liekas nepiemērots vai neinteresants. Neesmu šajā ziņā veicis pētījumu, tādēļ grūti būs precīzāk atbildēt. Diemžēl bērniem, kuri mācās sestajā klasē un augstāk, mums līdz šim nav bijis laiks izveidot konkrēto piedāvājumu.” (Armands Ekštets)

Arī A.Špure stāsta par savu pieredzi šajā jautājumā.

Izrāžu piedāvājums ir līdz ceturtajai klasei. Vecāku klašu audzēkņiem šāda piedāvājuma nav. Madonas kultūras nams reizi gadā mēģina uz izrādi aicināt arī vidusskolniekus, bet arī šai mērķgrupai ir problemātiski atrast piemērotu repertuāru.” (Alma Špure)

Latvijas kultūras centros notiek ne tikai izrādes bērniem. Daudzo tradicionālo pasākumu – Lieldienu, Miķeļdienas, Meteņdienas u.c. ietvaros dažāda vecuma bērnu klātbūtne ir pat ļoti pozitīvs faktors. Tas salīdzināms ar šo svinību norisi mājās plašā

¹⁹³ Skatīt pielikumu Nr. 4

ģimenes, draugu un kaimiņu lokā. Mazākie bērni mācās no lielākajiem bērniem, tiek sekmēta bērnu fiziskā, intelektuālā un emocionālā attīstība un bagātināta viņu pieredze. Tas pats attiecināms arī uz daudzām rotaļu programmām un daļēji arī radošajām darbnīcām, ko organizē Latvijas kultūras centri savu pasākumu ietvaros. Lai gan radošo darbnīcu kontekstā vecuma dalījums ir svarīgs.

Radošajās darbnīcās noteikti vajadzētu nodalīt atsevišķas bērnu vecuma grupas. Mēs uzrunājām pusaudžu auditoriju, un viņi atnāca ļoti daudz. Viņiem bija lielāka interese par šo pasākumu., jo viņi bija kopā ar saviem vienaudžiem. (Arta Skudrēna)

Kā otra problēma, ar ko saskaras Latvijas kultūras centru vadītāji, organizējot kultūras pasākumus bērniem, ir **mākslinieciskās kvalitātes aspekts**. Vairāku kultūras centru vadītāju teiktais liecina, ka šobrīd Latvijā ir augstvērtīga piedāvājuma trūkums kultūras pasākumu bērniem jomā.

Šobrīd Latvijā ir pieejamas ne vairāk kā desmit līdz piecpadsmit organizācijas, kuru piedāvātās mobilās izrādes vai rotaļprogrammas bērniem ir ļoti augstā profesionālajā līmenī – saturiski piesātināti, vizuāli tīkami, ētiski un estētiski pārdomāti, ar labu skaņu un gaismu tehniku nodrošināti kultūras produkti. To vidū jāmin Liepājas ceļojošais leļļu teātris “Maska”, “Teātris un Es”, Ditas Balčus teātris, “Pasaku nams”, “Pārsteigumu karuselis”, “*Fresh Art*”, Edgara Lipora un Lailas Kirmuškas projekti bērniem, Vara Klausītāja izrādes u.c. Lai gan jāpiebilst, ka atšķirīgu kultūras centru darbinieku viedoklis mēdz būt pat diametrāli pretējs.

Turpretī to producentu apvienību skaits, kuri piedāvā mākslinieciskajā ziņā apšaubāmus kultūras produktus, ir krietni lielāks. Tie kultūras centri, kuri pasākumus bērniem organizē ļoti regulāri, nonāk ļoti sarežģītā situācijā. Auditorija grib redzēt un piedzīvot kaut ko jaunu, taču izvēle ir stipri ierobežota. To apdraud gan mākslinieciskās kvalitātes trūkums un satura vienkāršošana, gan žanru vienveidīgums un klišeju atkārtošana. Šobrīd valda izteikts žanru un formu dažādošanas deficīts. Tā kā Latvijas kultūras centros pasākumus visbiežāk organizē viens vai divi cilvēki, atšķirībā no lielajām producentu apvienībām, intensīvā darba apjoma dēļ nav iespējams izpētīt katras bērnu pasākumu piedāvājošās organizācijas darbinieku profesionālo vizītkarti un pieredzi sadarbībā ar bērnu auditoriju.

Pastāvot tik neviendabīgam mākslinieciskajam līmenim, kultūras centra vadītājam jāspēj iegūt informācija (atsauksmes, viedokļi, komentāri sociālajos tīklos) par katru

konkrēto kultūras produktu vai arī jāgūst personisks priekšstats jau pirms pasākuma. Diemžēl ne vienmēr kultūras centra vadītājs var paļauties un kultūras produkta piedāvātāju reklāmu. Neprofesionalitāte, negodprātīgums, bezatbildība pret bērnu mērķauditoriju, estētisko normu atkāpes ir galvenās problēmas, ar ko nereti nākas saskarties kultūras centru vadītājiem, izvēloties nepārbaudītus radošos produktus.

Ja organizācija sevi pozicionē kā laba produkta piedāvātāju, tad, protams, ka mēs tādu arī gaidām. Taču realitātē tas vienmēr ir tāds riskantais apsolījums. (Ilze Reinholce)

Ir ļoti daudz šie te „apkārtšujošie” mākslinieki. Starp viņiem ir ļoti daudzi, kurus ar likumu vajadzētu aizkliegt. Reizēm ir izcila kostīmu kvalitāte, bet tā nesakrīt ar sižetiskās līnijas kvalitāti un izrādes pamatideju vai teksta valodas kvalitāti. (Aija Špure)

Savs redzējums par mākslinieciskās kvalitātes trūkumu ir A.Ekštetam.

Ir tādi cilvēki, kas ir atraduši kaut ko labu, un tā viņi šo labo piedāvā gadus desmit, divdesmit, piecdesmit. Un viņi tic, ka nekas nav mainījies, lai gan patiesībā viss jau ir mainījies desmit līdz piecpadsmit reizes. Kāpēc viņi negrib mainīties un meklēt ko jaunu, lai paliek viņu pašu ziņā. Teātrim šodien ir jāiet mazliet pa priekšu. Teātrim ir jāmeklē jaunas tēmas, jāinteresējas, jābraukā pa pasauli. Teātris mūsdienās līdzinās Tālavas taurētājam, kurš brīdina, kas notiks, ja mēs tuvākajā laikā nedarīsim to vai citu. Ja teātris kļūst tikai par izklaidētāju vai popkultūru, kurš vai nu mēģina izdabāt bērniem vai glābj savu eksistenci, tad ar to arī visam tiek pielikts punkts. Lai mākslinieks saglabātu savu profesionalitāti, viņam vispirms ir jāinvestē sevī – jābūt veselam, enerģiskam, visu laiku jāmacās un jāredz, kas notiek citur pasaulē. Tikai investējot sevī mēs labāk izpratīsim, kas ir jāmaina mākslinieciskā piedāvājuma saturā, lai izrādes būtu vēl veiksmīgākas un bērniem būtu interesanti tās skatīties. (Armands Ekštets)

Ja ir pieprasījums, būtībā jau nav vajadzība mainīties. Izmaiņas ir arī finanses. Zināmā mērā, ja ir izstrādāts „savs rokraksts”, kādēļ gan vajadzētu viņu mainīt? (Arta Skudrēna)

Mākslinieciskās kvalitātes aspekta problēmai pakārtota ir vēl kāda īpatnība. **Latvijas kultūras centru** specifika ir to **atšķirīgums**. Tas attiecas gan uz kultūras pasākumiem piešķirto finansējumu, gan kultūras namu ēku atšķirīgumu. Ja Baložu pilsētas kultūras centrā ir liela skatuve un skatītāju zāle ar 700 vietām, tad, piemēram, Ulbrokas kultūras namā ir maza skatuve un tikai 180 skatītāju vietas. Tādējādi, ne vienmēr kultūras centrs var izvēlēties jebkuru piedāvājumu. Ja skatuve nav pietiekami liela, ja nav atbilstoša skaņu un gaismu tehnika, ne visus iespējamus kultūras produktus bērniem ir iespējams parādīt konkrētajā kultūras centrā. Tas pats attiecināms arī uz

vasaras sezonu. Estrādes neesamība konkrētajā pašvaldībā stipri ierobežo iespējas organizēt izrādes bērniem vasaras sezonā. Tas, protams, nav neiespējami. Turklāt eksistē daudz citu žanru pasākumi bērniem, ko var īstenot vasaras mēnešos. Tādēļ Latvijas kultūras centri savos organizētajos pasākumos augstu vērtē arī mākslinieciskā piedāvājuma mobilitāti – cik vienkārši vai sarežģīti ir mākslinieciskā snieguma nodrošinājuma pilna pakete – apskaņošana, dekorācijas, rekvizīti, kas no tā ir māksliniekiem pašiem, bet kas jānodrošina kultūras centram.

Pasākumu bērniem **norises vietas specifika**, pasākuma aktivitāšu **teritoriālā izkļiedētība** ir vēl viena no kultūras centru organizatoriskajām problēmām. Nereti lielāku svētku ietvaros pasākums ir dažādu aktivitāšu piesātināts, turklāt katra no šīm aktivitātēm notiek citā teritoriālajā punktā. Tā tas visbiežāk notiek pilsētas vai novada svētku ietvaros (Iecava, Ķekavas novads, Ventspils, Stopiņu novads u.c.), Ģimenes dienas pasākumā Iecavas novadā, eglīšu iedegšanas pasākumā (Stopiņu novadā eglīšu iedegšana notiek septiņos ciematos, ierobežotā laika limitā). Ventspils pilsētā, kur pasākumi bērniem notiek regulāri katru svētdienu neatkarīgi no laika apstākļiem, vispirms pasākums tiek organizēts Ventspils bērnu pilsētiņā, bet pēc trīs stundām – Pārventas Bērnu parkā „Fantāzija”.

Par teritoriālās izkļiedētības problemātiku runā arī A.Spale.

No mums kā organizatoriem tiek prasīts viss – gan fiziskais, gan radošais, gan organizatoriskais darbs. Katram tehniskajam cilvēkam ir jāparāda, kur, ko, kā salikt, turklāt vēl jāsaņūda mākslinieki, vieskolektīvi vai citas pasākumā iesaistītās personas. Taču mēs esam tikai tik, cik mēs esam. Un, protams, mums nav dienesta auto. (Alma Spale)

Nākamā problēma ir **finansējums**. Ir atsevišķas pašvaldības, kuras dāsni dotē savu kultūras centru organizētos pasākumus bērniem. Ieeja tajos nereti ir bez maksas, vai arī biļešu cenas nosaka pašvaldība, un tās nav ļoti augstas. Nereti, piemēram, Stopiņu novadā, tiek nodalītas atsevišķas sociālās grupas (trūcīgie, maznodrošinātie bērni, daudzbērnu ģimeņu un aizbildnībā esošie bērni, bērni-invalīdi), kurām arī maksas pasākumos ieeja ir brīva. Taču lielākajā vairumā Latvijas kultūras centru šādas grupas netiek nodalītas. Īpaši pozitīvs piemērs ir Ventspils pašvaldība, kur pasākumi bērniem notiek katru svētdienu divās bērnu pilsētiņās, tos pilnībā dotē pašvaldība, un ieeja ir bez maksas. Taču ir ļoti daudzi Latvijas kultūras centri, kuru budžeta līdzekļi ir ierobežoti. Šādi kultūras centri var uzņemt kultūras produktu, visbiežāk izrāžu piedāvājumus, kur organizācija brauc pati ar savām biļetēm. Ja kultūras centrā ir liela skatītāju zāle ar

vismaz 500 skatītāju vietām, bērnu izrāžu veidotāji ir sadarbībā ieinteresēti. Ja zāles ietilpība ir nepietiekama, sadarbība visbiežāk nenotiek.

Problēma ir arī **auditorijas piesaiste**. Lai arī kultūras centru vadītāju teiktais liecina, ka ģimenes ar bērniem ir vieni no aktīvākajiem kultūras pasākumu apmeklētājiem, nereti tomēr tieši auditorijas trūkums liek atteikties no atsevišķu pasākumu organizēšanas. Auditorijas kontekstā kultūras pasākumus bērniem var klasificēt vairākās grupās. Vieni no visapmeklētākajiem visbiežāk ir cirka pasākumi, taču tādi Latvijas kultūras centros notiek ļoti reti gan telpu nepiemērotības, gan piedāvājuma trūkuma dēļ.

Reizēm pie mums brauc cirks, kurš taisa savu telti. Tas ir tāds brīvdabas izpaudums. Ļoti reti mēs viņiem izīrējam kultūras nama telpas. Ir viena daļa, kas ļoti labprāt apmeklē šos cirka pasākumus, taču tā ir pavisam cita publika. Tie nav kultūras centra regulārie apmeklētāji. (Vēsma Ozoliņa)

Ļoti labi apmeklēti ir tādi pasākumi kā pilsētas vai novada svētki, ikgadējie svētki (Lieldienas, Ziemassvētku egles iedegšanas pasākumi) vai koncerti, kur bērni paši piedalās. Vislielākās problēmas ar auditorijas piesaisti ir, organizējot izrādes bērniem. Problēmu rada divi aspekti – ieejas maksa un vecāku kūtrums. Ja kultūras centram ir izveidojusies cieša sadarbības ar konkrētajā pašvaldībā esošajām izglītības iestādēm, visbiežāk tiek organizēti rīta seansi, uz kuriem bērnus atved izglītības iestāžu darbinieki – pedagogi, audzinātājas, auklītes. Kā atzīst I.Reinholce, “bērnu vecāki ir gatavi par izrādi maksāt, jo viņiem tas ir ļoti ērti – bērns paralēli nodarbībām izglītības iestādē ir paspējis noskatīties arī izrādi.”¹⁹⁴ Tas ir izdevīgi arī kultūras centriem, jo vakarā var organizēt jau citu kultūras pasākumu vai arī ieplānot pašdarbības kolektīvu mēģinājumus. Piektdienas vakaru vai brīvdienu rītu izrādes jau ir atkarīgas no konkrētās pašvaldības kultūras tradīcijām un vecāku ieradumiem. A.Ekštetam, kura vadītais “Teātris un Es” ar savām bērnu izrādēm ir apceļojis gandrīz visu Latviju, šajā ziņā ir savs redzējums.

Situācija ir ļoti dažāda. Mēs esam novērojuši, ka kultūras centri šajā ziņā atrodas meklējumos. Tā kā kultūras centru viens no pamatuzdevumiem ir mēģināt pulcināt visas auditorijas pie sevis, viņiem ir jāpēta konkrētās vietas iedzīvotāju īpatnības, reizēm tās jāmaina. Mērķauditorija, kas atrodas Rīgā vai Pierīgā, labprāt nāk uz piektdienas vakaru seansiem. Ja tā ir attālāka vieta, tad vērā jāņem vairāki faktori – iedzīvotāju skaits un konkrētās pilsētas vai ciemata kultūras tradīcijas. Tur, kur kultūras centrs nesadarbojas ar pirmsskolas izglītības iestādēm vai skolu, vairāk tiek meklēti vakara izrāžu formāti. (Armands Ekštets)

¹⁹⁴ Skatīt pielikumu Nr. 4

Auditorijas piesaistes kontekstā liela loma ir kultūras centra vadītāja personībai un aktivitātei. Bērnu vecāku personiska uzrunāšana un tiešs kontakts ar izglītības iestāžu vadītājiem un pedagogiem ir daudz iedarbīgāks auditorijas piesaistes līdzeklis, nekā afišas vai informācija mājas lapā. Optimālais variants ir tad, ja visi šie faktori tiek nodrošināti kompleksi.

Ventspils pilsētas domes Kultūras centra pārstāvis, pasākumu bērniem organizators, producers Roberts Grinbergs atzīst, ka pasākumu bērniem apmeklējums Ventspils bērnu pilsētiņās ir ļoti dažāds un lielā mērā atkarīgs no laika apstākļiem.

Pasākums notiek pat tad, ja atnākuši ir nevis 300, bet trīs vai četri bērni. Jo viņi ir atnākuši, un viņi grib baudīt šo programmu. (Roberts Grinbergs)

Problēma ir arī **pašvaldības vadības vai kultūras centra vadītāja nostāja** attiecībā pret kultūras pasākumiem bērniem. Reizēm kādam no minētajiem ir citas prioritātes, vai arī tiek uzskatīts, ka pasākumus bērniem jau pietiekamā daudzumā organizē konkrētās pašvaldības izglītības iestādes. Ir kultūras centri, kur vienīgie bērnu mērķauditoriju iekļaujošie pasākumi ir Ziemassvētku laika aktivitātes vai pilsētas svētki. Situācija Latvijas kultūras centros šajā jautājumā ir ļoti atšķirīga un neviennozīmīga. Liela nozīme ir tam, vai pasākums ir formāls un organizēts tikai tāpēc, lai īstenotu kultūras centra daudzfunkcionālo misiju, vai pasākums ir pārdomāts un jūtama kultūras centra vadītāju personiskā ieinteresētība un emocionālais pienesums.

Šī problēma sasaistāma arī ar iepriekš jau minēto pasākuma mākslinieciskās kvalitātes aspektu. Ja mākslinieki pasākumam tiek izvēlēti pēc „iepirkuma” principa, kas sevī ietver ideju „lētākais ir labākais”, apmeklētāji ne vienmēr var saņemt pienācīgu māksliniecisko gandarījumu.

Pasākuma organizatoru attieksme izpaužas arī apstākļi, vai viņi pakļaujas savas auditorijas prasībām un izdabā tās vēlmēm, vai ir gatavi audzināt un pieradināt publiku pie dziļākām vērtībām.

Cilvēki, dzirdot, ka bērnu izrādē „Kas par traku, tas par traku” būs Ojāra Vācieša dzeja un spēlēs klasiskās mūzikas instrumenti, negrib nākt. Bet, ja viņi tomēr atnāk, viņiem izrāde ļoti patīk. Tas ir briesmīgi, ka daļā mūsu sabiedrības valda stereotipi, ka dzeja un klasiskie, akadēmiskie instrumenti ir garlaicīgs piedāvājums. Šobrīd Latvijā dominē šovu estētika, kas cilvēkos ir izraisījusi vēlmi pēc „vieglas atpūtas”. (Dita Balčus)

Kultūras centru uzdevums tomēr būtu nodrošināt daudzveidīgu piedāvājumu, kas saskan arī ar valsts kultūrpolitikas vēlamajiem virzieniem un garantē maksimāli

daudzveidīgas pieredzes iegūšanu. „Kultūras darbinieka misija lielā mērā ir uzdrošināšanās un sava veida kultūras piedāvājuma filtra radīšana.”¹⁹⁵

Kultūras centru vadītāji, protams, cenšas izvērtēt šo ienākošo piedāvājumu.

Kultūras centriem būtu jāaicina tikai profesionālās izrādes. Kaut arī retāk, bet tomēr labāk. Neprofesionālos grupējumus vajadzētu apzināti bloķēt, lai sēž ar savām ambīcijām mežā un nebojā bērniem priekšstatu, kas ir teātris.” (Aija Špure)

Egija Silāre saskata visas sabiedrības problēmu kopumā.

Tas ir eksistenciāls jautājums, cik mēs gribam būt ikdienā, un cik mēs gribam celties tai pāri. Cik ieinteresēti mēs esam savā un savu bērnu izaugsmē, vērtību ieaudzinašanā un motivēšanā”. (Egija Silāre)

Noslēdzošā, bet ļoti akūtā problēma ir **bērnu** (arī vecāku) **disciplīna un attieksme**. Bērni ir ģimenes un sabiedrības spogulis, tādēļ disciplīnas un attieksmes trūkuma cēloņi meklējami dažādos līmeņos.

Problēmas ir un nevar izlikties, ka tās neeksistē. Tās izpaužas ģimenēs, skolās un, protams, arī teātrī. Bērni nāk uz izrādi, ņemot līdzī mobilos telefonus un planšetdatorus. Viņi ir pieraduši atrasties kopā ar tiem visu laiku. Arī skolās garajos starpbrīžos visa klase skatās savos mobilajos telefonos. Tā ir šodienas ikdiena, un ar to cīnīties ir bezjēdzīgi. (Armands Ekštets)

Režisors atzīmē, ka lielākā problēma ir mūsdienu informācijas pārbagātība.

Neviens, pat zinātnieki, nespēj pateikt, kāds būs šīs milzīgās, nu jau nekontrolējamās informācijas plūsmas pēcefekts. (Armands Ekštets)

Atbildot uz jautājumu par kultūras centru lomu bērnu disciplīnas veicināšanā, A.Ekštets norāda uz iespēju ļoti pārdomāti selekcēt kultūras produktu piedāvājumus un izvēlēties tos, kas spēj piesaistīt bērnu uzmanību un var nodrošināt viņiem kaut ko alternatīvi jaunu, māc ar bērniem sarunāties un prot ierādīt viņiem jaunas vērtības.

Gan kultūras centru vadītājiem, gan aktieriem un režisoriem ir jāmeklē un jāeksperimentē, meklējot tiešāko ceļu uz mazo skatītāju. Gan vieniem, gan otriem ir jāspēj radīt skatītājos pavisam cita interese un varbūt pat pasaules redzējums. (Armands Ekštets)

Iecavas kultūras nama vadītāja Alma Spale norāda, ka sabiedrība iedalāma grupās, turklāt, pēc viņas domām, nebūtu pareizi visus apmeklētājus salīdzināt. Tā grupa, kur bērni paši piedalās mākslinieciskajā pašdarbībā vai mācās mūzikas un mākslas skolā, izprot kultūras pasākumu specifiku, neatstāj zāli priekšnesumu laikā vai kā citādi

¹⁹⁵ Skatīt pielikumu Nr. 4

netraucē pasākuma norisi. Diemžēl ir arī cita grupa, kuri iestājas par bērnu visatļautību, priecājas un fotografē, kad bērns pievienojas aktieriem uz skatuves vai kā citādi nespēj iekļauties sabiedrībā pieņemto normu formātā. Problēmas ar disciplīnu nav tikai attiecībā pret māksliniekiem vai citiem skatītājiem, bet arī attiecībā pret kultūras pasākuma norises vietu kā estētiski tīkamu un sakārtotu vidi. Kā atzīst kultūras centru vadītāji, tā ir nebeidzama cīņa. Kultūras centru darbiniekiem nereti jāspēj aizrādīt bērniem un viņu vecākiem, lai arī šī auditorija ir kultūras centra klienti, un iestāde ir ieinteresēta apmeklētāju piesaistē. Arī I.Reinholce izsaka nožēlu, ka diemžēl daži vecāki ir tuvredzīgi, nenosakot bērniem robežas ko drīkst un ko nē, kas ir un kas nav pieņemami”¹⁹⁶.

Ir tik žēl noskatīties, ka teātris vairs nav kaut kas īpašs, tie vairs nav svētki. Rodas iespaids, ka bērnos vairs netiek ieaudzīnāta ētika un pietāte pret kultūru. Bērni ir brīvi un atraisīti, viņi izrādes laikā komentē, pat kāpj uz skatuves, un šī bērnu interese ir dabiska, bet nav normāli tas, ka vecāki neaizdomājas, ka citiem apmeklētājiem tas varētu traucēt. (Dita Balčus)

Lai arī mums teātra izrādes ir ļoti labi apmeklētas, apmeklētājiem ir jābūtu kaut kādas pieklājības normas. To mēs arī darām, jo pirms katras izrādes cenšamies mikrofonā pateikt, lai sēž savās vietās un ciena citus. Zināmā mērā mēs nodarbojamies ar publikas audzināšanu. (Arta Skudrēna)

Bērni kā jau bērni grib izzināt, pataustīt, paskatīties un pieskarties. Viss ir atkarīgs no vecākiem. Ir tādi, kuri bērnu uzmana, uzrauga un apmāca. Diemžēl esmu novērojusi, ka ir liela daļa vecāku, kuriem ir ērtāk, ja bērns atrodas pašplūsmā. Es to ievēroju pat Latvijas Nacionālajā operā – mammas neierobežo savus bērnus, neaizrāda viņiem un savstarpēji skaļi sarunājas. Pietrūkst elementāra pieklājība. (Arta Skudrēna)

Ja publikai aizrāda par disciplīnu, viņi ir neapmierināti, ja kultūras nama vadītājs nedara neko, publika ir neapmierināta un prasa, kāpēc nekas netiek darīts. Vislielākās problēmas ir ar bērniem klasiskās mūzikas koncertos. Man pat vecāki, kuri bija atnākuši uz pianista Vestarda Šimkus koncertu ir jautājuši „bet vai elpot drīkstēs?” (Alma Špure)

Ventspilī notiekošajos brīvdabas pasākumos disciplīnas problēmas rada bezmaksas cienasti, no kā šī iemesla dēļ organizatori bijuši spiesti atteikties, kā arī citu nacionalitāšu kultūras tradīciju vājais līmenis. R. Grinbergs piemin gadījumus, kad pasākuma programmu ir pat nācies pārtraukt auditorijas uzvedības stila dēļ, tomēr tie ir samērā reti izņēmumi.

Ir arī pozitīvi piemēri. A.Spale ir pamanījusi, ka ir skolotāji, kuri māca saviem audzēkņiem nākot uz teātri sapucēties un paņemt līdzī ziedus. Arī nākot uz Iecavas

¹⁹⁶ Skatīt pielikumu Nr. 4

mūzikas un mākslas skolas pasākumiem, bērni nes ziedus saviem klasesbiedriem un draugiem.

Ja jau bērni uz pasākumiem nāk, tad kopumā jau viss ar viņiem un viņu vecākiem ir kārtībā. Viņi saprot, ka kultūras pasākumi ir jāapmeklē. (Arta Skudrēna)

Tā kā Latvijas kultūras centros notiek ļoti daudzveidīgi un dažādām mērķauditorijām paredzēti pasākumi, jāsecina sekojošais – kultūras pasākumos bērniem iezīmējas viens konkrētu problēmu loks, bet uzstādījumā „bērni kultūras pasākumos” būtu jārunā jau par daudz plašāku problēmu loku. Tad nāktos izvērtēt gan normatīvo aktu ievērošanas prasības (piemēram, attiecībā uz bērna atrašanos pasākumā pēc plkst. 22.00), gan sabiedrības ne vienmēr saprotošo attieksmi pret ģimenēm ar bērniem. Taču tas nav šī maģistra darba uzdevums.

Rezumējot kultūras centru vadītāju kā pasākumu bērniem organizatoru problēmu redzējuma kopsavilkumu, var izvirzīt sekojošas pozīcijas:

- mākslinieciski augstvērtīga un daudzveidīga piedāvājuma trūkums,
- mākslinieku negodprātīga, bezatbildīga attieksme pret bērnu auditoriju,
- nepietiekamas pašvaldības dotācijas bērnu pasākumu organizēšanai,
- tehniskas problēmas (maza skatītāju zāle, maza skatuve u.tml., estrādes neesamība), kas neļauj īstenot visas mākslinieciskās ieceres,
- vecāku kūtrums, neatsaucība, neieinteresētība,
- bērnu visatļautība, ētikas un audzināšanas problēmas,
- nespēja nodrošināt piedāvājuma regularitāti kultūras centrā dažādu apsvērumu dēļ,
- pasākumu organizēšana, ietverot visas bērnu vecuma grupas vienlaicīgi,
- auditorijas piesaistes nolūkos nākas izdabāt sabiedrības vēlmēm, grūti pieradināt pie jaunām, dziļākām vērtībām, cīņa ar sabiedrībā valdošajiem stereotipiem.

NOBEIGUMS

Bērni ir ikvienas sabiedrības nākotne, tādēļ jebkurš ar viņu audzināšanu, izglītošanu vai kultūras pieredzes veidošanu saistīts pētījums ir ļoti svarīgs un noderīgs.

Analizējot teorētisko literatūru, kultūrpolitikas plānošanas dokumentus un normatīvos aktus, radās ļoti plašs priekšstats par to, kā kultūras attīstību kopumā plāno un saskata valsts un kā šī attīstība īstenojas reālu kultūras centru darbībā. Tāpat atklājās valsts nostāja bērnu un jauniešu lomas redzējumā dažādu valsts plānošanas dokumentu kontekstā.

Veicot empīrisko pētījumu, ir saskatāmas gan kopīgas, gan atšķirīgas tendences Latvijas kultūras centru darbībā kultūras pasākumu bērniem organizēšanas kontekstā. Tika izveidots detalizēts žanriskais pārskats, izvērtēta kultūras pasākumos potenciāli gūstamā pieredze, kā arī iegūta pašu kultūras pasākumu organizatoru un mākslinieciskā produkta radītāju vērtīgā profesionālā un emocionālā pieredze. Tādējādi tika veikti visi izvirzītie darba uzdevumi un sasniegts iecerētais mērķis.

Maģistra darbs savā ziņā līdzinās kultūras pasākumu organizatora pirmās nepieciešamības rokasgrāmatai. Tajā atrodams gan pasākumu organizācijā nepieciešamo normatīvo aktu kompakts apkopojums, gan radošu ideju bāze jaunu pasākumu veidošanai.

Maģistra darbs apliecina ne tikai to, cik ļoti ir mainījusies un vēl mainīsies kultūras loma sabiedrībā pieredzes ekonomikas kontekstā, bet arī to, cik ļoti ir mainījusies pati 21.gadsimta sabiedrība – gan bērni, gan pieaugušie. Intervijās iegūtā informācija liek aizdomāties par to, cik daudz tiek prasīts no kultūras centru vadītājiem, un cik necieņas pilna reizēm var būt sabiedrības attieksme pret to. Kultūras centru darbinieku teiktais, pēc darba autores domām, būtiski raksturo mūsdienu sabiedrības ētisko un estētisko vērtību sistēmu kopumā un norāda uz to, cik būtisks šajā ziņā ir ģimenē valdošais kultūras izpratnes klimats.

TĒZES

- 21.gadsimtā ir mainījušās kultūras un ekonomikas attiecības. Arvien redzamāka kļūst tendence kultūru iekļaut ekonomikas pasaulē un pārvērst kultūras resursus personīgajā maksas pieredzē un izklaidē.
- Cilvēki apmeklē kultūras pasākumus, jo vēlas iegūt vērtīgus, neaizmirstamus un apziņā paliekošus pieredzes pārdzīvojumus. Pieredze kļūst par cilvēkam piederošu individuālu vērtību.
- Pieredzes formas var būt dažādas – izklaides pieredze, izglītojošā pieredze, eskeipiskā jeb fantāziju pieredze un estētiskā pieredze. Nereti tās cilvēka apziņā sintezējas. Viena kultūras pasākuma ietvaros ir iespējams iegūt dažādas pieredzes vienlaicīgi.
- Pieredzes gūšanas procesā cilvēks var kļūt līdzdalīgs atšķirīgā intensitātē. Saskarsmē ar kultūras produktu gūstama gan pasīvā, gan aktīvā pieredze.
- 21.gadsimtā liela vērtība ir radošumam. Kultūras pasākumi ir veids, kā rosināt radošo domāšanu jau bērnībā.
- Latvijas kultūrpolitikas plānošanas dokumentos pārāk maz uzmanības ir veltīts bērnu un jauniešu mērķgrupai. Latvijas kultūrpolitikas dokumentos iezīmētie virzieni ir pārāk vispārināti. Tikai atsevišķās reģionālajās kultūras stratēģijās lasāmi konkrēti ar ģimeņu mērķauditoriju saistīti uzstādījumi un konkrēti risināmi uzdevumi.
- Latvijas kultūras centru nolikumos galvenokārt dominē uzstādījums nodrošināt visu sabiedrības sociālo grupu intereses. Bērnu un jauniešu sociālā grupa atsevišķi netiek izdalīta.
- Organizējot kultūras pasākumus bērniem, nepieciešams pārzināt attiecīgo normatīvo aktu kopumu, kas attiecināmi gan uz bērnu drošību, gan publisku pasākumu organizēšanu.
- Kultūras pieejamība bērnu un jauniešu auditorijai Latvijā pēdējos gados ieguvusi plašu sabiedrības rezonansi. Lai gan ir pieejams daudzveidīgs kultūras pasākumu piedāvājums, bieži vērojama neieinteresēta attieksme pret bērniem kā profesionālās mākslas pamatauditoriju.

- Kultūras pieejamību bērnu un jauniešu auditorijai Latvijā nosaka piecas galvenās iesaistītās puses – bērni, kultūras organizācijas, vecāki, izglītības iestādes un kultūrpolitikas veidotāji.
- Kultūras institūcijām, tajā skaitā arī Latvijas kultūras centriem, ir jāapzinās, ka bērni un jaunieši ir īpaša mūsu sabiedrības daļa ar savām interesēm, vēlmēm un vajadzībām, kuras minētajām institūcijām ir jāspēj nodrošināt.
- Kultūras pasākumi bērniem rada pozitīvu pienesumu, izvērtējot mūsu sabiedrības kultūras izpratni un pasaules redzējumu šodien un nākotnē kopumā.
- Kultūras pasākumu bērniem ietvaros iespējams gūt visa veida pieredzi. Visbiežāk uz bērnu apziņu darbojas atšķirīgu pieredžu sintēzes modeļi. Kultūras pasākumu bērniem specifika galvenokārt balstās uz aktīvās pieredzes gūšanu.
- Latvijas pašvaldību pārziņā esošajos kultūras centros notiek žanriski daudzveidīgi pasākumi bērnu mērķauditorijai. Visplašākais kultūras pasākumu piedāvājums Latvijas kultūras centros ir pirmsskolas un pamatskolas vecuma bērniem.
- Pasākumu mākslinieciskā satura problēmas rada Latvijā pieejamā mākslinieciskā piedāvājuma mazais tirgus.
- Kultūras pasākumi bērniem tiek organizēti, vadoties pēc konkrētās pašvaldības kultūras tradīcijām un sabiedrības kultūras interešu pieprasījuma.
- Latvijas kultūras centros notiekošo kultūras pasākumu bērniem galvenās finansētājas ir vietējās pašvaldības. Latvijas kultūras centros notiek ļoti daudzi uz ģimeņu mērķauditoriju tendēti bezmaksas pasākumi.
- Latvijas kultūras centri cieši sadarbojas ar konkrētās pašvaldības izglītības iestādēm. Nereti šo iestāžu kolektīvu koncerti notiek kultūras centros.
- Latvijas kultūras centriem ir nozīmīga loma Latvijas skolu jaunatnes Dziesmu un deju svētku procesa nodrošināšanā.
- Bērnu kultūras pasākumos potenciāli gūstamo pieredzi ietekmē ģimenē ieaudzīnātā ētisko un estētisko vērtību sistēma un sabiedrībā pieņemamu uzvedības formu ievērošana.

AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

Grāmatas un zinātniskie raksti

1. Bendikšens, Pēters. *Ievads kultūras un mākslas menedžmentā*. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2008, 382 lpp.
2. Bērziņš, Ivars. Latvija ceļā no valsts aparāta pārvaldītas uz brīvu kultūras sabiedrību. No: *Kultūras menedžments*. LKA rakstu krājums. Sast. I.Bērziņš, Rīga, 2008, 11.-21.lpp.
3. Buholcs, Jānis. Pusaudžu preses izdevumu realitāte: "stilīgums" un viegla dzīve. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 136.lpp.-160.lpp.
4. Ceļvedis Kultūras centra vadībā. Sast. D.Jurka., V/A „Tautas mākslas centrs”, Rīga, 2008
5. Cēbere, Māra. Kultūras produkta distribūcijas specifika Latvijā 21.gadsimta sākumā. No: *Kultūras menedžments*. LKA rakstu krājums. Sast. I.Bērziņš, Rīga, 2008, 96.-102.lpp.
6. *Cilvēku, zīmolu, mediju un kultūras menedžments*. Sast. I.Bērziņš, P.Nēbels. Jāņa Rozes apgāds, Rīga, 2006, 239 lpp.
7. Goldmanis, Juris. Latvijas kultūrpolitika 21.gadsimtā.: vīzijas un izaicinājumi. No *Kultūras menedžments*. LKA rakstu krājums. Sast. I.Bērziņš, Rīga, 2008, 22.-40.lpp.
8. Golubina, Velta. *Pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata*. Rīga: Izglītības soļi, 2007, 308 lpp.;
9. Hēnkampa, Karolīna. *Indigo fenomēns*. Rīga: Jumava, 2006, 195.lpp.
10. Hoks, Džons. *Ilgspējīgas attīstības 4.pīlārs. Kultūras nozīme valsts attīstības plānošanā*. „Culturelab”, 2007, 91 lpp.
11. Kleins, Armīns. *Kultūrpolitika*. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2008, 256 lpp.
12. Kļenovska, Ieva. Valsts kultūrpolitika izvēles priekšā. No: *Kultūras menedžments*. LKA rakstu krājums. Sast. I.Bērziņš, Rīga, 2008, 41.-47.lpp.
13. Laķis, Pēteris. Cilvēka dzīves vecumposmu diferenciacija. No: *Socioloģija. Ievads socioloģijā*. Rīga: Zvaigzne ABC, 58.-61.lpp.
14. Lendrijs, Čārlzs, Pahters, Marks. *Kultūra krustcelēs: kultūra un kultūras institūcijas 21.gadsimta sākumā*. „Culturelab”, 2010, 64 lpp.
15. Ļubļinska, Anna. *Bērnu psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne, 1979, 383 lpp.

16. Mozers, Miervaldis. Pretrunīgā reklāma. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 67.-80.lpp.
17. Пайн Б., Джозеф, Гилмор Х. Джеймс Экономика впечатлений. Москва, 2005, 298 стр.
18. Puškarevs, Igors. *Attīstības psiholoģija*. Rīga: RaKa, 2001, 87 lpp.
19. Rifkins, Džeremijš. *Jaunās ekonomikas laikmets*. Rīga: Jumava, 2004, 279 lpp.
20. Roge, Jans Ūve. *Bērniem nepieciešamas robežas*. Rīga: Jumava, 2008, 149.lpp.
21. Sebre, Santa. Bērnu mobilie telefoni un pašcieņa: Latvijas bērnu patērniecības simbols. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 116.-122.lpp.
22. Sūna, Laura. Popkultūras kapitāls kā mūsdienu jaunieša identitātes neatņemama sastāvdaļa. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 93.-101.lpp.
23. Svence, Guna. *Attīstības psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999, 159 lpp.
24. Stepčenko, Anna. Iepirkšanās transformācija piedzīvojumā. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 53.-65.lpp.
25. Vecgrāve, Anita. *Ceļvedis pieaugušajiem pa bērnības zemi*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2005, 239 lpp.
26. Vecgrāve, Laura. Bērns kā patērētājs masu komunikācijā. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 125.-134.lpp.
27. Veide, Mārtiņš. *Reklāmas psiholoģija*. Rīga: Jumava, 2006, 247 lpp.
28. Zitmane, Marīta. Patērniecības ziņojumi bērnu un jauniešu žurnālos “Mērķis” un “Sīrups” 2004.gadā. No: *Patērniecība Latvijā: tendences un alternatīvas*. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2006, 103.-114.lpp.
29. Pains un Gilmors!!!

Normatīvie akti un kultūrpolitikas dokumenti

30. ANO Bērnu tiesību deklarācija. Pieņemta 1959.gada 20.novembrī. Pieejams: <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/berndekl.htm> [skatīta 12.03.2016.]
31. ANO Bērnu tiesību konvencija. Pieņemta 1989.gada 20.novembrī. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150> [skatīta 12.03.2016.]

32. ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieņemta 1948.gada 10.decembrī.
Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija/> [skatīta 12.03.2016.]
33. Autortiesību likums. Pieņemts 2000.06.04. Pieejams:
<http://likumi.lv/doc.php?id=5138> [skatīts 10.04.2016.]
34. Baložu pilsētas kultūras nama nolikums. Apstiprināts 05.12.2013. Pieejams:
<http://parkulturu.lv/balozu-pilsetas-kulturas-nams> [skatīts 19.03.2016.]
35. Bērnu tiesību aizsardzības likums. Pieņemts 19.06.1998. Pieejams:
<http://likumi.lv/doc.php?id=49096> [skatīts 02.02.2016.]
36. Civillikums. Pieņemts 1937.gada 28.janvārī
Pieejams:<http://likumi.lv/doc.php?id=225418> [skatīts 10.03.2016.]
37. Filmu likums. Pieņemts 2010.gada 16.jūnijā. Pieejams:
<http://likumi.lv/doc.php?id=212399> [skatīts 10.04.2016.]
38. Izglītības likums. Pieņemts 1998.gada 29.10. Pieejams:
<http://likumi.lv/doc.php?id=50759> [skatīts 20.02.2016.]
39. Jūrmalas Kultūras centra nolikums. Apstiprināts 18.12.2009. Pieejams:
<http://www.jurmala.lv/docs/h09/d/h09d028.htm> [skatīts 19.03.2016.]
40. Kultūras institūciju likums. Pieņemts 30.10.1998. Pieejams:
<http://likumi.lv/ta/id/51520-kulturas-instituciju-likums> [skatīts 18.03.2016.]
41. Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam *Radošā Latvija*. Apstiprinātas 29.07.2014. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/dokumenti/planosanas_doc.html [skatīts 12.02.2016.]
42. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija „Latvija 2030”. Pieejams:
http://www.pkc.gov.lv/images/LV2030/Latvija_2030.pdf [skatīts 10.02.2016.]
43. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam. Pieejams:
<http://www.pkc.gov.lv/nap2020/latvija2030> [skatīts 18.02.2016.]
44. Liepājas kultūrpolitikas stratēģija 2009.-2014. Pieejams:
<http://www.liepaja.lv/page/3309> [skatīts 03.05.2016.]
45. Likums par pašvaldībām. Pieņemts 1994.gada 19.maijā. Pieejams:
<http://likumi.lv/doc.php?id=57255> [skatīts 25.03.2016.]
46. LNKC *Vadlīnijas pašvaldību kultūras centru darbībai*. Apstiprināts 29.09.2014.
Pieejams: <http://www.lnkc.gov.lv/par/sabiedribas-lidzdaliba/izstradats-metodiskais-materials-vadlinijas-pasvaldibu-kulturas-centru-darbibai/> [skatīts 15.01.2016.]

47. Mārupes kultūras centra nolikums. Apstiprināts 26.08.2009. Pieejams:
<http://www.marupe.lv/wp-content/uploads/2013/09/Marupes-Kulturas-nama-nolikums.pdf> [skatīts 16.01.2016.]
48. Nacionālā programma “Kultūra” (2000-2010). Pieejams:
http://www.km.gov.lv/lv/dokumenti/planosanas_doc.html [skatīts 20.02.2016.]
49. Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums. Pieņemts 2005.gada 16.jūnijā. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=111963> [skatīts 10.04.2016.]
50. Rīgas Plānošanas Reģions. *Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģija 2000-2020*. Aktualizēta 2008. Pieejams:
http://www.rpr.gov.lv/uploads/filedir/RPR%20strat/RPR_Att_strategija_2000_2020.pdf [skatīts 02.02.2016.]
51. Stopiņu novada dome. *Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam*. Apstiprināta 10.07.2013. Pieejams: <http://www.stopini.lv/lv/attistiba/attistibas-planosanas-dokumenti-un-normativie-akti/ilgtspejigas-attistibas-strategija-lidz-2030gadam> [skatīts 15.01.2016.]
52. Stopiņu novada dome. *Ulbrokas kultūras nama nolikums*. Apstiprināts 16.12.2015. Pieejams:http://www.stopini.lv/media/Kultura/Ulbrokas_kulturas_nama_Nolikums_16122015.pdf [skatīts 16.01.2016.]
53. Valsts kultūrpolitikas vadlīnijās 2006.-2015.gadam „Nacionāla valsts”. Pieejams:
http://www.km.gov.lv/lv/dokumenti/planosanas_doc.html [skatīts 20.02.2016.]
54. Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieejams:
<http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/vispcd.htm> [skatīts 10.03.2016.]

Elektroniskie resursi u.c.

55. Baklāne, Anda. *Rīga no Gaismas pils logiem*. Pieejams:
http://www.satori.lv/raksts/8666/Riga_no_Gaismas_pils_logiem
 [skatīts 20.04.2016.]
56. Burāne, Krista. *Dusmīgo tantīšu ēnā*. 2016.08.03. Pieejams:
http://www.satori.lv/raksts/10905/Krista_Burane/Dusmigo_tantisu_ena [skatīts 2016.26.03.]
57. Burāne, Krista. *Kāpēc bērni un jaunieši jāiesaista kultūras norisēs*. Prezentācija diskusijā „Kuš! Netraucē!” Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. 2016. 11.02. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.

58. Burnevica, Inta. „*Pilsētas svētku tradīcija Latvijā*”. Panelis „Pilsētas svētki – to plānošana un realizācija”. Prezentācija Otrajā Kultūras pasākumu forumā, Ventspils pilsētas domes Kultūras centrā. 2016.30.03.-02.04. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
59. Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapa. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/SP> [skatīts 14.03.2016.]
60. Erdmane, Baiba. „*Normatīvie regulējumi. Jaunumi.*” Prezentācija Otrajā Kultūras pasākumu forumā, Ventspils pilsētas domes Kultūras centrā. 2016.30.03.-02.04. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
61. Freimane, Aija. *Vecāku, sabiedrības, pasākumu producentu un organizatoru atbildība kultūras pasākumos ar bērnu auditoriju.* Prezentācija diskusijā „Kuš! Netraucē!” Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. 2016. 11.02. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
62. Fūrmanis, Roberts. „*NMP pasākumos*”. Prezentācija Otrajā Kultūras pasākumu forumā, Ventspils pilsētas domes Kultūras centrā. 2016.30.03.-02.04. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
63. Hermane, Agnese. *Kultūras pasākumu piedāvājums bērniem un jauniešiem Latvijā.* Prezentācija diskusijā „Kuš! Netraucē!” Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. 2016. 11.02. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
64. Hermane, Agnese. Diskusijas „Kuš! Netraucē!” Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. 2016. 11.02. *Kopsavilkums.* Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
65. Kļaviņa Ilze. „*Skatītājs vai patērētājs šodien un rīt.*” Prezentācija diskusijā „Kuš! Netraucē!” Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. 2016. 11.02. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
66. Ķestere, Leonarda. „*Latvijas simtgade*”. Panelis „*Latvijas lielie pasākumi 2017.-2018.*” Prezentācija Otrajā Kultūras pasākumu forumā, Ventspils pilsētas domes Kultūras centrā. 2016.30.03.-02.04. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
- 67.** Latvijas autoru biedrība “Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība” mājaslapa. Pieejams: <http://www.akka-laa.lv/> [skatīts 19.04.]
68. Latvijas digitālā kultūras karte. Pieejams: <https://www.kulturaskarte.lv/> [skatīts 14.03.2016.]
69. Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš un līdzdalība kultūras aktivitātēs 2007.-2014. Pētījumu dati un statistika. „Culturelab”, 2014, 78 lpp. Pieejams:

- <https://culturelablv.files.wordpress.com/2014/12/kulturas-paterins-web-versija-3-decembris.pdf> [skatīts 21.03.2016.]
70. Latvijas Leļļu teātra mājas lapa. Pieejams: <http://www.lelluteatris.lv/lv/4-teatris> [skatīts 15.04.2016.]
71. Latvijas Nacionālā kultūras centra mājas lapa. Pieejams: <http://www.lnkc.gov.lv/nozares/kulturas-centri/> [skatīts 10.01.2016.]
72. Latvijas Republikas Kultūras ministrijas mājaslapa. Pieejams: www.km.gov.lv [skatīts 20.12.2015.]
73. LR KM kultūras portāls. Pieejams: <http://www.kultura.lv> [skatīts 10.01.2016.]
73. Latvijas Republikas tiesībsarga mājaslapa. Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/> [skatīts 26.04.2016.]
74. Stopiņu novada mājaslapa www.stopini.lv [skatīts 29.01.2016.]
75. Remere, Santa. *Koncerts ar smurguli*. Pieejams: http://www.satori.lv/raksts/7976/Santa_Remere/Koncerts_ar_smurguli [skatīts 15.02.2016.]
76. Rubīns, Valdis. „*Publiku pasākumu atcelšana*”. Prezentācija Otrajā Kultūras pasākumu forumā, Ventspils pilsētas domes Kultūras centrā. 2016.30.03.-02.04. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
77. Tiešās pārvaldes iestāžu datubāze <http://tpi.mk.gov.lv/ui/> [skatīts 02.02.2016.]
78. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas mājaslapa. Pieejama: <http://www.bti.gov.lv/> [skatīts 13.04.2016.]
79. Voins, Valdis. „*Drošība pasākumos*”. Prezentācija Otrajā Kultūras pasākumu forumā, Ventspils pilsētas domes Kultūras centrā. 2016.30.03.-02.04. Glabājas I.Kalniņas personiskajā arhīvā.
80. Žagars, Juris. *Jārosina diskusija par bērniem koncertos*. Pieejams: <http://www.tvnet.lv/izklaide/notikumi/389589-juris-zagars-jarosina-diskusija-par-berniem-koncertos> [skatīts 20.03.2016.]

SUMMARY

The theme of master's thesis is „Cultural events for children in cultural centres of Latvia, in context of experience economics and cultural politics”. Theme is actual in context of cultural politics of Latvia, strategical working plan of Latvia's cultural centres and perspectives of cultural environment development. It is actual in longterm cross section and when estimating paying intensified attention to children target audience in culture events during last few years.

In master's thesis cultural centres, which are overseen by Latvia's municipalities, were estimated as multifunctional institutions, whose work is characterized also by organizing cultural events for children. In this paper assortment of ongoing cultural events for children in cultural centres of Latvia and various issues related to their organization was researched.

First aim of this paper is to prove, that various generic spectrum cultural events for children, in which diverse emotional experience can be gained, are organized in cultural centres of Latvia. Second aim of this paper is to follow to what degree events for children, organized by cultural centres of Latvia, correspond with guidelines that are included in planning documents of cultural politics.

In this paper was proven that cultural centres of Latvia, although being diverse as buildings and as legal institutions, more or less frequently organize cultural events for children, in whom children gain various, more often synthesized emotional experience. Cultural centres with their work contribute to development of cultural politics of Latvia, although specific work directions that are related with children as target audience are rare.

Latvijas kultūrpolitikas plānošanas dokumenti

Latvijas kultūrpolitikas plānošanas dokumenti līdz "Radošai Latvijai"

Bērnu pasākumu organizēšanu ietekmējošie normatīvie akti Latvijā

I Ārējie normatīvie akti		
1.1. Normatīvie akti, kas attiecas uz bērniem, viņu tiesībām, interesēm un prioritāri – uz bērnu drošību		
1.1.1.	Vispārējā cilvēktiesību deklarācija	Pieejams: http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/vispcd.htm
1.1.2.	Civillikums	Pieņemts 1937.gada 28.janvārī. Pieejams: http://likumi.lv/doc.php?id=225418
1.1.3.	ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija	Pieņemta 1948.gada 10.decembrī. Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija/
1.1.4.	ANO Bērnu tiesību deklarācija	Pieņemta 1959.gada 20.novembrī. Pieejams: http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/berndekl.htm
1.1.5.	ANO Bērnu tiesību konvencija	Pieņemta 1989.gada 20.novembrī. Pieejams: http://likumi.lv/ta/lv/starptautiskieligumi/id/1150
1.1.6.	Likums par pašvaldībām	Pieņemts 1994.gada 19.maijā. Pieejams: http://likumi.lv/doc.php?id=57255
1.1.7.	Bērnu tiesību aizsardzības likums.	Pieņemts 1998.gada 19.jūnijā. Pieejams: http://likumi.lv/doc.php?id=49096
1.2. Kultūras centru darbību reglamentējošie normatīvie akti		
1.2.1.	Likums par pašvaldībām	Pieņemts 1994.gada 19.maijā. Pieejams: http://likumi.lv/doc.php?id=57255

1.2.2.	Kultūras institūciju likums	Pieņemts 1998.gada 30.oktobrī. Pieejams: http://likumi.lv/ta/id/51520-kulturas-instituciju-likums
1.2.3.	Autortiesību likums	Pieņemts 2010.gada 6.aprīlī. Pieejams: http://likumi.lv/doc.php?id=5138
1.2.4.	Filmu likums	Pieņemts 2010.gada 16.jūnijā. Pieejams: http://likumi.lv/doc.php?id=212399
1.3. Normatīvie akti, kas attiecas uz publisko un izklaides pasākumu organizēšanu		
1.3.1.	Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums	Pieņemts 2005.gada 16.jūnijā. Pieejams: http://likumi.lv/doc.php?id=111963
1.3.2.	Par svētku, atceres un atzīmējamajām dienām	Pieņemts 1990.gada 3.oktobrī. Pieejams: http://likumi.lv/doc.php?id=72608
II Iekšējie normatīvie akti		
2.1.	Latvijas kultūras centru nolikumi	
2.2.	Latvijas pašvaldību saistošie noteikumi	
2.3.	Latvijas pašvaldību rīkojumi un lēmumi	
2.4.	Latvijas kultūras centru iekšējie noteikumi	

Latvijas kultūras centros notiekošo pasākumu bērniem žanriskais dalījums

Teātra izrādes bērniem	Leļļu izrādes
	Bērnu kolektīvu izrādes
	Tematiskās izrādes
	Interaktīvās izrādes
	Muzikālās izrādes
Muzikālas rotaļprogrammas	Rotaļprogrammas ar pasaku tēlu un animācijas filmu varoņu iesaistīšanos
	Latvisko tradīciju un rituālu apguves programmas
Radošās(izdomu) darbnīcas	
Koncerti, koncertlektoriji, koncertšovi, mūzikas festivāli	
Tradicionālie gadskārtu tradīciju pasākumi	Meteņdiena
	Jurģu diena
	Miķeļdiena
	Lieldienas
	Ielīgošanas un Līgo svētki
	Mārtiņdiena
Citi ikgadēji tradīciju pasākumi	Mātes dienai veltīts koncerts
	Ģimenes dienai veltīti pasākumi
	Bērnu svētki 1.jūnijā
	Novada/pagasta jaundzimušo sveikšana
	Bērņības svētki
	Zinību dienai veltīti koncerti
	Ziemassvētku egles iedegšanas pasākums
	Ziemassvētku “eglišu” pasākumi
Kino pasākumi bērniem	Animācijas filmas
	Mākslas filmas
	Dokumentālas filmas

Izstādes bērniem	Bērnu pulciņu izstādes
	Mākslas skolas audzēkņu izstādes
	Vizuālās mākslas studijas izstādes
Konkursi bērniem	
Cirka pasākumi	
Ballītes, diskotēkas bērniem	
Integrētie pasākumi	Pilsētas/novada svētki
	Jūras svētki

Respondentu saraksts

N.p.k.	Respondenti	Interviju vietas	Interviju laiks
1.	Madonas pilsētas kultūras nama kultūras pasākumu organizatore Aija Špure	Madonas pilsētas kultūras nams	08.03.2016.
2.	Ventspils pilsētas domes Kultūras centra pārstāvis, pasākumu bērniem organizators, producents Roberts Grinbergs	Ventspils pilsētas domes Kultūras centrs	30.03.2016.
3.	Ķekavas pagasta kultūras centra direktore Vēsma Ozoliņa	Ķekavas pagasta kultūras centrs	13.04.2016.
4.	Ķekavas pagasta kultūras centra māksliniece, noformētāja Marija Patmalniece	Ķekavas pagasta kultūras centrs	13.04.2016.
5.	Baložu pilsētas kultūras nama vadītāja Ilze Reinholce	Baložu pilsētas kultūras nams	13.04.2016.
6.	Iecavas kultūras nama direktore Alma Spale	Iecavas kultūras nams	14.04.2016.
7.	Iecavas kultūras nama ārējo sakaru koordinatore Ginta Cera	Iecavas kultūras nams	14.04.2016.
8.	Kultūras pils „Ziemeļblāzma” projektu vadītāja Arta Skudrēna	Kultūras pils “Ziemeļblāzma”	25.05.2016.
9.	Neatkarīgā profesionālā teātra „Teātris un Es” aktieris un režisors Armands Ekštets	Teātra klubs “Austrumu robeža”, Rīga	12.05.2016.
10.	„Ditas Balčus” teātra dibinātāja, režisore Dita Balčus	Kultūras telpa “3 MĀSAS”	24.05.2016.
11.	Aktrise Egija Silāre	Kultūras telpa “3 MĀSAS”	24.05.2016.

Interviju vadlīnijas

1. Iepazīstiniet, lūdzu ar sevi. Kādu novadu Jūs pārstāvat? Vai esat vienīgā kultūras institūcija novadā?
2. Vai Jūsu kultūras namā notiek pasākumi bērniem?
3. Vai Jūs organizējat izrādes bērniem?
4. Kurš nosaka ieejas maksu – kultūras nams vai paši mākslinieki?
5. Vai Jūsu pilsētā ir definētas konkrētas sociālās grupas, kurām ieeja bērnu pasākumos ir bez maksas?
6. Vai izrāžu piedāvātāji zvana paši, vai arī Jūs meklējat izrādes?
7. Vai Jūs kā kultūras nama vadītāja izvērtējat māksliniecisko piedāvājumu?
8. Kurus Jūs rekomendētu kā šobrīd labākos piedāvājumus Latvijas kultūras centriem?
9. Vai Jūs nodalāt bērnu kā skatītāju dažāda vecuma grupas?
10. Kādus vēl Jūs organizējat pasākumus bērniem?
11. Kādus tradicionālos pasākumus Jūs organizējat un cik lielā mērā tajos ir domāts par bērniem?
12. Vai Jūs organizējat Māmiņdienu koncertu?
13. Vai Jūs organizējat Bērnu svētkus 1.jūnijā, Starptautiskajā bērnu aizsardzības dienā?
14. Vai Jūs organizējat Bērniņu svētkus?
15. Vai jūsu pilsētā/novadā tiek organizēta jaundzimušo sveikšana?
16. Vai Jums notiek pilsētas/novada svētki?
17. Kā izpaužas Jūsu novada svētki – cik dienu pasākums tas ir?
18. Kādas aktivitātes bērniem notiek Ziemassvētkos?
19. Nu jau labu laiku gandrīz visā Latvijā notiek „Lielās egles iedegšanas” pasākumi. Vai Jūs arī to organizējat?
20. Tāpat pasākumi bērniem notiek gan kultūras nama telpās, gan brīvdabā?
21. Vai Jūsu kultūras namā darbojas mākslinieciskās pašdarbības vai interešu izglītības pulciņi bērniem?
22. Kādi bērnu pasākumi Jums notiek vairāk – ar novada iekšējo māksliniecisko resursu piedalīšanos vai pirktie ārpakalpojumi?
23. Vai pie Jums notiek arī citu iestāžu pasākumi bērniem? Kāds ir Jūsu viedoklis par mūsdienu bērnu disciplīnu?

Ilze Reinholce, Baložu pilsētas kultūras nama vadītāja

Iepazīstiniet, lūdzu ar sevi. Kādu novadu Jūs pārstāvat? Vai esat vienīgā kultūras institūcija novadā?

Esmu Ilze Reinholce, Baložu pilsētas kultūras centra vadītāja. Baložu pilsētas kultūras centrs atrodas Ķekavas novadā. Mūsu novadā darbojas trīs autonomas kultūras iestādes – Ķekavas pagasta kultūras centrs, Baložu pilsētas kultūras centrs un Daugmales pagasta kultūras centrs. Līdzās mums darbojas arī katras attiecīgās administratīvās vienības bibliotēka, muzejs (Ķekavā).

Vai Jūsu kultūras namā notiek pasākumi bērniem?

Tā kā bērni mums ir ļoti, ļoti daudz, tad pasākumi viņiem notiek, turklāt samērā regulāri. Mēs piedāvājam gan pasākumus, ko skatīties, gan pasākumus, kuros pašiem līdzdarboties. Jāatzīst, ka, līdzīgi kā visur Pierīgā, lielāka interese jūtama no pirmsskolas vecuma bērniem.

Vai Jūs organizējat izrādes bērniem?

Izrādes bērniem mēs organizējam samērā regulāri. Tās tiek organizētas rīta cēlienos darba dienās. Iemesls tam ir vienkāršs – brīvdienās un darbdienu vakaros vecāki nav īpaši aktīvi pasākumu apmeklētāji, līdz ar to mēs nevaram nodrošināt pietiekamu apmeklējumu. Teātra izrādes mēs nepērkam, viņi brauc ar savām biļetēm. Tā kā mūsu zālē ir 700 vietas, risku, ka varētu atnākt 30 līdz 50 cilvēki, neviena mākslinieciskā apvienība uzņemties nevēlas. Savukārt rīta cēlienos, savlaicīgi plānojot, mēs varam nodrošināt divas izrādes, sasniedzot jau minēto rādījumu, ka izrādi noskatās 700 apmeklētāji. Mēs sadarbojamies ar skolu un pirmsskolas izglītības iestādi, pie mums brauc arī Katlakalna bērni no skolas un bērnudārza. Ja ir labs piedāvājums, tas labprāt tiek izmantots. Tā ir vesela loģistika, kā tiek organizētas šīs rīta izrādes. Pirmā izrāde notiek pulksten deviņos, to apmeklē skolnieki. Plkst. 10.30 nāk pirmsskolas audzēkņi. Pavadošais personāls nāk bez maksas, bērniem par izrādi ir jāmaksā. Biļetes vienmēr tiek atdotas bērnu vecākiem. Tā ir obligāta prasība no kultūras centra kā par pasākumu atbildīgās institūcijas.

Kurš nosaka ieejas maksu – kultūras nams vai paši mākslinieki?

Ieejas maksu nosakām mēs. Tā kā mums patiešām ir ļoti daudz bērnu, mēs pastāvam uz biļetes cenu trīs eiro, lai visiem bērniem ir iespēja atnākt.

Vai Jūsu pilsētā ir definētas konkrētas sociālās grupas, kurām ieeja bērnu pasākumos ir bez maksas?

Nē, šādas grupas nodalītas nav. Ja kāds nāk un saka, ka ir problēmas, šis jautājums tiek izskatīts. Parasti teātrim nav iebildumi pret šādiem izņēmumiem, taču tas notiek ļoti retās situācijās. Savukārt, ja brauc cirks, viņi mums dod desmit bezmaksas ielūgumus. Mēs, savukārt, tos nododam sociālajam dienestam, kuri tad izvērtē ģimenes, kurām šos ielūgumus piešķirt.

Vai izrāžu piedāvātāji zvana paši, vai arī Jūs meklējat izrādes?

Nē, mums parasti piedāvājas izrāžu iestudētāji paši. Faktiski janvārī jau viss gads ir salikts. Mēs ar savām 700 vietām, divām izrādēm un lielo bērnu skaitu esam viņiem interesanti spēlētāji. Protams, tā nav vienmēr, jo bērni slimo, bet pamatā mēs divas izrādes nodrošinām.

Vai Jūs kā kultūras nama vadītāja izvērtējat māksliniecisko piedāvājumu?

Protams, es izsveru, kuras ir tās organizācijas, kuru produkti ir labi. Es vienmēr cenšos noskatīties izrādi, lai pēc tam varētu analizēt piedāvājuma kvalitāti.

Kurus Jūs rekomendētu kā šobrīd labākos piedāvājumus Latvijas kultūras centriem?

Šobrīd viens no labākajiem noteikti ir Armanda Ekšteta „Teātris un ES”. Viņa piedāvātajās izrādēs ir viss – ļoti laba aktierspēle, profesionālā līmenī nostrādāti tērpi, gaismas un ļoti labs menedžments. Nedaudz līmeni zaudējusi ir sia „Valmieras kinostudija”, kas pēkšņi ir atteikusies no profesionāliem aktieriem, par to pat lāgā nepabrīdinot. Izrāde „Rio” rudenī bija tāds neliels šoks. Ja organizācija pozicionē sevi kā labu produktu piedāvātāju, tādu mēs arī no viņiem gaidām. Protams, ka tas vienmēr ir tāds riskantais apsolījums, jo nekad neko lāgā nevar zināt. Atzinīgus vārdus varu teikt par Liepājas teātriem – Liepājas ceļojošais teātris „Maska”, Liepājas leļļu teātris un Jaunais Liepājas teātris. Ļoti laba bija Mārtiņa Eiheres projektu izrāde „Ziemas māja”. Tā

bija objektu izrāde, kur visi bērni tika iesaistīti izrādes veidošanā. Tā bija vien no retajām saturiski „dziļajām” izrādēm.

Vai Jūs nodalāt bērnu kā skatītāju dažāda vecuma grupas?

Jā, mēs to ņemam vērā. Piemēram, uz „Ziemas māju” tika aicināti piecgadnieki un sešgadnieki. No pirmsskolas izglītības iestādes aicinājām tikai sagatavošanas grupas bērnus. Turklāt visi bērni bija aicināti jau iepriekš nedaudz sagatavoties. Savukārt multiplikācijas filmu programma „Lupatiņi” bija vairāk centrēta uz pirmsskolas vecuma bērniem. Parasti es kā kultūras nama vadītāju informēju izglītības iestādes par pasākumu vēlamo vecuma mērķgrupu. Lai nav tā, ka bērni atnāk, un viņiem ir garlaicīgi vai neinteresanti.

Kādus vēl Jūs organizējat pasākumus bērniem?

Mēs rīkojam divus konkursus bērniem. Konkurss „Cālis” ir pirmsskolas vecuma bērniem, un parasti par to ir ļoti liela interese. Šogad mūsu konkursā piedalījās 31 bērns, kas priekš mūsu nelielās pilsētas ir daudz. „Cāļi” var piedalīties arī bērni „no malas”. Šogad pirmo reizi notika arī konkursa otrā kārtā, ko veidoja piecu bijušā Rīgas rajona novadu dalībnieki. Konkursa otrā kārtā notika Salaspilī, un katrs novads varēja sūtīt divus bērnus – katru savā vecuma grupā. Vecuma grupas ir 2-4 un 5-6 gadi. Aprīļa beigās mēs organizējam jau tradicionālo konkursu „Zvaigzne”, kas pozicionējams kā radošs konkurss skolas vecuma bērniem. Viņi var izpausties trīs dažādās jomās: dziesmā, instrumentu spēlē vai runā. Konkursa mērķis ir aicināt un mudināt bērnus kāpt uz skatuves. Savā laikā mums bija arī dejas kategorija, taču, paliekot aizvien mazāk dejojot gribētājiem, tā pamazām apsīka. Savukārt dziedāt bērni ļoti, ļoti grib un viņiem patīk to darīt. Turklāt dziedāt gribētājiem ir iespējas izvēlēties vienu no divām kategorijām – oriģināldziesmu vai tautasdziesmu.

Kādus tradicionālos pasākumus Jūs organizējat un cik lielā mērā tajos ir domāts par bērniem?

Mēs organizējam dažādus tradīciju pasākumus. Pārsteidzoši, ka pēc vairāku gadu mēģinājumiem organizēt Lieldienas, mēs tomēr esam no to svinēšanas atteikušies. Ļoti jauks parasti izvēršas Meteņu dienas pasākums. Tas parasti ir ļoti labi apmeklēts pasākums, kurš bērniem ļoti patīk. Šogad mēs cepām pankūkas. Parasti cienāties patīk visiem. Ja ir cienasts, un jo īpaši ja tas top uz vietas, svētki ir izdevušies. Meteņdienu

mēs svinam kultūras nama telpās, jo mums nav tāda liela kalna, kur mēs visi varētu aiziet. Tad arī uzreiz rodas grūtības pasākumu apskaņot. Meteņos mēs rīkojam tādu kā danču vakaru, kur sākumā ir neliela izrādīte par tautas tēmu vai tautas deju kolektīvu koncerts. Pasākuma otrajā daļā mēs mācāmies dančus. Arī bērni ļoti labprāt mācās dančus, jo viņiem patīk aktīvi iesaistīties un kustēties. Tātad Meteņos mums ir danči un pankūkas. Pie tradīciju svētkiem var pieskaitīt arī Miķeļdienu, lai gan mēs to svinam nedēļu ātrāk – „iemīķeļojam”. Īstajā Miķeļdienā mēs nevaram konkurēt ar pasākumu Brīvdabas muzejā, kur cilvēki labprāt dodas. „Iemīķeļošanā” mēs katru gadu vāram atšķirīgu zupu. Pasākums notiek skvērā pie kultūras centra. Ir dziesmas, dejas un atrakcijas. Visiem ļoti garšo zupa un ļoti patīk iesaistīties visās šajās aktivitātēs. Bērni piedalās atrakcijās, ir izsoles, dažādas meklēšanas un daudzi citi interesanti “knifi”. Mēs organizējam arī Jāņu ieskandināšanu. Nāk ģimenes ar bērniem un ļoti labprāt mācās latviskās rotaļas. Gribu atzīmēt, ka visos šajos pasākumos bērni ir ļoti, ļoti aktīvi. Taču nav tā, ka šie pasākumi būtu domāti tikai un vienīgi bērniem.

Vai Jūs organizējat Māmiņdienas koncertu?

Jā. Mātes dienai veltītajā koncertā piedalās mūsu bērnu kolektīvi. Tas parasti izvēršas kā ļoti skaists un mīļš koncerts.

Vai Jūs organizējat Bērnu svētkus 1.jūnijā, Starptautiskajā bērnu aizsardzības dienā?

Parasti mums ir sezonas noslēguma koncerts maija beigās, ar akcentu uz „bērnu rītu”. Tas notiek ārā, un paralēli tiek organizēts gadatirgus. Bērniem tiek nodrošinātas bezmaksas piepūšamās atrakcijas, lai viņi var izspēlēties. Protams, darbojas arī dažādas radošas darbnīcas. Koncertā piedalās visi mūsu kolektīvi, tā ir kā sezonas atskaite. Bērnu dārza un skolas kolektīvi parasti uzstājas rīta cēlienā. Kopumā tie izvēršas kā lieli, jauki svētki.

Vai Jūs organizējat Bērniņas svētkus?

Nē, tādi pie mums nenotiek.

Vai jūsu pilsētā/novadā tiek organizēta jaundzimušo sveikšana?

Diemžēl nē.

Vai Jums notiek pilsētas/novada svētki?

Jā. Mēs esam nonākuši pie slēdziena, ka novada svētki ir vajadzīgi. Vienīgā vieta, kur mums visiem satikties un pulcēties ir Ķekavā. To nosaka infrastruktūra. Tas viss ir ļoti rūpīgi jāsaplāno – kur būvēt skatuvi, kur būs viesmākslinieku telts, kur auto stāvvietas, kur tirgotāju zona utt. Tāda vieta Ķekavā ir tikai viena – Ābeļdārzs. Šogad notiks nu jau trešie novada svētki.

Kā izpaužas Jūsu novada svētki – cik dienu pasākums tas ir?

Novada svētki pie mums pārsvarā ir vienas dienas pasākums.

Kādas aktivitātes bērniem notiek Ziemassvētkos?

Agrāk mēs rīkojām Ziemassvētku koncertu vai eglīti bērniem, bet tagad vairs nē. Tagad to organizē Ķekavas novada sociālais dienests, un uz divām „Eglītēm” tiek aicināti tie bērni, kuri nemācās pašvaldības izglītības iestādēs. Būtībā arī no Ziemassvētku „Eglīšu” pasākumiem mēs atteicāmies, jo vecāki brīvdienās negrib nākt un kultūras namu kopā ar bērniem. Diemžēl mums nav tāds finansējums, lai varētu regulāri dotēt bērnu pasākumus.

Nu jau labu laiku gandrīz visā Latvijā notiek „Lielās egles iedegšanas” pasākumi. Vai Jūs arī to organizējat?

Jā, mēs iedezam eglīti. Tas notiek pie mūsu jaunā veikala. Protams, ka visu organizē pats kultūras nams – sagādā eglīti un izrotā to. Pasākumā piedalās mūsu bērnu kolektīvi. Tiek vārīta garšīga Ziemassvētku tēja. Parasti šo pasākumu apmeklē apmēram 50 cilvēki – bērni, vecāki, vecvecāki.

Tā tad pasākumi bērniem notiek gan kultūras nama telpās, gan brīvdabā?

Jā. Lai gan savas estrādes mums nav, kā jau iepriekš teicu, daudzi pasākumi notiek brīvdabā dažādos pilsētas teritorijas punktos.

Vai Jūsu kultūras namā darbojas mākslinieciskās pašdarbības vai interešu izglītības pulciņi bērniem?

Jā. Neskatoties uz to, ka visas izglītības iestādes piedāvā bērniem dažādus pulciņus un aktivitātes uz vietas, mēs arī to darām. Mums līdz ar to ir grūtāk konkurēt, jo mūsdienu

vakaros kūtrajiem vecākiem ir vieglāk un izdevīgāk, ja bērns jau dienas laikā izglītības iestādē visu ir apguvis un redzējis. Kultūras centrā darbojas pulciņi bērniem, kuru vadītājiem ir darba līgumi ar pašvaldību, sociālās garantijas, turklāt visi darbinieki ir apdrošināti. Dalība bērnu kolektīvos, kas darbojas kultūras namā, mūsu pilsētas bērniem ir bezmaksas. Tās ir tautiskās dejas, divi bērnu vokālie ansambļi un mākslas studija. Tātad trīs bezmaksas jomas. Paralēli tam pie mums strādā arī telpu nomnieki, kas vada interešu pulciņus bērniem. Tās ir sporta dejas un mūsdienu dejas. Neskatoties uz dalības maksu, ir vecāki, kas izmanto šo pakalpojumu. Tāpat mēs par simbolisku samaksu divas reizes nedēļā no rītiem piedāvājam muzikālās rotaļas maziem bērniem no 1,5 līdz 4 gadu vecumam. Šīs nodarbības patiešām ir ļoti pieprasītas.

Kādi bērnu pasākumi Jums notiek vairāk – ar novada iekšējo māksliniecisko resursu piedalīšanos vai pirktie ārpakalpojumi?

Domāju, ka tas varētu būt līdzvērtīgi – 50% pret 50%.

Vai pie Jums notiek arī citu iestāžu pasākumi bērniem?

Jā. Pie mums savus pasākumus rīko arī pašvaldības izglītības iestādes, Ķekavas novada sociālais dienests un atsevišķi uzņēmumi.

Kāds ir Jūsu viedoklis par mūsdienu bērnu disciplīnu?

Tas ir ļoti smags jautājums. Tā patiešām ir problēma. Mūsu dežurante regulāri aicina vecākus sekot līdzi saviem bērniem. Ir reizes, kad arī man nākas iesaistīties. Ļoti žēl, ka daži vecāki ir tik tuvredzīgi, nenosakot robežas bērnam, cik tālu var iet. Gadās dažādi brīnumi. Piemēram, vecāki priecājas, kā viņu bērns sit klavieru pedāli. Vienīgais veids, kā izmainīt dažu vecāku domāšanu, ir informēt viņus par attiecīgā remonta izmaksām. Arī tīra un sakārtota kultūras nama vide ir panākama nemitīgā cīņā ar bērnu uzvedības īpatnībā. Protams, ka kultūras namā ar bērniem notiek dažādi starpgadījumi, taču es uzskatu, ka tā tomēr ir vecāku atbildība, ja viņi nav pieskatījuši savu bērnu.

Armands Ekštets, aktieris, režisors un lugu bērniem autors, profesionālā nevalstiskā projektu teātra "Teātris un ES" dibinātājs

Kādu organizāciju Jūs pārstāvat?

Es pārstāvu profesionālo nevalstisko teātri „Teātris un ES”, kurā spēlē tikai un vienīgi profesionāli aktieri. Mūsu teātra darbība ir balstīta uz projektiem. Tātad izrāde – projekts. Mēs mēģinām vairāk strādāt ar tādām izrādēm, kas piesaistītu skatītāju jebkurā vietā un jebkurā laikā. Tāda ir mūsu izpratne par teātra jēgu šodien. Lielajiem akadēmiskajiem teātriem tomēr ir vairāk jāstrādā ar to auditoriju, kas nāk uz viņu teātra namu, turklāt viņiem vēl šī ēka ir arī jāapsaimnieko. Atšķirībā no akadēmiskā teātra, mēs esam viegli transportējams, saliekams, mobils teātris. Mēs varam viegli mainīt žanrus un formas. Mums ir ļoti viegli iegūt auditoriju. Tā ir mūsu teātra priekšrocība. Jo, kā zināms, teātris jau vēsturiski vienmēr ir bijis ceļojošs. Arī mums ir šis ceļojošā teātra statuss, jo šodien vairs nav uzstādījuma, ka teātrim ir obligāti jābūt savai skatuvei. Kā Eiropas telpa rāda, šodien teātris notiek jebkur – laukumā, pastā, bibliotēkā u.c. Šīs jaunās tendences redzamas arī Latvijā. Mūsu mērķis ir censties meklēt jaunus skatītājus, meklēt jaunas mērķauditorijas. Pašlaik mēs, protams, strādājam tikai ar izrādēm bērniem.

Cik sen „Teātris un ES” strādā ar bērnu izrādēm?

Mūsu pieredze darbā ar bērnu izrādēm ir nepilni trīs gadi.

Cik gada laikā Jūsu organizācijai top jauni projekti?

Sākotnēji gada laikā mūsu teātrim bija divi projekti, taču šobrīd mēs esam izauguši jau līdz septiņiem projektiem. Tātad reāli mēs jau esam repertuāra teātris, kurš mērķauditorijai vecumā no trīs līdz divpadsmit gadiem var rādīt visdažādākās izrādes.

Tātad jebkurš Latvijas kultūras centrs var lūgt Jums parādīt jebkuru no Jūsu septiņām izrādēm?

Jā, ir iespējams pasūtīt jebkuru no septiņām izrādēm. Mūsu darbībā mēs ļoti cenšamies izvērtēt un analizēt atgriezenisko saiti. Veidojot jaunu projektu, mēs komunicējam ar to mērķauditoriju, kura nāk uz mūsu izrādēm. Mēs vai nu sazināmies ar viņiem sociālajos tīklos, vai arī veicam sarunas tūlīt pēc izrādes, veidojot tiešo saskarsmi ar skatītāju. Līdz ar to mēs iegūstam ļoti daudz informācijas, uzzinām daudzas lietas, kas mums būtu jāuzlabo, vai nu arī jāievieš kaut kādi jauninājumi savā darbībā vai konkrētajā izrādē.

Kas ir Jūsu sadarbības partneri? Vai tie ir tikai Latvijas kultūras centri vai arī Latvijas izglītības iestādes?

Sākot savu darbību, mēs sadarbojamies vienīgi ar Latvijas kultūras centriem un lielo pilsētu koncertzālēm. Rīga tika atstāta novārtā, izņemot kultūras telpu „Austrumu Robeža”, kas ir mūsu pats sākumu sākums, un kur mēs spēlējam savas izrādes arī šodien. Mēs esam eksperimentējuši un rādījuši izrādes arī pirmsskolas izglītības iestādēs un skolās divu mērķu vadīti. Pirmais mērķis ir bijis redzēt „tīrās auditorijas” reakciju, kur bērni nav kopā ar vecākiem. Otrais mērķis ir bijis ieinteresēt to auditoriju, kura ir kūtā un nenāk uz izrādēm kultūras centros. Tādējādi, sevi reklamējot, mēs cenšamies arī kultūras centriem piesaistīt jaunu auditoriju. Bet galvenais mūsu sadarbības partneris, protams, ir Latvijas kultūras centri.

Cik bieži Jūs rādāt izrādes Latvijas kultūras centros?

Vidēji mēs spēlējam četras līdz piecas izrādes nedēļā. Tātad mēnesī mēs parādam apmēram 20 izrādes. Tas, protams, ir sezonas ietvaros – rudenī, ziemā un pavasarī.

Cik liels ir bijis Jūsu izbraukuma izrāžu reģionālais spektrs? Vai esat bijuši visos Latvijas kultūrvēsturiskajos novados?

Jā, mēs apbraukājam visu Latviju, pateicoties savai tehniskajai mobilitātei. Mūsu bāze ir Rīgā, un mēs varam ļoti ātri aizbraukt uz jebkuru Latvijas kultūras centru. Tālākā vieta, kur nesen mēs bijām, ir Ludza.

Vai ir kultūras centri, ar kuriem Jums izveidojusies īpaši intensīva sadarbība?

Parasti mēs kultūras centru apciemojam divas reizes gadā – rudenī un pavasarī. Vairāk par šīm divām reizēm mēs necenšamies braukt, īpaši, ja tas attiecas uz tālākām distancēm. Tā tomēr aktieriem ir milzīga slodze – nospēlēt izrādi un izbraukāt turp un atpakaļ. Bet kopumā kādi 70 procenti Latvijas kultūras centru ir mūsu pastāvīgie klienti. Bet tas nozīmē arī to, ka viņi no mums gaida atkal un atkal kaut ko jaunu. Kopumā mums veidojas ļoti pozitīva pieredze un sadarbība.

Vai Jūsu izrādēm ir uzstādīti bērnu vecumu ierobežojoši kritēriji?

Jā, savas izrādes mēs cenšamies iedalīt, vadoties no bērnu psiholoģiskās uztveres īpatnībām. Mums ir svarīgi, lai bērns redzēto spēj uztvert, lai viņiem tas nav sarežģīti. Mums ir izrādes pirmsskolas vecuma un pirmo klašu bērniem. Nākamā grupa ir sintezētas izrādes pirmsskolas izglītības iestāžu sagatavošanas klašu grupām un skolu pirmajām divām klasītēm. Bērnu uztveres īpatnības ļoti strauji mainās. Ir ļoti liela atšķirība, kā viņi uztver informāciju bērnudārzā un skolā. Tas ir ļoti sarežģīts process. Mēs cenšamies strādāt, lai vēl precīzāk izprastu šīs atšķirīgās auditorijas. Mēs domājam arī par to auditoriju, kas jau ir sarežģītāka, kuriem jau ir 10-11 gadi. Šie bērni īstenībā teātri tā īsti jau vairs negrib apmeklēt. Tā ir kritiskā josla arī visiem lielajiem akadēmiskajiem teātriem. Šī ir tā mērķauditorija, kuru vairāk interesē citas lietas, viņi aizraujas ar citiem mākslas veidiem. Viņiem teātris liekas nepiemērots vai neinteresants. Neesmu šajā ziņā veicis pētījumus, tādēļ grūti būs precīzi atbildēt. Diemžēl bērniem, kuri mācās sestajā klasē un augstāk, mums līdz šim nav bijis laiks izveidot konkrēto piedāvājumu.

Kad biežāk notiek Jūsu izrādes Latvijas kultūras centros – darbdienu vakaros vai brīvdienās?

Jāsaka, ka situācija ir ļoti dažāda. Mēs esam novērojuši, ka kultūras centri šajā ziņā atrodas meklējumos. Tā kā kultūras centru viens no pamatuzdevumiem ir mēģināt pulcināt visas auditorijas pie sevis, viņiem ir jāpēta konkrētās vietas iedzīvotāju īpatnības, reizēm tās jāmaina. Mērķauditorija, kas dzīvo Rīgā vai Pierīgā, labprāt nāk uz

piektdienas vakaru seansiem. Ja tā ir attālāka vieta, tad vērā jāņem vairāki faktori - iedzīvotāju skaits un konkrētās pilsētas vai ciemata kultūras tradīcijas. Kā jau teicu, ir kultūras centri, kuri cieši sadarbojas ar savu pašvaldību izglītības iestādēm un piedāvā šīm mērķauditorijām izdevīgākos laikus, kas parasti ir darbdienu rītos. Taču ir arī tādi Latvijas kultūras centri, kuri meklē šos vakara un brīvdienu formātus.

Vai Jums notiek izrādes vasaras mēnešos?

Vasarās mūsu izrādes parasti notiek pilsētas svētku ietvaros. Līdz šim mēs neesam startējuši ar lielo masku šoviem, jo ir citas organizācijas, kas to dara. Tomēr, izvērtējot viņu bieži vien nemainīgo sniegumu, mēs sapratām, ka konkrētā niša ir samērā brīva. Mēs plānojam piedāvāt kvalitatīvus koncertšovus bērniem, kur piedalītos lielās lelles, atbilstošas tam standartam, kas visā Eiropas telpā šodien ir vajadzīgs. Tas ir producenta darbs – padarīt savus varoņus zināmus, populārus, atpazīstamus. Jo viņi būs atpazīstamāki, jo bērns ātrāk gribēs viņus satikt.

Vai pašvaldību kultūras centri apmaksā Jūsu izrādes vai arī Jūs braucat ar savām biļetēm?

Tā ir diskutabla tēma, jo situācija Latvijā ir ļoti dažāda. Ir vairāki sadarbības modeļi – izrādi apmaksā vietējā pašvaldība, mēs braucam ar savām biļetēm vai arī trešais variants – mūsu biļetes, bet pašvaldība sedz zināmu riska procentuālo ieņēmumu daļu. Jo lielākā mērā izrādi dotē pašvaldība, jo vairāk viņi ir biļešu ieejas cenu noteicēji un parasti cenšas, lai šīs cenas nebūtu pārāk augstas. Ir lielākas pilsētas, kur ir iedibinātas teātra apmeklējuma tradīcijas vai ir izveidojusies mūsu teātra atpazīstamība. Tur, protams, var atļauties likt jau mazliet augstāku ieejas maksu.

Vai Jūsu izrādēs bērni gūst „aktīvo” vai „pasīvo” pieredzi?

Savās lielajās izrādēs mēs veidojam tā saucamo „ceturto sienu”, jo tajās darbojas daudzi izteiksmes līdzekļi, kas ir iespaidīgi jau paši par sevi un spēj noturēt bērnu uzmanību. Tas jau izrādē arī ir pats galvenais – spēt ieinteresēt skatītāju visas izrādes garumā. Un

ne tikai ieinteresēt, bet arī viņam kaut ko izstāstīt un radīt sirsnīgā paliekošu sajūtu gan izrādes laikā, gan pēc tās. Kā jau teicu, lielajās izrādēs mēs varam vairāk manipulēt ar gaismu, tērpiem, scenogrāfiju, mūziku un dažādiem efektiem. Ja ir mazākas izrādes, tur ir jāstrādā ar citiem izteiksmes līdzekļiem. Bet pārsvarā mums gandrīz tikpat kā nav tādu izrāžu, kur būtu šī „ceturtnā siena”. Mūsu mērķauditorija vairāk vai mazāk ir iesaistīta visu mūsu izrāžu darbībā. Mēs jau iepriekš izdomājam un paredzam, kāda varētu būt bērnu iespējamā reakcija. Ir bijuši, protams, arī gadījumi, kad mums nākas mainīt izrādes sižetisko līniju, jo skatītāju ietekme ir tik liela, ka nevari vairs tālāk virzīt to, ko esi dramaturģiski iecerējis. Mums ir izrādes, kurās mēs ļaujam bērniem piedalīties. Viņi nāk uz izrādi, mēs viņus tajās integrējam. Bērni ne tikai atrodas zālē, bet it kā palīdz izrādes varoņiem atrisināt sižetisko līniju. Jāsaka, ka šie mēģinājumi līdz šim ir bijuši ļoti veiksmīgi. Protams, ievērojot to, ka nedrīkst bērnam ļaut tik daudz, lai tas nojauktu visu izrādes dramaturģisko uzbūvi. Pateicoties šai interaktivitātei, mēs varam eksperimentēt, meklēt, analizēt un īstenot jaunus mākslinieciskos paņēmienus. Noturēt bērna uzmanību ir ļoti grūti, jo bērns atšķirībā no pieaugušajiem tomēr ir visgodīgākais skatītājs. Tikko kā viņam kļūst garlaicīgi, bērna kontakts ar aktieri momentā zūd, sākas skaļš sarunas un citas blakus nodarbes. Līdz ar to tas ir milzīgs izaicinājums veidot izrādi šai konkrētajai mērķa grupai. Runājot par intereses noturēšanu, mēs nesacenšamies ar viņu planšetdatoriem un datorspēlēm, mēs vienkārši ņemam vērā viņu ātro informācijas apstrādes modeli. Mēs necenšamies aizstāt teātri ar kaut ko, kas būtu spekulatīvi līdzīgs šai te modulāciju spēlei. Lai noturētu bērna uzmanību, nepieciešams integrēt iekšā maksimāli daudz notikumus un darbības. To arī mēs cenšamies darīt, veidojot savu izrāžu sižetiskās līnijas, lai bērniem izrāde visu laiku būtu saistoša. Cenšamies, lai visu laiku būtu jūtama dramatiskā peripetija „kas būs tālāk”.

Kā Jūs izvēlaties savu projektu tēmas? Vai tās ietekmē bērnu mērķauditorijas iemīļoto animācijas filmu varoņi?

Mēs cenšamies neietekmēties no animācijas filmām, it īpaši no tām, kuras bērni skatās šodien. Eiropā nepārprotami dominē amerikanizētā popkultūra un tādi milzīgie monstri kā Disnejs (*Disney*), Piksars (*Pixar*) utt. Mūsu Latvijas alternatīvā multiplikācija būtībā ir pazudusi, īpaši tā, kas bija 70.-80.gados. Mūsdienās populārās animācijas filmas ir veidotas jau kā pavisam cita modeļa produkti. Tajās vairs neeksistē laiks pēctecībā, ar to

saprotot loģisku sižetisko attīstību. Tajās ir daudz mirkļi, kad tiek mainīti laiki un telpa. Mazam bērnam šādos apstākļos ir grūti orientēties, bet viņus aizrauj ar asiem notikumiem, ar interesantiem personāžiem un atraktīvām, provokatīvām izdarībām. Teātris nevar darīt to pašu, un tas arī nav teātra uzdevums – konkurēt ar animāciju. Mēs cenšamies analizēt izrādes laika amplitūdas informatīvo nogriezni un darām visu, lai šis informatīvais blīvums būtu piesātināts, bet tajā pašā laikā arī attīstošs. Mēs teātra dramaturģiju nedaudz sintezējam ar kino dramaturģiju, mēģinām ietvert izrādē labas “*action*” filmas dramaturģiskos elementus. Runājot par tēmu izvēli, mūsu teātri veidojam tikai savu autoru izrādes un tikai savu autoru dramaturģiju. Ja arī mēs paņemam kādu tēmu no klasikas, tā ir tikai tēma.

Jūsu domas par mūsdienu bērnu disciplīnu, jo daudziem Latvijas kultūras centru vadītājiem tā ir sāpīga problēma pasākumu norises laikā.

Problēmas ir un nevar izlikties, ka tās neeksistē. Tās izpaužas ģimenēs, skolās un, protams, arī teātrī. Bērni nāk uz izrādi, ņemot līdzi mobilos telefonus un planšetdatorus. Viņi ir pieraduši atrasties kopā ar tiem visu laiku. Arī skolās garajos starpbrīžos visa klase skatās savos mobilajos telefonos. Tā ir šodienas ikdiena, un ar to cīnīties ir bezjēdzīgi. Lielākā problēma ir mūsdienu informācijas pārbagātība. Neviens, pat zinātnieki, nespēj pateikt, kāds būs šīs milzīgās, nu jau nekontrolējamās informācijas plūsmas pēcefekts. Tas, ko kultūras centri varētu darīt, ir - ļoti pārdomāti selekcēt kultūras produktu piedāvājumus un izvēlēties tos, kas spēj piesaistīt bērnu uzmanību un var nodrošināt viņiem kaut ko alternatīvi jaunu, māc ar bērniem sarunāties un prot ierādīt viņiem jaunas vērtības. Gan kultūras centru vadītājiem, gan aktieriem un režisoriem ir jāmeklē un jāeksperimentē, meklējot tiešāko ceļu uz mazo skatītāju. Gan vieniem, gan otriem ir jāspēj radīt skatītājos pavisam cita interese un varbūt pat pasaules redzējums. Zinu, ka arī bez mums ir ļoti daudz jaunu, talantīgu, atraktīvu aktieru un režisoru, kuri par to domā, meklē un eksperimentē. Piemēram, „Dirty Deal Teatro” piedāvā ļoti interesantus projektus. Jo tikai eksperimenta ceļā mēs varam noskaidrot šo tiešo ceļu uz mazo skatītāju. Ideāli, ja teātris var izveidot savu eksperimentālo laboratoriju un veidot izrādi, kas būtu nevis interaktīvā, bet eksperimentālā izrāde. Pasaulē šodien valda sintēzes māksla. Piemēram, cirks vairs nav cirks, tas ir cirks, mūzikls un šovs vienlaicīgi. Kā teica Renē Dekarts: „Tēze – antitēze – sintēze”. Mums šāda eksperimentālā laboratorija pašlaik top, un mēs tajā ceram atrast kaut ko pilnīgi jaunu, lai gan mums kā veidotājiem, gan kultūras centru vadītājiem būtu interesanti

paskatīties, kāda būs bērnu reakcija uz šo te jauno. Mums ir svarīgi, lai jaunais eksperiments gan bērnos, gan pieaugušajos radītu pilnīgi citu, izmainītu interesi. Lai viņiem ir intriga atnākt un paskatīties.

Vai Jūs apmeklējat arī citu organizāciju piedāvātās izrādes bērniem?

Tā ir obligātā literatūra. Es pats personīgi visu mūžu esmu strādājis ar bērnu auditoriju. Mana pirmā darbavieta bija Bērnu un jauniešu raidījumu redakcija, kur es veidoju savus autorraidījumus „Maisā”, „Pekšņi” un „Superpuika”. Kopš tā laika man nevienu brīdi nav pārtrūkusi saikne ar bērnu mērķauditoriju. Man pašam arī ir bērni, tādēļ zinu, ko viņi „ēd” un ar ko viņi reāli “dzīvo”. Man ir arī sava TV darbnīca pamatskolā „Rīdze”, kur es iepazīstu bērnu domāšanu un psiholoģiju. Mācos, kā var noturēt bērnu uzmanību un kā viņi var noturēt uzmanību saviem vienaudžiem.

Tā kā apmeklējat citu organizāciju pasākumus bērniem, droši vien varat piekrist lielākā vairuma Latvijas kultūras centru vadītāju viedoklim par mākslinieciski augstvērtīga un daudzveidīga piedāvājuma bērnu auditorijai trūkumu. Kādēļ tas tā ir?

Situācija ir ļoti vienkārša. Mēs dzīvojam šodien un rītdiena pienāk jau pavisam cita. Šajā informācijas laikmetā pēdējo desmit gadu laikā pasaule ir tik strauji mainījusies, kā nav mainījusies pēdējo piecdesmit gadu kopumā. Straujā attīstība notiek katru dienu un pie tā mums ir jāpierod. Šodienas situācijas kontrolētāji ir tie cilvēki, tās ģimenes, kas spēj adaptēties. Tie, kas māk atrast laiku saviem bērniem, māk viņos ieaudzināt sev svarīgas un izstrādātas vērtības un cenšas bērnus ieinteresēt dažādās norisēs. Runājot par māksliniecisko piedāvājumu, ir tādi cilvēki, kas ir atraduši kaut ko labu, un tā viņi šo labo piedāvā gadus desmit, divdesmit, piecdesmit. Un viņi tic, ka nekas nav mainījies, lai gan patiesībā viss jau ir mainījies desmit līdz piecpadsmit reizes. Kāpēc viņi negrib mainīties un meklēt ko jaunu, lai paliek viņu pašu ziņā. Teātrim šodien ir jāiet mazliet pa priekšu. Teātrim ir jāmeklē jaunas tēmas, jāinteresējas, jābraukā pa pasauli. Teātris mūsdienās līdzinās Tālavas taurētājam, kurš brīdina, kas notiks, ja mēs tuvākajā laikā nedarīsim to vai citu. Ja teātris kļūst tikai par izklaidētāju vai popkultūru, kurš vai nu mēģina izdabāt bērniem vai glābj savu eksistenci, tad ar to arī visam tiek pielikts punkts. Lai mākslinieks saglabātu savu profesionalitāti, viņam vispirms ir

jāinvestē sevī – jābūt veselam, enerģiskam, visu laiku jāmacās un jāredz, kas notiek citur pasaulē. Tikai investējot sevī mēs labāk izpratīsim, kas ir jāmaina mākslinieciskā piedāvājuma saturā, lai izrādes būtu vēl veiksmīgākas un bērniem būtu interesanti tās skatīties.

Kāds ir Jūsu viedoklis par tēmu „pasākumi bērniem Latvijas kultūras centros”?

Ir vērtības, kas strādā un strādās vienmēr - šeit un tagad, vakar un rīt. Bet ir tādi virzieni, kur tomēr ir jāmeklē kaut kas jauns. Tas ir kultūras speciālistu galvenais uzdevums – saredzēt un atrast jauno, būt atvērtam pret inovāciju. Visi kultūras darbinieki ir atraktīvi, radoši un jauki. Tas ir fenomens, ka mēs tik daudz dziedam, dejojām, spēlējam. Taču kultūras centra vadītājam ir jābūt mākslinieciskās daļas ekspertam. Nenoliegšu, ka daudzviet Latvijas kultūras centros tā tas arī ir. Viņam ir jāpārzina kvalitatīvais un nekvalitatīvais kultūras produkts. To var noteikt pēc ieteikumiem, recenzijām, personiskās pieredzes, savu kolēģu pieredzes, medijos pieejamās informācijas. Jo tik tiešām ir tik daudz organizāciju, kuras strādā ar ļoti nenopietnu attieksmi pret bērniem. Man tas sāp, turklāt tas rada milzīgi lielu apdraudējumu profesionālajam teātrim. Bet tas jau ir valsts kultūrpolitikas līmeņa jautājums. Kultūrai un izglītībai ir jābūt ciešā sasaistē. Mākslinieciskajai kvalitātei ir jābūt primārajai pasākumu organizācijas procesā.

Kultūras centru darba plāni**Ulbrokas kultūras nams**

Adrese	Stopiņu novads, Ulbroka, Institūta iela 1b, 2130
Tālrunis	28642344
E pasts	kulturaulbroka@inbox.lv
Informācija par kultūras centru pieejama:	http://www.stopini.lv/lv/pasvaldiba
Informācija par kultūras pasākumiem pieejama:	http://www.stopini.lv/lv/kultura/kulturas-pasakumi-stopinu-novada

Ulbrokas kultūras nama organizētie pasākumi bērniem 2015.gadā

Nr. p.k.	Datums	Laiks	Pasākums
1.	11.02.	16.00	Latvijas mūzikas skolu akordeonistu festivāls
2.	21.02.	12.00	Izrāde bērniem „Var gadīties, ka atgadās...” Liepājas ceļojošais leļļu teātris „Maska”
3.	7.03.	18.00	Ulbrokas Mūzikas un mākslas skolas pedagogu koncerts „Deja mūzikā”
4.	11.03.	14.00	Ulbrokas Mūzikas un mākslas skolas pianistu klases audzēkņu koncerts
5.	13.03.	18.00	Ulbrokas mūzikas un mākslas skolas kokles klases audzēkņu koncerts
6.	14.03.	12.00	Leļļu izrāde „Upe” Ceļojošais Leļļu teātris
7.	21.03.	12.00	Izrāde bērniem „kas par traku, tas par traku...” „Ditas Balčus teātris”

8.	28.03.	10.00	Alvila Altmaņa dziesmu konkurss „Ulbrokas vālodzīte”
9.	01.04.	18.00	Koncerts „Johaidī! Var arī tā!” Ulbrokas Mūzikas un mākslas skolas pūšaminstrumentu un sitaminstrumentu klašu audzēkņu un pedagogu koncerts
10.	05.04.	13.00	Lieldienu pasākums lieliem un maziem
11.	17.04.	18.00	UMMS vijoles spēles klases audzēkņu koncerts
12.	18.04.	12.00	Izrāde bērniem „Dusmīgie putni” Valmieras teātra aktieri un Rīgas viesmākslinieki
13.	20.04.	19.00	Koncerts „Pretī pavasarim” Ulbrokas Mūzikas un mākslas skolas akordeona klases audzēkņi un akordeonistu ansamblis „Akcents”
14.	09.05.	14.00	Koncerts „Manai mīļai māmiņai”
15.	23.05.	13.00	Ulbrokas Mūzikas un mākslas skolas izlaidums
16.	29.05.	18.00	Ulbrokas Mūzikas un mākslas skolas noslēguma koncerts
17.	31.05.	14.00	Koncerts „danco lieli, danco mazi”
18.	01.06.	16.00	Bērnu svētki Stopiņos
19.	01.06.	18.00	Izrāde bērniem „Nezinīša piedzīvojumi” Ulbrokas bērnu teātra studija
20.	13.06.	19.00	Koncerts „Dziesma un deja manam novadam”
21.	18.07.	11.00	Izrāde bērniem „Kliņķīša piedzīvojums” Liepājas ceļojošais leļļu teātris „Maska”
22.	01.08.	12.00	Izrāde bērniem „Pepija Garzeķe” Ditas Balčus teātris
23.	15.08.	12.00	Svētku pasākums „Ulbrokas ezera diena”
24.	16.08.	12.00	Bērniņas svētki Rūķi no „Čučumuižas”
25.	22.08.	11.00	Muzikāla izrāde „Burvju skaitļi” Andris Ērglis VEF KP bērnu vokālais ansamblis „Momo”

			Deju grupa „Ritms”
26.	10.10.	12.00	Interaktīva izrāde „Sunītis un kaķīte” „Teātris un ES”
27.	03.12. 04.12.	18.00	Gaismiņu iedegšana Stopiņu novada ciematu eglītēs kopā ar Rūķenīti un Minionu no „Pasaku nama”
28.	26.12.	11.00	Muzikāla izrāde „ledus valstības noslēpums” „Pasaku nams”
29.	28.12.	15.00 18.00	„Čučumuižas Ziemassvētku pasaka”
30.	28.12.	16.00 18.00	Muzikāla rotaļprogramma kopā ar „Pārsteigumu karuseli”

Baložu pilsētas kultūras nams

Adrese	Ķekavas novads, Baložu pilsēta, Skolas iela 4, LV-2112
Tālrunis	26551966
E pasts	ilze.reinholce@kekava.lv
Informācija par kultūras centru pieejama:	http://parkulturu.lv/balozu-pilsetas-kulturas-nams
Informācija par kultūras pasākumiem pieejama:	http://parkulturu.lv/pagasts/visi/afisas

Baložu pilsētas kultūras centra organizētie pasākumi bērniem 2015.gadā

Nr. p.k.	Datums	Pasākums
1.		Metēdienes pasākums: Edgars Lipors Muzikāla izrāde pirmsskolas un sākumskolas bērniem „Koklītes ceļojums”, danči, pankūkas
2.	25.02.	„Trīs sivēntiņi un Cūkmens” („Svētki&Festivāli”)
3.	11.03.	„Dusmīgie putni” (sia „Valmieras kinostudija”)
4.	28.03.	Konkurss „Baložu Cālis 2015”
5.	08.04.	Kino programma bērniem „Multenītes pavasarī”
6.	18.04.	Konkurss „Zvaigzne 2015”
7.	22.04.	„Puteklīša piedzīvojumi” (Jaunais Liepājas teātris)
8.	08.05.	„Raibā pupa” Mātes dienas koncerts (Varis Vētra)
9.	09.05.	Mātes dienas koncerts „Pie māmiņas es uzaugu”
10.	12.05.	„Manas bērniņas mīļākās multenītes”
11.	15.05.	PII „Draugu namiņš” Mātes dienas koncerts
12.	16.05.	Koncerts „Pavasara noskaņas”

13.	29.05.	PII „Avotiņš” pasākums
14.	30.05.	Koncerts „Agru rītu saule lec”
15.	17.06.	Jāņu ielīgošana, rotaļu darbnīca
16.	19.09.	„Miķeļdienu sagaidot”
17.	08.10.	„Detektīvi minjoni” (sia „Valmieras kinostudija”)
18.	01.11.	Cirks „Sollaris” (V.Boldinas, LT)
19.	04.11.	„Misija Krokodils” („Teātris un Es”)
20.	26.1.	„Ziemas māja” („Nomadi”)
21.	12.12.	„Energoceltnieks” bērnu eglīte
22.	13.12.	Dokumentālā filma „Prāta Vētra: starp krastiem”
23.	17.12.	„Raibā pupa” bērnu eglīte
24.	19.12.	Bērnu Ziemassvētku eglīte „Sapņu rūķi”
25.	19.12.	Ziemassvētku koncerts „Reiz Ziemassvētkos”

Garkalnes novada kultūras nams „Berģi”

Adrese	Brīvības gatve 455, Rīga, LV-1024
Tālrunis	6780 0933
E pasts	madara.krieva@garkalne.lv
Informācija par kultūras centru pieejama:	http://www.garkalne.lv/kultura/kontakti/
Informācija par kultūras pasākumiem pieejama:	http://www.garkalne.lv/kultura/kontakti/ http://www.garkalne.lv/kultura/kontakti/

Garkalnes novada kultūras nama „Berģi” organizētie pasākumi bērniem 2015.gadā

Nr. p.k.	Datums	Laiks	Pasākums
1.	01.03.	11.00	Edgars Lipors Muzkāla izrāde pirmsskolas un sākumskolas bērniem „Koklītes ceļojums”
2.	06.04.	11.30	Lieldienu pasākums
3.	10.05.	12.00	Mātes dienai veltīts koncerts „Ja Tu man esi blakus”. Piedalās bērnu vokālais ansamblis „Skudriņas” un bērnu deju kolektīvs „Pasaciņas”
4.	14.05.	18.00	Ģimenes dienai veltīts koncerts „Vecāku sirds tūkstoš krāsās mirdz...” Ielūdz BMMP kolektīvs
5.	15.05.	18.00	Garkalnes Mākslu un vispārizglītojošās vidusskolas interešu izglītības pulciņu un mūzikas programmas audzēkņu Ģimenes dienai veltīts koncerts „Klau, kā smaržo pavasaris”
6.	17.10.	11.00	Izrāde bērniem „Misija Krokodils” (Teātris un ES”)
7.	21.11.	11.00	Izrāde bērniem „Detektīvi Minjoni” (Valmieras teātra aktieri un viesmākslinieki)
8.	12.12.	17.00	Ikgadējs pasākums bērniem ar vecākiem „Manam draugam miedziņš nenāk” Piedalās bērnu vokālais ansamblis „Skudriņas”, bērnu deju kolektīvs „Pasaciņas”, TAD „Ugunčiņa”
9.	20.12.	16.00	Ziemassvētku eglīte Garkalnes novada bērniem: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Izrāde „Ziemassvētki Madagaskarā” ✓ Izdomu darbnīcas ✓ Atrācijas, radošas un smieklīgas rotaļas ✓ Ziemassvētku vecītis

Iecavas kultūras nams

Adrese	Rīgas iela 18, Iecava novads, LV-3913
Tālrunis	63941234
E pasts	iecavaskn@gmail.com
Informācija par kultūras centru pieejama:	http://www.iecava.lv/lv/kultura/kulturas-nams/
Informācija par kultūras pasākumiem pieejama:	http://www.iecava.lv/lv/kultura/kulturas_nama_pasakumi/

Iecavas kultūras nama organizētie pasākumi bērniem 2015.gadā

Nr.p.k.	Datums	Laiks	Pasākums
1.	08.02.	12.00	Meteņdienas pasākums
2.	31.03.	19.00	Cirka šovs "Aqua Show Smile"
3.	01.04.	19.00	
4.	02.05.	11.00	Konkurss "Cālis 2015"
5.	30.05.	14.00	"Mazie dziesmu un deju svētki"
6.	20.06.	12.00	Ielīgošanas svētki
7.	27.06.	19.00	Starptautiskā folkloras festivāla "Baltica 2015" ieskaņas koncerts
8.	15.08.	12.00	Pasākums ģimenēm "Vasaras diena"
9.	17.10.	12.00	Kino diena
10.	28.11.	16.00	Dokumentālā filma "Prāta Vētra: starp krastiem"
11.	11.12.	17.00	Lielās egles iedegšana
12.	27.12.	16.00 18.00	Ziemassvētku eglītes bērniem

Kultūras pils “Ziemeļblāzma”

Adrese	Ziemeļblāzmas iela 36, Ziemeļu rajons, Rīga, LV 1015
Tālrunis	67848841
E pasts	ziemelblazma@riga.lv
Informācija par kultūras centru pieejama:	http://ziemelblazma.riga.lv/
Informācija par kultūras pasākumiem pieejama:	http://ziemelblazma.riga.lv/lv/kalendars/

Kultūras pils “Ziemeļblāzma” organizētie pasākumi bērniem 2015.gadā

Nr.p.k.	Datums	Pasākums
1.	Janvāris	Bērnu un jauniešu centra izstāde “Mainīgā jūra”
2.	11.01.	Bērnu deju kolektīva “Bitīte” koncerts “Pulkā nāc, dejot sāc”
3.	12.03.	Bērnu pasākumu cikla ietvaros filmu studija “Rija” ar animācijas filmu programmu
4.	21.03.	Jauniešu TAD “Bitīte” koncerts “Pavasari, dejo ar mani!”
5.	05.04.	Lieldienu pasākums
6.	18.04.	Vokālā ansambļa “Nāriņa” koncerts
7.	10.05.	Mātes dienas koncerts. Mūzikls “Mūzikas skaņas”
8.	30.05.	Starptautiskās Bērnu aizsardzības dienas koncerts
9.	13.06.	Bērnu pasākumu cikla ietvaros “dziesmu un rotaļu šurumburums”
10.	05.07.	Bērnu pasākumu cikla ietvaros izrāde “Punktiņa un Antons”
11.	09.08.	Bērnu pasākumu cikla ietvaros studijas “Pīks un Pīka” teātra izrāde
12.	16.09.	Bērnu pasākumu cikla ietvaros viesojas filmu studijas “Animācijas brigāde” pārstāvji, stāstījums par “Avārijas brigādes” multfilmām un to tapšanu
13.	13.12.	Ziemassvētku koncerts bērniem “Čučumuižas Ziemassvētki”
14.	22.12.	Bērnu deju kolektīva “Bitīte” koncerts

Ropažu kultūras un izglītības centrs

Adrese	Sporta iela 2/k.2, Ropaži, Ropažu novads, LV-2135
Tālrunis	67918582
E pasts	kultura@ropazi.lv
Informācija par kultūras centru pieejama:	https://ropazi.lv/lv/kultura/kulturas-un-izglitibas-centrs/
Informācija par kultūras pasākumiem pieejama:	https://ropazi.lv/lv/kultura/kalendars/ https://ropazi.lv/lv/kultura/jaunumi/

Ropažu kultūras un izglītības centra organizētie pasākumi bērniem 2015.gadā

<i>Nr.p.k.</i>	<i>Datums</i>	<i>Laiks</i>	<i>Pasākums</i>
1.	25.01.	14.00	Ropažu novada bērnu interešu izglītības kolektīvu koncerts „Esmu savējais Ropažu novadā”
2.	04.04.	14.00	Bērnu un jauniešu folkloras kopas „Oglīte” koncerts Zaķumuižā
3.	23.04.	16.00	PII „Annele” sadraudzības koncerts
4.	30.04.	17.00	Mātes dienai veltīts koncerts – izstāde
5.	07.05.	19.00	Ropažu vidusskolas skolēnu Mātes dienas koncerts
6.	08.05.	16.30	PII „Annele” Pavasara koncerts vecākiem
7.	02.09.	13.00	Zinību dienas koncerts koncerts Zaķumuižā

8.	03.09.	13.00	Zinību dienas koncerts Ropažos
9.	21.09.	12.30	Liepājas leļļu teātris ar Daces Skadiņas izrādi "Saldais Sapnis"
10.	10.11.	12.00	Ropažu vidusskolas bērnu labdarības Mārtiņdienas gadatirgus.
11.	16.11.	16.00	Ropažu Mūzikas un mākslas skolas „Rodenpois” valsts svētkiem veltīts koncerts (notiek Ropažu Mūzikas un mākslas skolā „Rodenpois”)
12.	17.11.	10.00	Ropažu Mūzikas un mākslas skolas „Rodenpois” valsts svētkiem veltīts koncerts (notiek VSAC „Ropaži”)
13.	20.11.	19.00	Bērnu, jauniešu un vidējās paaudzes deju kolektīvu koncerts “15 gadiņi caur novadiņu: dejami, lecami mazi un lieli!”
14.	02.12.	18.00	Ropažu vidusskolas skolēnu labdarības koncerts „Ziemassvētku gaidās”
15.	07.12.	16.00	Egles iedegšana Ropažu centrā
16.	10.12.	18.00	Ropažu Mūzikas un mākslas skolas muzikālais uzvedums „Sniega karaliene” (notiek PII „Annele”)
17.	11.12.	19.00	Dokumentāla filma „Prāta Vētra: Starp krastiem”
18.	12.12.	12.00	Koncertprogramma ģimenēm „Brīnumskapja Ziemassvētku spēle”
19.	17.12.	19.00	Dokumentāla filma „Prāta Vētra: Starp krastiem” (notiek Zaķumuižas kultūras namā)
20.	18.12.	18.30	Ziemassvētku izrāde Zaķumuižas pamatskolas sākumskolas skolēniem un viņu vecākiem „Cimos pie pasaku

			varoņiem”
21.	18.12.	19.30	Ziemassvētku izrāde Zaķumuižas pamatskolas skolēniem un viņu vecākiem „Ceļojumā Ziemassvētkos”
22.	22.12.	15.00	PII „Annele” Ziemassvētku izrāde „Ābolu maiss”
23.	22.12.	17.00	PII „Annele” Ziemassvētku izrāde „Ābolu maiss”

